

T.C.
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KURULUŞTAKİ EKSİKLİKLER SEBEBİYLE
ANONİM ŞİRKETİN FESHİ**

Özge ULUKAYA

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Şirin GÜVEN**

ANKARA 2016

Tez Başlığı: Kuruluştan Doğan Eksiklikler Sebebiyle Anonim Şirketin Feshi

Tezi Hazırlayan: Özge ULUKAYA

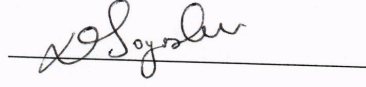
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı:

Prof. Dr. Mehmet YAZICI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

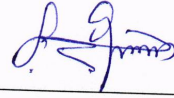
Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet TURHAN

Özel Hukuk Anabilim Dalı Başkanı Y.

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup yüksek lisans tezi olarak uygun bulunmuştur.

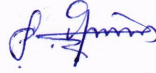
Yard. Doç. Dr. Şirin GÜVEN

Tez Danışmanı

Tez Jüri Tarihi: 21/07/2016

Tez Jüri Üyeleri:

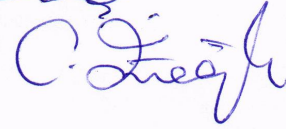
Yard. Doç. Dr. Şirin GÜVEN (Çankaya Üniv.)

Yard. Doç. Dr. Hülya COŞTAN (Ankara Üniv.)

Yard. Doç. Dr. Cafer Eminoğlu (Yıldırım Beyazıt Üniv.)

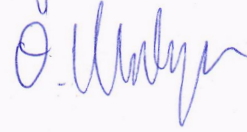
ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, tez çalışmamda bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallar gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı, Soyadı: Özge ULUKAYA

Tarih: 18.08-2016

İmza:

ÖZET

KURULUŞTAN DOĞAN EKSİKLİKLER SEBEBİYLE

ANONİM ŞİRKETİN FESHİ

ULUKAYA, Özge

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Şirin GÜVEN

Temmuz 2016, 106 sayfa

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 353. maddesine göre anonim şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilmesi mümkün değildir. Bu düzenlemenin temel amacı anonim şirketin geçmişe etkili olacak şekilde sona ermesini engellemek böylece işlem güvenliğini sağlamaktır. Kuruluşta doğan eksiklikler sebebiyle açılacak anonim şirketin feshi davası da aynı maddede tescilin iyileştirici etkisinin istisnası olacak şekilde düzenlenmiştir.

Söz konusu dava şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi ile birlikte alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatlerinin önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmesi şartıyla, yönetim kurulu, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ve ilgili alacaklılar veya pay sahipleri tarafından açılabilir.

Bu çalışmanın temel amacı anonim şirketin tescil edilmesi ile birlikte gündeme gelecek iyileştirici etki ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığının anonim şirketlere ilişkin yetkilerine değinilerek kuruluşta doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davasını tüm yönleriyle incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Şirket, Çıkar Grupları, Devletin Etkisi, İyileştirici Etki, Fesih Davası.

ABSTRACT

DISSOLUTION OF THE JOINT-STOCK COMPANY DUE TO DEFICIENCIES ARISING FROM ASSOCIATION

ULUKAYA, Özge

The Institute Of Social Sciences, Department of Private Law

Thesis Supervisor: Asisist. Yard. Doç. Dr. Şirin GÜVEN

July 2016, 106 Page

According to article 353 of the Turkish Commercial Code numbered 6102, it is not possible to adjudicate the disappearance of or declare the nullification of a joint-stock Corporation. The primary purpose of this regulation is to prevent the dissolution of the joint-stock corporation in a retroactive manner and thereby ensure transaction security. Suits brought to dissolve the joint-stock company due to deficiencies arising from association are regulated as the exception to the beneficial effects of incorporation in the very same article.

The suit under discussion can be filed by the board of directors, the Ministry of Customs and Trade and creditors and shareholders, under the condition that the applicable law was contravened during association and the interests of creditors, shareholders and public have largely been endangered or violated.

The primary purpose of this study is to examine all aspects of suits filed to dissolve the joint-stock company due to deficiencies arising from association, by referring to the beneficial effects of incorporation and to the authority of the Ministry of Customs and Trade over joint-stock companies.

Key Words: Joint-stock Company, Interest Groups, Government's Impact, Beneficial Effect, Dissolution Suit

KURULUŞTAKİ EKSİKLİKLER SEBEBİYLE ANONİM ŞİRKETİN FESHİ

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL BULUNMADIĞINA DAİR DİLEKÇE	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ANONİM ŞİRKET

1. TANIMI	3
2. YAPISAL ÖZELLİKLERİ	4
3. ANONİM ŞİRKETLERDE ÇIKAR GRUPLARI VE BİR BİRLERİYLE İLİŞKİLERİ	6
3.1. Genel Olarak	6
3.2. Pay Sahipler	7
3.3. Şirket Alacaklıları	9
3.4. Şirket Yöneticileri	10
3.5. Kamu Menfaati	12
3.6. Şirket	14

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLER ÜZERİNDE KAMUNUN ETKİSİ (DEVLETİN İLGİLENMESİ İLKESİ)

1. GENEL OLARAK	17
2. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI'NIN ANONİM ŞİRKETLERE İLİŞKİN YETKİLERİ	19
2.1. Kuruluş Aşamasındaki Yetkileri	19
2.2. İşleyiş Aşamasındaki Yetkileri	22
2.3. Sona Erme Aşamasındaki Yetkileri	25
2.4. Diğer Düzenlemeler	26
3. BAĞIMSIZ DENETİM	27
4. KAMUNUN AYDINLATILMASI	31

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETİN KURULUŞUNDAKİ EKSİKLİKLER VE TESCİLİN İYİLEŞTİRİCİ ETKİSİ

1. KURUCULAR	35
2. KURULUŞ AŞAMALARI	36
2.1. Esas Sözleşmenin Hazırlanması, Kurucular Tarafından İmzalanması ve Noterce Onaylanması	36
2.2. Kurucular Beyanı	37
2.3. Aynî Sermaye ve İşletmelerin Değerinin Belirlenmesi	38
2.4. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan İzin Alınması	38
2.5. Ödenmesi Gereken Asgari Sermaye Tutarının Ödenmesi	39
2.6. Ticaret Siciline Tescil ve İlân	40

3. ANONİM ŞİRKETİN FESHİNE NEDEN OLABİLECEK	
EKSİKLİKLER	41
3.1. Genel Olarak	41
3.2. Maddî Eksiklikler	42
3.3. Şeklî Eksiklikler	47
4. TESCİLİN İYİLEŞTİRİCİ ETKİSİ	49
4.1. Anonim Şirketin Butlanına veya Yokluğuna Karar Verilememesi	49
4.2. Hükmün Türk Ticaret Kanunu'ndaki Yeri ve Amacı	51
4.3. Türk Ticaret Kanunu'nun 353. maddesi ile 559 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Yürürlükten Kaldırılan Eski Ticaret Kanunu'nun 299. maddesi Arasındaki İlişki	53
4.4. Hükmün Karşılaştırmalı Hukuktaki Yeri	56
4.5. Türk Medenî Kanunu madde 47/II ve Anonim Şirketler	57

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KURULUŞTAKİ EKSİKLİKLER NEDENİYLE

ANONİM ŞİRKETİN FESHİ DAVASI

1. ANONİM ŞİRKETİN FESHİNE KARAR VERİLEBİLMESİNİN	
ŞARTLARI	62
1.1. Şirketin Kurulmasında Kanun Hükümlerine Aykırı Hareket Edilmesi	62
1.2. Alacaklıların, Pay Sahiplerinin veya Kamunun Menfaatlerinin Önemli Şekilde Tehlikeye Düşürülmesi veya İhlâl Edilmesi	65
2. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME	67
3. DAVANIN TARAFLARI	68
3.1. Davacılar	68

3.1.1. Pay Sahipleri	69
3.1.2. Yönetim Kurulu	69
3.1.3. Alacaklı	70
3.1.4. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	71
3.2. Davalı	73
4. HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRE	73
5. GEÇİCİ HUKUKÎ KORUMA TEDBİRLERİ	75
6. DAVANIN GÖRÜLMESİ	77
7. DAVANIN SONA ERMESİ	79
7.1. Davaya Son Veren Taraf İşlemleri ve Fesih Davasında Uygulanabilirliği	79
7.2. Fesih Kararının Sonuçları	82
7.2.1. Genel Olarak	82
7.2.2. Tazminat Talep Edilebilmesi	84
8. FESİH DAVASI AÇMA SÜRESİ GEÇTİKTEN SONRAKİ DÖNEMDE ŞİRKETİN SONA ERMESİ	85
9. SERMAYE ARTIRIMINDAKİ HUKUKA AYKIRILIĞA KARŞI DAVA AÇILMASI	87
SONUÇ	89
KAYNAKÇA	96
ÖZ GEÇMİŞ	107

KISALTMALAR

AET	: Avrupa Ekonomi Topluluğu
a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
m.	: madde
K.	: Karar
RKHK	: Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
T.	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TMK	: Türk Medenî Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
Y.	: Yıl

Yarg. : Yargıtay

GİRİŞ

Anonim şirketler, ekonomik sistem ve toplumsal hayat üzerinde yarattıkları etki sebebiyle geçmişte olduğu gibi günümüzde de sahip oldukları önemi korumaktadırlar. Anonim şirketlerin kötü yönetimi, sebep oldukları yolsuzluklar ve diğer başka olumsuzluklar toplumu ve ülke ekonomisini gittikçe daha fazla etkilemektedir. Şirketlerin yaratabileceği bu olumsuzlukları engelleyebilmek ve kontrol altına alabilmek için hukuk sistemimizde devlete birtakım yetkiler tanınmıştır. Dünyadaki genel eğilime uygun olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda(TTK) devlete tanınan bu yetkiler genişletilmiştir. Anonim şirketler üzerinde kamu etkisi diğer adıyla devletin ilgilenmesi ilkesi olarak ifade edilen bu durumun bir diğer yansıması olarak anonim şirketler, hukuk sistemimizde oldukça ayrıntılı ve emredici şekilde düzenlenmiştir.

Anonim şirketlere ilişkin diğer düzenlemeler gibi kuruluşu da, TTK'da ayrıntılı ve emredici olarak düzenlenmiştir. Şirketin kuruluşu, pay sahiplerinin bir araya gelmesinden tüzel kişilik kazanmasına kadar olan aşamayı ifade eder. Kuruluşa ilişkin hükümler ve kuruluşun sonradan devralma bir bütün olarak, "Kuruluş" başlığı altında TTK'nın 335-358. maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Anonim şirketin kuruluşu temel olarak ticaret siciline tescil edilmesi ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilân edilmesi ile sona erer. Şirketin tescilinin en önemli sonuçlarından biri yarattığı iyileştirici etkidir. Bu ilkeye göre anonim şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilemez. Şirketin tescili ile birlikte varlığı artık tartışma konusu yapılamaz. Esasen işlem güvenliğinin sağlanması için öngörülen bu kural, mutlak olarak düzenlenmemiştir. TTK'nın 353. maddesinde şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi halinde alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamu menfaatinin önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmesi veya ihlâl edilmesi şartıyla, yönetim kuruluna, Gümrük ve Ticaret Bakanlığına ve ilgili alacaklıya veya pay sahibine fesih davası açma hakkı tanınmıştır.

Anonim şirketin sona erme sebepleri, TTK'nın 529-531. maddeleri arasında genel ve özel sona erme sebepleri olarak düzenlenmiştir. TTK'nın 353. maddesinde düzenlenen kuruluşun doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davası da anonim şirketler için özel bir sona erme sebebidir.

Çalışmamızın temel amacı; şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilmemesine ilişkin temel kuralı ve bunun istinası niteliğini taşıyan kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davasını, öğretide yer alan görüşler ışığında incelemektir. Her ne kadar çalışma konumuzun uygulama aşamasını incelemeyi amaçlamışsak da konuyu esastan ele alan Yargıtay kararlarına ulaşılammıştır.

Dört bölümden oluşan çalışmamızın birinci bölümünde, anonim şirketin tanımı ve temel özellikleri ile söz konusu davada dava açma yetkisi tanınan, böylece menfaat sahibi oldukları kanun koyucu tarafından da kabul edilen şirketin çıkar grupları ve bu gruplar arasındaki ilişkiler açıklanmaktadır.

İkinci bölümde ise yeni TTK ile birlikte ilgili fesih davasında dava açma yetkisi tanınan Gümrük ve Ticaret Bakanlığının anonim şirketler üzerinde sahip olduğu yetkiler çerçevesinde, anonim şirketler üzerindeki kamu etkisi ve bu bağlamda yine yeni TTK ile benimsenen bağımsız denetim sistemi ile kamunun aydınlatılması ilkesi incelenmektedir.

Üçüncü bölümde, şirketin kuruluş aşamalarına değinilerek anonim şirketin feshine neden olabilecek maddi ve şekli eksiklikler, tescilin iyileştirici etkisi ve Türk Medenî Kanunu'nun 47/II. maddesinin anonim şirketlere uygulanması ele alınacaktır.

Dördüncü bölümde, kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davası, dava sırasında karşılaşılabilecek sorunlar ve öğretide yer alan görüşler dikkate alınmak suretiyle incelenecek, son olarak fesih davası sonrası şirketin durumu ele alınarak, fesih davasının sermaye artırımına uygulanmasına değinilerek çalışmamız tamamlanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK ANONİM ŞİRKET

1. TANIMI

TTK'nın 329. maddesinin birinci fıkrasında anonim şirket; sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirket olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre, pay sahipleri sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile sorumludur.

6762 sayılı TTK'dan farklı olarak yeni TTK'da anonim şirketin tanımında, bir ticaret unvanına sahip olduğu belirtilmemiştir. Şirketin bağımsız bir tüzel kişiliği bulunmaktadır. Bu sebeple şirket ortakları tarafından şirket için ayrı bir ticaret unvanı seçilmesi ve kullanması zaten zorunludur. Bu durumun ayrıca şirketin tanımında yer almasına gerek yoktur.¹ Diğer yandan kayıtlı sermaye sisteminin açıkça düzenlenmesi ve sermaye kavramı ile hem esas sermaye hem de kayıtlı sermaye kastedilerek, yeni TTK'da anonim şirket tanımında "esas sermaye" yerine kayıtlı sermaye terimi kullanılmıştır.²

Şahıs ve sermaye şirketleri olarak ikiye ayrılan ticaret şirketleri içerisinde anonim şirketler, sermaye şirketleri içerisinde yer almaktadır. Anonim şirketler de diğer ticaret şirketler gibi tüzel kişiliği hâizdir. (TTK m. 125) Şirket ticaret siciline tescil edilmesiyle birlikte tüzel kişilik kazanır. (TTK m. 355.)

Anonim şirketler, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilir. (TTK m. 331.) Ekonomik amaç, kazanç elde etme ve bu kazancın paylaşımı ile birlikte ticarî bir iş veya sanatı yerine getirmek olarak tanımlanabilir.³ Herhangi bir ticarî işletme işletilmeksizin üretilen ürünün ortaklar tarafından tüketilmesi amacını güden şirketlerin veya menkul kıymetler yatırım

---

¹ BAHTİYAR, Mehmet, Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2012, s. 105.

² KIRCA, İsmail/ ÇELİK ŞEHRİALİ, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1, Ankara 2013, s. 43.

³ HIRSCH, Ernest E., Türk Hukuku Dersleri Cilt 2, İstanbul 1940, s. 3.

ortaklarının amacı da ekonomiktir.⁴ Bir anonim şirketin hedeflediği bu ekonomik amaç, tüm ortaklar için tek ve aynı olacak şekilde ortak olmalıdır.⁵

2. YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Anonim şirketlere duyulan ihtiyacın temelinde ticarî faaliyetlerden doğan risklerin birden fazla kişi tarafından paylaşılması amacı yatmaktadır. Bu amaca hizmet edecek en önemli vasıta, şüphesiz çok sayıda pay sahibinin bulunduğu anonim şirketlerdir. Ancak eski TTK'dan farklı olarak yeni TTK, en az beş pay sahibi yerine anonim şirketin kurulması için tek bir kişinin varlığını yeterli kabul etmiştir. Bu kişi, gerçek bir kişi olabileceği gibi, tüzel bir kişi de olabilir. Bu sebeple, artık anonim şirketler için “kişi birliği” niteliği söz konusu değildir.⁶

Anonim şirketin kurulması, aynı amaca yönelmiş irade beyanlarının bir sözleşme etrafında birleşmesiyle gerçekleşir. Bu sözleşme ile birlikte şirketin örgütlenmesi ve işleyişine ilişkin kurallar tespit edilir. Şirketin kurulması, söz konusu sözleşmede yer alan imzaların noter tarafından onaylanmasına ve ticaret siciline tescil edilmesine bağlıdır.⁷

Yeni TTK'nın 340. maddesine göre bu esas sözleşmede, kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça izin verilmişse sapılabilir. Bu hükümle birlikte sözleşme özgürlüğüne sınırlama getirilmiştir. Anonim şirkete ilişkin hükümler, aksi kanun tarafından açıkça düzenlenmediği sürece emredici niteliktedir. Bu ilkenin temel amacı anonim şirketlerin esas sözleşmelerine bir standart getirmek, hukukî güvenlik ve açıklık sağlayarak pay sahipleri ve alacaklılarla birlikte diğer menfaat sahiplerini korumaktır.⁸

Anonim şirketin esas unsurları arasında yer alan sermaye, ortak ekonomik amacın gerçekleşmesi için ortakların şirkete getirmeyi taahhüt ettikleri malvarlığı toplamını ifade etmektedir. Söz konusu bu sermaye esas sözleşmede bir rakam

---

⁴ POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar Hukuku - I, İstanbul 2014, s. 301, KARAHAN, Sami, Şirketler Hukuku, Konya 2012, s. 336.

⁵ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 56.

⁶ KARAHAN, a.g.e, s. 327, KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 46.

⁷ BAHTİYAR, Mehmet, Anonim Ortaklık Anasözleşmesi, İstanbul 2001, s. 81, KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 50.

⁸ KARASU, Rauf, “6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, Y. 2012, s. 313, PULAŞLI, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2016, s. 384.

olarak ifade edilir.⁹ Şahıs şirketlerinin aksine anonim şirketlerde sermaye belirli ve paylara bölünmüştür.¹⁰

Anonim şirketler için asgarî sermaye sistemi öngörülmüştür. Esas sermaye sisteminin geçerli olduğu şirketlerde asgarî sermaye 50.000 TL, kayıtlı sermaye sisteminin benimsendiği halka açık anonim şirketlerde 100.000 TL'dir. (TTK m. 332/I) Sermaye olarak üzerlerinde sınırlı aynî hak, haciz ve tedbir bulunmayan, nakden değerlendirilebilen ve devrolunabilen, fikrî mülkiyet hakları ile sanal ortamlar da dâhil, malvarlığı unsurları aynî sermaye olarak getirilebilir. Ancak hizmet edimleri, kişisel emek, ticarî itibar ve vadesi gelmemiş alacaklar sermaye olarak getirilemez. (TTK m. 342)

Anonim şirketler esas veya kayıtlı sermaye sistemlerinden birini seçebilir. Esas sermaye, esas sözleşmede tamamı ortaklar tarafından taahhüt edilen sabit bir rakamı gösteren, genel kurul tarafından esas sözleşmenin değiştirilmesi arttırılması veya azaltılması mümkün olan, şirketin malvarlığından etkilenmeyen sabit bir tutardır. Kayıtlı sermaye ise esas sözleşmede sermayenin yönetim kurulu tarafından arttırılabileceği tavanı gösteren miktardır. Bu miktar, sadece yönetim kuruluna tanınmış sermayeyi arttırma yetkisinin sınırını göstermektedir.¹¹

Anonim şirketleri şahıs şirketlerinden ayıran en önemli özellik, alacaklılarına karşı sadece kendi malvarlığı ile sorumlu olmasıdır. Malvarlığı, şirketin tüzel kişiliği sıfatıyla sahip olduğu hak, alacak ve borçları kapsamaktadır.¹² Pay sahiplerinin sorumluluğu, getirmeyi taahhüt ettiği ancak henüz şirkete ödenmeyen sermaye miktarı ile sınırlıdır. Ödenmeyen bu kısmın esas sözleşmeye bakılarak anlaşılması mümkün değildir. Pay sahibinin bu sorumluluğu sadece şirkete karşıdır. Şirket alacaklılarının şirket malvarlığından alacağını tahsil edememesi halinde ya da şirketin sona ermesi durumunda pay sahiplerine başvurma imkânı yoktur.¹³ Alacaklıların menfaatini korumak amacıyla

---

⁹ BAHTİYAR, a.g.e, s. 93, KARAHAN, a.g.e, s. 327, MOROĞLU, Erdoğan, Anonim Ortaklık Sermaye Artırımı, İstanbul 2015, s. 1.

¹⁰ KARAHAN, a.g.e, s. 327, KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 56.

¹¹ MOROĞLU, Sermaye Artırımı, s. 1, TEKİNALP, Ünal, Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2013, s. 77.

¹² BAHTİYAR, a.g.e, s. 95, KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 82.

¹³ KARAHAN, a.g.e, s. 337-338, KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 82.

sermayenin korunması ilkesi öngörölmüş, gerek şirketin kuruluşundan önce gerek kuruluşundan sonra kanunda birtakım tedbirler düzenlenmiştir.¹⁴

3. ANONİM ŞİRKETLERDE ÇIKAR GRUPLARI VE BİRBİRLERİYLE İLİŞKİLERİ

3.1. Genel Olarak

Çok sayıda pay sahibi ve büyük miktarda sermayenin bir araya gelmesiyle oluşan anonim şirketler, bünyesinde birçok menfaat sahibini bir araya getirmektedir. Her bir menfaat grubunun anonim şirket ile ilişkileri ve şirketten beklentileri farklıdır.¹⁵ Bu sebeple anonim şirketin sadece pay sahiplerinin menfaatine hizmet ettiğini savunan görüş yerine¹⁶, bizim de katıldığımız şirket menfaati denilince pay sahipleriyle birlikte alacaklılarının, müşterilerin, işçilerin, kamu menfaatinin gündeme geldiği¹⁷, anonim şirket içerisinde kurumsallaşmış çıkar gruplarının varlığını kabul eden görüş çoğunlukla kabul görmektedir.¹⁸

Bir çıkar grubunun menfaatine öncelik tanındığında başka bir çıkar grubunun menfaati zarar görecektir. Örneğin; şirket kârının dağıtılması halinde pay sahiplerinin menfaatine uygun hareket edilmiş olacak, ancak kârın yedek akçe olarak muhafaza edilmesini isteyen alacaklıların çıkarları zarar görmüş olacaktır. Diğer anlamda alacaklıların menfaati şirketin ekonomik yapısının sağlam olması ve borçlarını ödeyebilecek durumda bulunmasıyla gerçekleşecekken, pay sahipleri için hisselerin değerinin artması ve satış sonrası elde edeceği kâr önem taşımaktadır.¹⁹ Söz konusu menfaat çatışmalarını ortadan kaldırmak mümkün değildir. Önemli olan çıkar grupları arasında bir denge oluşturulması, bir grubun lehine başka bir grubun aleyhine olacak şekilde bu menfaat dengesinin

¹⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 59, PULAŞLI, a.g.e, s. 277.

¹⁵ KORKUT, Ömer, Anonim Şirketlerde İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği, Ankara 2007, s. 145.

¹⁶ MÜLBERT P. O., ("Shareholder Value aus rechtlicher Sicht", Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht, 1997, s. 138.), ÇELİK ŞEHİRALİ, Feyzan Hayal, Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler, Ankara 2008, s. 19' dan naklen.

¹⁷ TEKİNALP, Ünal, "Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının Dinamikleri ve Bunlar Arasındaki İlişki", Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 230.

¹⁸ KÜBLER F, ASMANN H. D., (Gesellschaftsrecht, C.F. Müller Verlag Heidelberg, 2006, s. 176.), HÜFFER U., (Aktiengesetz, 6. Auflage, Verlag C.H. Beck, 2004, s. 384.), HOPT K., ("Aktionarkreis und Vorstandsneutralität", Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht, 1991, s. 536.) ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 19'dan naklen.

¹⁹ KORKUT, Ömer, a.g.e, s. 155.

bozulmasının engellemesidir.²⁰ Bu dengenin korunması, şirketin kurumsal yapısına doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlayacaktır.²¹

3.2. Pay Sahipleri

Anonim şirket içerisinde en önemli çıkar gruplarından biri pay sahipleridir. Pay sahiplerinin ilk amacı sermayesini arttırmak, sermayeyi şirket içi veya dışı her türlü riskten uzak tutmaktır.²²

Pay sahiplerinin temel amacı koydukları sermaye karşılığında şirket varlığını koruduğu sürece kâr payı, şirketin sona ermesi halinde de tasfiye payı elde edebilmektedir. Alacaklılar aracılığı ile elde edilen finansman araçlarının aksine, pay sahipleri tarafından getirilen sermaye süresiz olarak şirkete tahsis edilmektedir. Bu sebeple pay sahiplerinin şirketin devamı boyunca temel önceliği, şirketin malî durumunun iyi olması ve buna bağlı olarak kâr payı alabilmektir. Şirketin sona ermesi durumunda ise öncelikle şirketin borçları ödenecek daha sonra arta kalan bir miktarın olması halinde tasfiye payı, pay sahiplerine ödenebilecektir. Bu sebeple alacaklıların aksine pay sahiplerinin yatırmış olduğu sermayenin karşılığının alınıp alınamayacağı belirsizdir. Bu açıdan alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaati, şirketin faaliyetlerinin devam etmesi ve sona ermesi halinde malî durumunun iyi olması noktasında ortaktır.²³ Ancak alacaklıların temel amacı şirkete verilen borcun ödenmesi konusunda kuşku yaşanmaması iken, pay sahipleri için ilk öncelik hisse değerlerinin artması ve yapacağı alım-satım neticesinde elde edeceği kârdır.²⁴

Farklı çıkar gruplarında olduğu gibi pay sahipleri arasında, homojen bir yapının bulunmaması sebebiyle menfaat çatışmaları söz konusu olabilir.²⁵ Özellikle işletmeci ve yatırımcı pay sahiplerinin anonim şirket bünyesinde çıkarları farklıdır. İşletmeci pay sahipleri şirket faaliyeti ve yönetimi ile ilgilenip işletmenin malî durumunun iyi olması için çaba gösterirken, yatırımcı pay sahibi için yapmış olduğu yatırımın başarısı ön plandadır. Pay sahibinin işletmeci veya yatırımcı olmasına göre şirkete ilişkin riskleri de değişiklik gösterir. İşletmeci pay

---

²⁰ KORKUT, Ömer, a.g.e, s. 145.

²¹ ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 20.

²² ÇEVİK, Orhan Nuri, a.g.e, s. 84.

²³ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 255-256.

²⁴ KORKUT, a.g.e, s. 155.

²⁵ KORKUT, a.g.e, s. 155.

sahibi, amacına ulaşabilmek ve şirket yönetiminde etkili olabilmek için yönetim kurulunda kendisinin belirlediği kişileri getirmeyi ve genel kurulda oy çoğunluğunu elde etmeyi amaçlar. Bu sebeple işletmeci yatırımcılar kişisel yatırımlarını çoğunlukla bu anonim şirket üzerine yoğunlaştırır. Buna bağlı olarak şirketin malî durumunun bozulması halinde riski fazla olacaktır. Yatırımcı pay sahipleri ise kişisel gelirlerini arttırmayı hedefledikleri için yatırımlarını çeşitlendireceklerdir. Bu durumda beklediği kârı elde edemeyen pay sahibinin riski de dağılmış olur. Diğer yandan yatırımcı pay sahibi kolaylıkla payını devrederek mevcut riskten her zaman kaçınabilir.²⁶

Pay sahipleri arasında diğer bir menfaat farklılığı kısa ve uzun vadeli yatırım yapan pay sahipleri arasında görülür. Kısa vadeli yatırım yapan pay sahipleri en kısa zamanda en yüksek kârı elde etmeyi amaçlar.²⁷ Uzun vadeli yatırım yapan pay sahipleri, malvarlığını kâr getiren bir anonim şirkette değerlendirmeyi amaçlayan özel tasarruf sahipleridir.²⁸ Şirketin daha az kâr elde etmesine neden olabilecek uygulamalar kısa vadeli yatırım yapan pay sahiplerinin menfaatine hizmet etmez. Kanun koyucu, TTK madde 519'da yer alan yedek akçeye ilişkin düzenleme ile uzun vadeli yatırım yapan pay sahibi lehine bir denge öngörmüştür.²⁹

Anonim şirketin temel prensiplerinden bir tanesi de pay sahiplerinin ve şirketin korunmasıdır. Yalnız bir tarafın menfaatinin gözetilmesi düşünülemez. Sadece pay sahiplerinin menfaatleri doğrultusunda kararların alınması nihayetinde şirketin varlığını da tehdit edecektir. Bu sebeple şirketin menfaatine yönelik hareket edilmesi, pay sahiplerinin bir kenara atılması olarak anlaşılmalıdır, bir anlamda pay sahiplerinin çıkarlarının da korunması olarak yorumlanmalıdır.³⁰

Anonim şirketlerde pay sahiplerinin çoğunluğu ile karar alınmalıdır ancak netice olarak sadece bu çoğunluğun menfaatlerinin dikkate alınması azlık ve şirket menfaatinin ihmali ile sonuçlanabilir. Kanun koyucu bu durumu engellemek için genel anlamda azlığı korumak lehinde ağırlığını koymuş ve azlıkta kalan pay

---

²⁶ ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 21-22.

²⁷ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 258.

²⁸ ANSAY, Tuğrul, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1982, s. 18.

²⁹ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 258.

³⁰ TEKİNALP, Ünal, Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları, İstanbul 1979, s. 27.

sahiplerini korumak amacıyla TTK'da çeşitli hükümler öngörülmüştür.³¹ Söz konusu düzenlemelere, azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınması (TTK m. 360), yönetim kurulunun bağımsız üyelerden oluşması ve birden fazla oy hakkına sahip pay sahibinin oy hakkının esas sözleşme ile sınırlandırılabilmesi örnek gösterilebilir. Bireysel olarak pay sahiplerine ise genel kurul toplantılarına katılma ve genel kurul kararlarını iptal ettirebilmek için dava açma hakkı tanınmıştır.³² Ayrıca çalışmamızın konusunu oluşturan kuruluştaki eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davası üzerinde de pay sahiplerinin menfaati bulunduğu kabul edilmiş ve bazı şartların gerçekleşmesiyle birlikte, pay sahiplerine söz konusu davayı açma yetkisi tanınmıştır.

Diğer yandan bazı durumlarda azlık karşısında çoğunluğu oluşturan pay sahiplerinin menfaat çatışmasında, ağırlığın çoğunluk lehine konulduğu düzenlemeler de söz konusudur. Bu duruma tam hâkimiyet halinde hâkim şirketin azlığın paylarını satın alabilmesine ilişkin düzenleme örnek gösterilebilir. (TTK m. 208)³³

3.3. Şirket Alacaklıları

Anonim şirketler, şirket dışındaki finansman ihtiyacını alacaklılar ile kurulan borç ilişkileri ile karşılamaktadırlar. Bu anlaşma neticesinde alacaklılar şirkete verilen borç ve faizini içeren bir talep hakkı kazanır. Anonim şirketlere hâkim sınırlı sorumluluk ilkesi gereğince bu hakkının yerine getirebilmesi için sadece şirkete başvurulur.³⁴ Dolayısıyla şirket alacaklıları da anonim şirketin faaliyetlerinin başarılı şekilde devam etmesinde menfaat sahibidir.³⁵ Şirketin iflası halinde alacaklıların çıkarlarının önemli ölçüde zarar görme ihtimali yüksektir.

Anonim şirket bünyesinde alacaklıların korunması için özel düzenlemeler öngörülmüştür. Bu düzenlemelerin başında da malvarlığının korunması ilkesi gelmektedir. Bu ilke çerçevesinde alacaklıların tek başvuru olanağı olan şirket malvarlığının korunması için birtakım önlemler getirilmiştir.³⁶ Bu önlemlere alacaklılara, şirketin yapısı ile bağdaşmayan veya malvarlığının korunması ilkesi

---

³¹ ANSAY, a.g.e, s. 21-22.

³² KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 258-259.

³³ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 259.

³⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 260.

³⁵ ANSAY, a.g.e, s. 19.

³⁶ ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 22.

ile çelişen yönetim kurulu kararlarına karşı dava açma hakkı tanınması, yine bu çerçevedeki genel kurul kararlarının b t l olduğuna ilişkin düzenleme, Şirketin birleşme, tür değiştirme, bölünme işlemlerine ilişkin fesih davası açma hakkının alacaklılara da tanınması alacaklıların korunmasına hizmet eden düzenlemelere örnek verilebilir.³⁷ TTK'nın 353. maddesinde kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle anonim Şirketin feshini dava açma yetkisinin alacaklılara da tanınması bu açıdan değerlendirilebilir.

Eski TTK'da Şirketin ehliyeti esas sözleşmede yer alan iştigal konuları ile sınırlandırılmıştı. Anonim Şirketin sadece esas sözleşmede belirtilen konularla ilgili işlem yapabilmesi alacaklıları koruyan bir tedbir olarak görülmekteydi.³⁸ Yeni TTK ile anonim Şirketin ehliyetine ilişkin bu sınırlandırma kaldırılmıştır.

Pay sahiplerinin Şirket işleyişinde söz sahibi olmasına rağmen alacaklılar bu işleyişin dışındadır. Bu sebeple alacaklıların menfaatleri, pay sahiplerine nazaran üstün tutulmuştur. Şirket k r etmese dâhi alacaklılara ödeme yapılmak zorundadır. Diğer bir deyişle, pay sahiplerinin getirmiş oldukları sermaye karşılığında k r elde etme konusundaki belirsizliğine rağmen, alacaklılar sabit bir talep hakkına sahiptir. Bu halde alacaklıların pay sahiplerine göre daha d şuk bir riski üstlenmesi gerektiği kabul edilmiştir. Şirketin kârından pay alamayan alacaklı Şirketin malî durumunun kötüleşmesi halinde k r elde etme beklentisi içerisinde olan pay sahibine göre daha az mağdur olmalıdır. Alacaklıların korunması ilkesi gereğince alacaklıların taşıması gereken risk azaltılmıştır.³⁹

Alacaklılar, taleplerinin konusunu oluşturan sabit miktarı tehlikeye düşürecek Şirket politikalarına tepkiyle yaklaşırken, alacaklarını güvence altına alacak Şirket politikalarını destekleyeceklerdir.⁴⁰

3.4. Şirket Yöneticileri

Pay sahiplerinin sayıca artması, buna bağlı olarak da sermayenin büyümesi ile birlikte Şirket yöneticileri ayrı bir sınıf oluşturmuştur.⁴¹ Şirket içerisinde yöneticiler, Şirkete ilişkin sözleşmelerin gereklerinin yerine getirilip

³⁷ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 260-261.

³⁸ ÇEVİK, a.g.e, s. 86.

³⁹ ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 23.

⁴⁰ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 262.

⁴¹ ANSAY, a.g.e, s. 19.

getirilmediğini denetleyip, faaliyetleri koordine ederken, olabildiğince yüksek ücret elde etmeyi amaçlarlar. Bu açıdan bakıldığında şirket yöneticilerinin amacı ilk olarak sahip oldukları konumu korumaktır. Pay sahiplerinin amaçlarının gerçekleşme ihtimali, yöneticilerinin amaçlarının gerçekleşme ihtimaline nazaran daha belirsizdir. Pay sahibinin kâr elde etme beklentisi şirketin malî durumuna göre değişiklik gösterirken, yöneticiler şirketin mali durumuna bakmaksızın ücretlerini almaya devam edeceklerdir. Bu duruma karşılık yöneticiler, pay sahiplerinin aksine başka yatırımlar yaparak sahip oldukları riski dağıtamazlar. Bu sebeple işlerini kaybetmek istemeyen yöneticilerin çıkarları büyük ölçüde şirketin geleceğine bağlıdır.⁴²

Şirket ile şirket yöneticileri arasında bir çeşit temsil ilişkisi söz konudur. Temsil ilişkisinin temelini oluşturan güvene dayalı sözleşme ile yönetim yetkisi yönetim kuruluna devredilmektedir. Temsil yetkisine sahip olan yöneticiler temel olarak şirket menfaatlerine uygun hareket etmek zorundadırlar. Ancak bazı durumlarda yöneticiler kendi menfaatlerini pay sahiplerinin ve şirketin menfaatlerinden üstün tutabilirler. Pay sahipleri ile şirket yöneticileri arasındaki temel çıkar çatışması bu durumdan kaynaklanmaktadır.⁴³

Anonim şirketlerde pay sahiplerinden ayrı olarak şirket yönetiminin ayrı bir yönetici sınıfa bırakılmasının temel sebebi, pay sahiplerinin bu konuda yeterli bilgi ve tecrübeden yoksun olmasıdır. Temsil yetkisinin yöneticilere devredilmesinin pay sahipleri açısından yaratacağı en büyük problem, yöneticilerin kendileri tarafından getirilen sermayenin kâr getirmeyecek hatta sadece yöneticilerin menfaatine hizmet edecek şekilde kullanılmasıdır. Pay sahiplerinin konuya ilişkin uzmanlıklarının bulunmaması, yöneticiler üzerinde kontrol sahibi olmalarını engellemektedir. Yöneticilerin kendi çabası üzerine elde edilen başarılarından faydalanamamaları, pay sahiplerinin bu başarıya herhangi bir katkısı olmamasına rağmen bu başarıdan doğrudan yararlanması, yöneticilerin şahsî menfaatlerine öncelik tanınmasına sebep olabilir. Yöneticiler pay sahibi

---

⁴² ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 25-26.

⁴³ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 267.

olsalar dahî çabalarına nazaran oldukça sınırlı şekilde menfaat elde edebileceklerdir.⁴⁴

Pay sahipleri ile yöneticiler arasındaki çıkar çatışmaları içerisinde denge sağlanmaya çalışılırken anonim şirketin fonksiyonunu yerine getirmesini sağlayacak ve yöneticilerin görevlerini yerine getirmelerini engelleyecek durumlardan kaçınmak gerekmektedir. Aksi halde anonim şirketin öngörüldüğü şekilde işlemesi mümkün değildir. Bu durumda ülke ekonomisi için beklenen yarar da gerçekleşemez.⁴⁵

Pay sahipleri ile yöneticiler arasındaki bu çıkar çatışmalarını engellemek amacıyla TTK'da yöneticilere, yönetim yetkisini özenle kullanma ve şirket menfaatlerini dürüstlük kurallarına uygun şekilde göz etme yükümlülüğü getirilmiştir. Pay sahiplerine yöneticileri görevden alma yetkisi verilmesi(TTK m. 359), bazı kararların sadece genel kurul tarafından alınabilmesi(TTK m. 408/II), kendi menfaatiyle ilgili konularda üyelerin yönetim kuruluna katılmaması(TTK m. 393), bağımsız yönetim kurulu üyeliğine ilişkin düzenlemeler alınan bu önlemlere örnek gösterilebilir.⁴⁶

Yeni TTK'nın 353. maddesi ile birlikte yönetim kurulu, kuruluştaki eksiklikler sebebiyle açılacak anonim şirketin feshi davası kapsamında da çıkar grubu olarak kabul edilmiştir.

3.5. Kamu Menfaati

Kamu menfaatinin, anonim şirket bünyesindeki çıkar grupları içerisinde değerlendirilip değerlendirilmemesi gerektiği tartışmalıdır. Bir görüşe göre, kamu menfaati şirket dışı bir unsur olması sebebiyle çıkar grupları içerisinde değerlendirilmemelidir. Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise, anonim şirket toplumun menfaatini gözetmek zorundadır. Bu sebeple, kamu menfaati şirket içerisindeki çıkar gruplarına dâhil edilmelidir.⁴⁷ Ayrıca çalışmamızın konusunu oluşturan TTK'nın 353. maddesinde de anonim şirketin kuruluşundaki

---

⁴⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 269.

⁴⁵ ANSAY, a.g.e, s. 22.

⁴⁶ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 270.

⁴⁷ Bu görüşler için bkz., HEİSER K. J., (Interessenkonflikte in der Aktiengesellschaft und ihre Lösung am Beispiel des Zwangsangebots, LIT Verlag AG, 1991, s. 152.), ÇELİK ŞEHRİALİ, a.g.e, s. 26' dan naklen.

eksikliklerin kamu menfaatini ihlâl edebileceği öngörülmüştür. Bu durum da kanun koyucu tarafından kamu menfaatinin, şirket çıkar grupları içerisinde değerlendirildiğinin göstergesidir.

Ülke ekonominde çok önemli bir yere sahip olan anonim şirketin olumlu etkilerinin artırılması, mümkün olduğunca kamunun menfaatine uygun işletilmesi gerekmektedir. Kamunun şirketlerin hukuka uygun işleyişine ve özellikle halka açık anonim şirketlere güveninin sarsılması engellenmelidir. Bu amaçla anonim şirketler devlet tarafından yakından izlenmektedir. Özellikle bankacılık ve sigorta alanında faaliyet gösteren şirketler için özel düzenlemeler getirilmiştir. Halka açık anonim şirketlerin kamu menfaati açısından taşıdığı önem sebebiyle 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu(SPK) çıkarılmış ve 30.12.2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.⁴⁸

Anonim şirketin topluma karşı sorumlu olduğu kabul edilmiş, bu bağlamda devlete şirketin feshini talep edebilme yetkisi tanınmıştır. Gümrük ve Ticaret Bakanlığına anonim şirketin genel kurulunda temsilci bulundurma yetkisi verilmesi şirketin kamuya karşı sorumlu olduğunu gösteren bir diğer durumdur.⁴⁹

Anonim şirketlerin ekonomi içinde yüklendikleri rol dikkate alındığında ister çoğunluğu elde etmiş pay sahipleri olsun ister azlıktaki pay sahipleri olsun, sadece pay sahiplerinin menfaatlerinin dikkate alınması gerektiği düşünülemez. Kamu, bir bütün olarak anonim şirketin kararlarından etkilenir. Bu etki, ürün fiyatlarına, işsizliğe, çevre kirliliğine ve tekelleşmenin sonuçlarına kadar hissedilir. Anonim şirketlerin politikalarının ve aldığı kararların etkileri düşünüldüğünde şirketin sadece kâr elde eden ve pay sahiplerine paylaştıran bir araç olarak görülmesi mümkün değildir. Şirketin toplumsal bir sorumluluğu vardır. Anonim şirketin yönetim kadrosu, her şeyden önce bu sorumluluğa uygun hareket etmek durumundadır.⁵⁰

Kamu menfaati çoğunlukla anonim şirket içerisindeki diğer çıkar gruplarıyla uyum halindedir. Ancak bazı durumlarda şirketin kamu menfaatine hizmet eden politika ve kararları, pay sahiplerinin kazanç elde etme amaçlarını

---

⁴⁸ ANSAY, a.g.e, s. 18.

⁴⁹ ÇEVİK, a.g.e, s. 87.

⁵⁰ TEKİNALP, “Yönetime Katılma Sorunları”, s. 28.

sekteye uğratabilir. Şirketin belirli kurumlara bağışta bulunması, spor ve sanat dallarıyla ilgili tesisler açması veya faaliyette bulunması bu duruma örnek gösterilebilir. Bu durumlarda kamu menfaatinin, pay sahiplerinin menfaatinden üstün tutulması gerektiği kabul edilmektedir. Anonim şirketin pay sahiplerinin menfaatine olabilecek bir politika yerine kamu menfaatinin gözeterek belirlediği politikayı uygulaması durumunda, pay sahiplerinin menfaati ile kamu menfaatinin çatışacağı açıktır. Bu durumda şirketten beklenen, kendi kârını arttıracak şekilde belirlenen strateji doğrultusunda hareket etmesidir. Ancak belirli sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla kamu menfaati de ön plâna alınabilir. Bu husus büyük ölçüde anonim şirketin uzun vadeli çıkarları ile kısa vadeli çıkarları arasında yapacağı tercihe de bağlıdır.⁵¹

SPK madde 19'da yer aldığı üzere halka açık anonim şirketlere bağış yapabilme sınırı getirilmiştir. Buna göre halka açık anonim şirketlerin bağış yapabilmesi veya pay sahipleri dışındaki kişilere kâr dağıtılması için esas sözleşmede açık hüküm bulunması zorunludur. Bağış sınırı genel kurul tarafından belirlenir. Bu düzenleme pay sahiplerinin çıkarlarının öncelikli olarak korunması gerektiğini gösteren bir düzenlemedir. Diğer yandan Sermaye Piyasası Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden 1.3.11 numaralı ilkeye göre de şirketin bağış ve yardımlara ilişkin politikaları, genel kurul tarafından onaylanmak zorundadır.⁵²

3.6. Şirket

Ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olan anonim şirket, çıkar grupları arasında kendine özgü menfaati ile yer edinmektedir. Bu menfaat her şeyden önce şirketin kuruluşunun temelinde yatan fikrin gerçekleşmesi, şirketin amacına ulaşmasıdır. Şirketin menfaati ortakların menfaatleri ile örtüşebileceği gibi ters de düşebilir.⁵³

Eski TTK anonim şirketin ehliyetini esas sözleşmede belirtilen konular ile sınırlamıştı. Bu durumun, pay sahipleri ve alacaklıların menfaatlerinin yanı sıra şirketin menfaatinin korunmasına da hizmet ettiği ileri sürülmekteydi.⁵⁴ Yeni TTK ile birlikte anonim şirkete ilişkin bu ehliyet sınırlaması ortadan kalkmıştır.

---

⁵¹ ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 28.

⁵² KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 278-279.

⁵³ ANSAY, a.g.e, s. 19.

⁵⁴ ÇEVİK, a.g.e, s. 85.

Şirketin çıkarlarının diğer menfaat sahiplerinin çıkarlarına üstün tutulmasını savunan, Alman doktrininde “Unternehmen an sich” olarak adlandırılmaktadır.⁵⁵ Büyük şirketlerin kurumsallaşma eğilimi dikkate alınmak suretiyle şirketi kendisini oluşturan pay sahiplerinden bağımsız bir süje olarak gören, bununla birlikte şirketin devamlılığı üzerinde ayrı bir menfaati olduğunu ileri süren bu teori, anonim şirketin kendisinin bir parçası olan diğer çıkar gruplarından ayrı olarak düşünülmemeyeceği ve diğer çıkar grupları ile bağlantı kurulması gerektiği gerekçeleriyle eleştirilmiştir. Bu görüşe göre şirketin kendisini oluşturan ortaklardan bağımsız bir çıkarı söz konusu olamaz.⁵⁶

Şirketin menfaatinin tespit edilmesinde tek bir ölçüt bulunmamakla birlikte şirket menfaati kavramını somutlaştıracak birden fazla ölçüt bulunmaktadır. Bunlardan ilki esas sözleşmede yer alan şirketin amacıdır. Şirket farklı alanlarda faaliyet göstermiş olsa da asıl olan esas sözleşmede yazan alanda faaliyet göstermesidir. Dolayısıyla şirketin çıkarlarının belirlenmesinde bir ölçüt, şirketin amacıdır.⁵⁷

Alınan bir kararın veya gerçekleştirilen bir işlemin şirketin menfaatine hizmet edip etmediğinin belirlenmesinde bir diğer ölçüt, söz konusu kararın veya işlemin şirketin değerine katkı yapıp yapmadığıdır. Bir anonim şirketin temel amacı kâr elde etmektir. Şirket menfaatine uygun olan her işlem de kâr elde etmeye ve bu kârı arttırmaya yönelik olmalıdır.⁵⁸ Ancak gerçekleştirilen işlemlerin şirket menfaatine uygun olup olmadığını tespit ederken spekülasyon amaçlı olup olmadığına dikkat edilmeli, işlemlerin hem kısa vadede hem de uzun vadede kazanç sağlama amacına hizmet edip etmediği incelenmelidir.⁵⁹

Şirket çıkarını somutlaştıran bir diğer ölçüt şirketin çıkarlarının pay sahiplerinin çıkarları ile örtüşüp örtüşmediğidir. Bir işlemin pay sahiplerinin

---

⁵⁵ BANK C., (Präventivmaßnahmen börsennotierter Gesellschaften Abwehr feindlicher Übernahmeversuche in Deutschland und Großbritannien, 2006, Peter Lang Verlag s. 28.) BUDDE W. D., LAWALL L., (“Übernahmerecht-Schützenswertw Interessen in der Zielgesellschaft”, Fest schrift für Miller zum 65, Verlag C.H. Beck München, 2001, s. 28.) ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 28’ den naklen.

⁵⁶ ÇELİK ŞEHİRALİ, a.g.e, s. 28-29.

⁵⁷ KORKUT, a.g.e, s. 149.

⁵⁸ KORKUT, a.g.e, s. 150.

⁵⁹ TEKİNALP, “Yeni Hukuk Politikalarının Dinamikleri”, s. 230.

menfaatine olması aynı zamanda şirketin çıkarlarına uygun olduğuna karine teşkil etmektedir.⁶⁰

Yeni TTK'da anonim şirketin çıkarı açıkça zikredilmiş, yöneticilerin şirketin çıkarlarını gözetmekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Diğer yandan Sermaye Piyasası Kurumsal Yönetim İlkeleri'nden 1.6.4 numaralı ilkeye göre de kâr dağıtım politikası belirlenirken pay sahiplerinin menfaati ile şirket menfaati arasında dengeli bir politika izlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.⁶¹

---

⁶⁰ KORKUT, a.g.e, s. 152.

⁶¹ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 273.

İKİNCİ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETLER ÜZERİNDE KAMUNUN ETKİSİ

(DEVLETİN İLGİLENMESİ İLKESİ)

1. GENEL OLARAK

Günümüzde anonim şirketler modern ekonomik sistemlerin temeli haline gelmişlerdir. Herhangi bir anonim şirketin yönetimindeki eksiklik veya bozukluk, şirketin malî yönden kötüye gitmesi pay sahipleriyle birlikte alacaklıları, şirketle ilgili diğer özel kuruluşları ve nihayet ülke ekonomisini olumsuz olarak etkileyecektir. Bu durum karşısında devletin müdahale yetkisi kabul edilmiş ve anonim şirketlere ilişkin düzenlemeler özellikle emredici nitelikte ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.⁶²

Anonim şirketler tek başına ekonomik açıdan bir anlam ifade etmeyen halktaki küçük tasarrufları bir araya getirerek büyük sermaye gerektiren ekonomik faaliyetlerin gerçekleşmesini sağlar. Bu teşebbüsler sayesinde insanlar için istihdam yaratılırken aynı zamanda farklı işlerle meşgul insanlar birikimlerini değerlendirme imkânı bulmuş olurlar.⁶³

Tarihte olduğu gibi günümüzde de anonim şirketler, başta yönetimin kötüye kullanılması olmak üzere, çeşitli olumsuzluklar sebebiyle etkisi büyük yıkımlara neden olmaktadır. Bu sebeplerle neredeyse tüm hukuk düzeninde, pay sahiplerini, alacaklıları ve sonuç olarak tüm ekonomiyi korumak amacıyla anonim

---

⁶² İMREGÜN, Oğuz, Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1974, s. 5.

⁶³ ALIŞKAN, Murat, Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davası, İstanbul 2007, s.14.

şirketin kuruluşu, işleyişi ve sona ermesi aşamalarında devlete birtakım yetkiler tanınmıştır.⁶⁴ Devletin anonim şirket üzerindeki geniş denetim yetkisi, devletin ilgilenmesi veya devletin kontrol ilkesi olarak ifade edilmektedir.⁶⁵

Devletler anonim şirketler ile her zaman ilgilenmiş ve ülkeden ülkeye farklılık gösterecek şekilde denetim sistemleri öngörülmüştür. Amaç, anonim şirketlere duyulan güvenin sağlanmasını sağlamalı ve sarsılmasını engellemek, ayrıca şirket bünyesinde bir araya gelen birçok menfaatin korunması ve aralarında şirketin nihaî amacı olan kâr elde etmeye yönelik bir dengenin oluşturulmasıdır. Ancak bu menfaatler korunurken ve söz konusu denge sağlanmaya çalışılırken anonim şirketin fonksiyonunu yerine getirmesini engelleyecek dolayısıyla anonim şirketten beklenen faydanın elde edilmesinin önüne geçecek şekilde bir müdahaleden kaçınılmalıdır.⁶⁶

Devlet müdahalesinin, denetim ve düzenlemelerinin özellikle ticaret hukuku alanında uygulama bulmasının temel sebebi, ticaret hukukunda kamu hukuku karakterli kurumların varlığıdır. Sermaye ölçekleri bakımından devletin para politikalarının belirlenmesinde sahip oldukları etki, anonim şirketin piyasa yapıcı şirketler olarak nitelendirilmesine neden olmuş ve denetim ve gözetim açısından devletin anonim şirketler ile daha fazla ilgilenmesi sonucunu doğurmuştur. Bu sebeplerle de anonim şirketler için bazı özel tedbirler alınmıştır.⁶⁷

Anonim şirketler, ilk zamanlarda devletin verdiği imtiyaz hatta çıkarılan özel kanun ile kurulurken daha sonra devletin izni yeterli görülmüştür. İzin sisteminin getirilmesinin temel amacı, anonim şirketin ekonomik uygunluğunu tespit edebilmektir.⁶⁸

Anonim şirketler için zamanla meydana gelen gelişmelerle birlikte kuruluş için artık izin şartı aranmamakta, ancak devletin şirket üzerindeki kontrolü ve

---

⁶⁴ GÜRBÜZ USLUEL, Aslı E., “Yeni Türk Ticaret Kanunu Bağlamında Anonim Ortaklıklarda Kamu Denetiminin Değerlendirilmesi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 1, Y. 2012, s. 159.

⁶⁵ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 178.

⁶⁶ ALIŞKAN, a.g.e, s. 21-22.

⁶⁷ YASAN, Mustafa, “Türk Ticaret Kanunu M. 353’e Göre Fesih Davasının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Açılabilmesinin Ticaret Hukuku Prensipleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 71, S. 2, Y. 2013, s. 471.

⁶⁸ KENDİGELEN, Abuzer, “Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığın Kuruluşu”, Makalelerim Cilt 1, İstanbul 2006, s. 296.

etkisi devam etmektedir. Nitekim bu kontrol ve etki, yeni TTK'ya da önemli ölçüde yansımıştır.⁶⁹

2. GÜMRÜK VE TİCARET BAKANLIĞI'NIN ANONİM ŞİRKETLERE İLİŞKİN YETKİLERİ

Modern hukuk sistemlerinin genelinde şirketler hukuku alanında etkisini arttıran devletin şirketler üzerinde yetkilerinin genişletilmesine ilişkin yaklaşım, yeni TTK'yı da etkilemiştir.⁷⁰ Öncelikle Kanun'un 210. maddesinde "Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Düzenleme ve Denetleme Yetkisi" başlığı ile kaleme alınan düzenleme, eski TTK'dan farklı olarak sadece anonim şirketleri değil, tüm ticarî şirketleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir.⁷¹

Anonim şirketlere ilişkin kamu etkisini yansıtan en önemli düzenlemelerden biri "Devletin Gözetimi" başlığında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na çıkaracağı tebliğ ile hangi anonim şirketlerin kuruluşu ve esas sözleşme değişikliklerinin izne tâbi olduğunu belirleme yetkisi veren 333. maddedir.⁷² Bakanlık, izne tâbi olan anonim şirketleri 15.11.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ ile belirlemiştir.

TTK'da yer alan bu iki düzenlemenin yanı sıra, devletin denetim yetkisini ifade eden herhangi bir başlık taşıyor olsa da Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın kontrolünün yansıdığı başka düzenlemeler de bulunmaktadır.⁷³ Biz bu düzenlemeleri, anonim şirketin kuruluş, işleyiş ve sona erme aşamasında olmak üzere ayrı ayrı, ayrıca Bakanlık dışındaki diğer kamu kurum ve kuruluşlarının bu konuya ilişkin yetkilerini de ayrı bir başlık altında incelemeye çalışacağız.

2.1. Kuruluş Aşamasındaki Yetkileri

---

⁶⁹ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 179.

⁷⁰ YASAN, a.g.m, s. 469.

⁷¹ GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 165.

⁷² KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 181.

⁷³ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 181.

Türk hukuk sisteminde 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ile benimsenen şirketlerin kuruluşuna ilişkin devlet izni, 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanunu'nun etkisi ile 865 ve 6762 sayılı eski TTK'larda yer almış, 6102 sayılı yeni TTK'da da korunmuştur. Kuruluş aşamasında dâhi devletin yetkili kılınmasının temel sebebi, anonim şirketlerin niteliği gereği, kötüye kullanılmasının oldukça kolay olmasıdır.⁷⁴

Eski TTK'da Bakanlık tarafından yapılan denetimin esas sözleşmenin emredici hükümlere aykırılık taşıyıp taşımadığı hususuyla sınırlı mı olduğu, yoksa Bakanlığın anonim şirketi ekonomik açıdan da incelemesi gerekip gerekmediği tartışma konusuydu. Bazı yazarlara göre devlet şirketi gerçek anlamda izin sistemini uygulayarak ekonominin gerekleri konusunda denetime tâbi tutarken⁷⁵ bir diğer görüşe göre normatif sistem uygulanmak üzere şirketin sadece emredici hükümlere uygun olup olmadığı incelenmekteydi.⁷⁶ Yeni TTK ile bu tartışmalara son verecek şekilde denetiminin sadece emredici hükümlere uygunlukla sınırlı olduğu belirtilmiştir.

Yeni TTK'nın 333. maddesinin birinci fıkrasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanacak tebliğde faaliyet alanları belirlenen anonim şirketlerin Bakanlığın izni ile kurulacağı öngörülmüştür. Ayrıca esas sözleşme değişiklikleri için de Bakanlıktan izin alınması zorunludur. Bakanlığın 15.11.2012 tarihinde yayımlanan Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ'inde kuruluşu ve esas sözleşme değişiklikleri izne tâbi olan şirketler; bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, anonim şirket şeklinde kurulan holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, bağımsız denetim şirketleri, gözetim şirketleri, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri SPK'ya tâbi şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketleri olarak belirtilmiştir.

---

⁷⁴ KENDİGELEN, a.g.m, s. 297.

⁷⁵ ANSAY, a.g.e, s. 59, İMREGÜN, a.g.e, s. 11.

⁷⁶ KENDİGELEN, a.g.m, s. 297.

Anonim şirketin denetimine ilişkin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın konumunu güçlendirmek amacıyla 333. maddenin son fıkrasında hukukî konumu, niteliği ve işletme konusu ne olursa olsun, herhangi bir anonim şirketin kuruluşunun ve esas sözleşme değişikliklerinin bir makamın iznine bağlanamayacağı öngörülmüştür. Maddenin gerekçesinde bu hüküm ile devletin içerisinde yer alan kurumların birbirinden farklı, hukukun özneliği ve üstünlüğü ilkesine aykırı olabilecek, yozlaşmış farklı uygulamalarının önüne geçileceği belirtilmiştir. Diğer yandan, başta Sermaye Piyasası Kurulu ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu olmak üzere kurum ve kuruluşların görüş ve önerilerinin Bakanlığa iletilerek hayata geçirilebileceği öngörülmüştür.

Bu durum öğretide, TTK'nın 330. maddesinde belirtilen özel kanunlara tâbi anonim şirketlere özel hükümler dışında TTK hükümlerinin uygulanacağına ilişkin kural ile çelişkili görülmüştür. Diğer yandan aynı hükmün, TTK'nın 340. maddesinde yer alan esas sözleşmenin TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak yine Kanunu açıkça izin verdiği hallerde sapabileceği, diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı esas sözleşme hükümlerinin o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğuracağı hükmüyle çelişkili olduğu ileri sürülmüştür.⁷⁷

Diğer bir görüşe göre ise, TTK'nın 333. maddesi ve diğer hükümlerinin özel kanunlara uygulanabilirliği, kanunların zaman bakımından nasıl uygulanacağını belirleyen ve özel kanun-genel kanun arasındaki ilişkiyi açıklayan genel hukuk ilkeleriyle ilgilidir. Buna göre 330. maddenin genel kurallardan bağımsız olarak değerlendirilmesi, TTK'da yer alan hükümlerin tüm özel hükümlere göre öncelikli olarak uygulanması sonucunu doğuracaktır. Bu açıdan bakıldığında önceki tarihli özel kanun ile TTK'da yer alan bir hükmün çatışması halinde menfaat dengesi gözetilerek kanun koyucunun TTK'da yer alan hükme yansıyan iradesinin, özel kanundaki hükmü zımnen ortadan kaldırıp kaldırmadığı değerlendirilecek, bu kaniya varılması halinde 330. maddede yer alan düzenlemeye rağmen TTK'da yer alan hüküm uygulanacaktır. TTK'dan sonra yürürlüğe giren özel kanunlar için ise önceki ve sonraki tarihli kanun karşılaştırılması yapılarak sonraki tarihli özel kanun uygulanacaktır. Örneğin, TTK'dan sonra yürürlüğe giren 6362 sayılı SPK ile 6361 sayılı Finansal

⁷⁷ BAHTİYAR, a.g.e, s. 105, GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 170.

Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun TTK ile çelişir nitelikteki hükümleri, ilgili kanunların sonraki tarihli özel kanun niteliği taşımaları nedeniyle TTK'nın 330. maddesine rağmen öncelikli olarak uygulanacaktır. Diğer yandan TTK'dan önce yürürlüğe girmiş Bankacılık Kanunu'nda olduğu gibi ilgili kurumların kuruluşu ilişkin yetkilerinin ortadan kalktığından bahsedilebilir.⁷⁸

Bizce de hukuk sistemimizin tamamında, aynı konuya ilişkin birbirleriyle çelişen birden fazla hükmün bulunması halinde uygulanan genel kanun-özel kanun ve önceki-sonraki tarihli kanun karşılaştırması yapılarak bulunan çözümün, TTK kapsamında uygulanmaması için bir sebep bulunmamaktadır.

Diğer yandan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim ve Limited Şirketlerinin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlarına Yükseltmelerine ve Kuruluş ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tâbi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ'in 6. maddesinde kuruluşu diğer kurumların uygun görüşünü veya iznini gerektiren şirketler için uygun görüş veya izin yazısı sunulmasına ilişkin bir düzenleme getirilmiş, kanunla ulaşılmaması engellenen bir sonuca yönetmelikle ulaşılmaya çalışılmıştır. Yönetmeliğin normlar hiyerarşisine göre üst norm niteliğindeki TTK'ya uygun olma zorunluluğu gereği, Tebliğ'deki bu maddenin uygulama alanı bulması mümkün değildir.⁷⁹

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın anonim şirketlere ilişkin tanıdığı bir diğer yetki kayıtlı sermaye sistemini benimsemiş halka açık olmayan anonim şirketlerin sisteme girişinde izin alınmasına ilişkin düzenlemedir. TTK'da yer almayan bu düzenleme, 25.12.2013 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Kayıtlı Sermaye Sistemine İlişkin Tebliğ(II-18.1)'de yer almaktadır.

2.2. İşleyiş Aşamasındaki Yetkileri

TTK ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığına anonim şirketin işleyişine ilişkin, düzenleme yapma, denetleme ve şirket genel kurul toplantılarında temsilci bulundurma yetkisi olmak üzere çeşitli yetkiler tanınmıştır.

TTK'nın 210. maddesinde "Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Düzenleme ve Denetleme Yetkisi" başlığı ile kaleme alınan düzenleme, eski TTK'dan farklı

---

⁷⁸ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 186-187.

⁷⁹ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 187.

olarak sadece anonim şirketleri değil, tüm ortaklıkları kapsayacak şekilde oluşturulmuştur. Maddenin birinci fıkrasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın tebliğ çıkarma yetkisi ile birlikte şirketlerin ve ticaret sicil müdürlüklerinin bu tebliğe göre hareket edeceği düzenlenmiştir.⁸⁰

Hukuk sistemimizi oluşturan kuralların hepsi farklı güçte ve derecelededir. Bu sebeple hukuk kuralları arasında belli bir hiyerarşi vardır. Anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü gereği diğer kanunların nasıl uygulanacağı ve emrettiği işleri göstermek için Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan düzenlemeler kanuna, kanunların ve tüzüklerin nasıl uygulanacağını gösteren yönetmelikler kanun ve tüzüklere aykırı olamaz. Anayasa'nın 115. maddesine göre kanunun nasıl uygulanacağını gösterme yetkisi Danıştay denetimine tâbi olacak şekilde çıkarılacak tüzüklerle Bakanlar Kurulu'na tanınmıştır. Anayasa ile Bakanlar Kurulu'na verilen bu yetki başlangıç aşamasında Danıştay denetimini de aşacak şekilde Anayasa'ya aykırı şekilde Bakanlığa verilmiştir. Tebliğ içeriğine bakıldığında çoğunlukla kanun ile düzenlenmesi gereken hususların düzenlendiği görülmektedir. Bu sebeple yeni TTK'nın 210. maddesinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na tanınan bu yetki Anayasa'ya aykırıdır.⁸¹

TTK'nın 210. maddesinin yanında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na anonim şirketlere özgü birtakım yetkiler tanınmıştır. Bunlara; kuruluşu ve esas sözleşme değişikliği izne tâbi olmayan şirketlerin genel kurullarında bakanlık görevlisinin bulundurulmasına(TTK m. 407/III), pay tevdi olunan kişilerin bağlı olacakları esas ve usuller ve temsil belgesinin içeriğine(TTK m. 429/III), halka açık olmayan şirketlerde birikimli oya(TTK m. 434/IV), SPK'ya tâbi olmayan şirketlerde kâr payına(TTK m. 509/III), anonim şirket ve şirketler topluluğu bakımından yönetim kurulu faaliyet raporunun asgari içeriğinin belirlenmesine, küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri tanımlayan ölçütlere(TTK m. 1522/I), sermaye şirketlerinin açacağı şirketlere(TTK m. 1524/IV), anonim şirketlerde genel kurula elektronik ortamlarda katılımının esaslarına(TTK m. 1527/V), elektronik genel kurulda oyun gerçek sahibi tarafından kullanılmasına ve pay

---

⁸⁰ GÜRBÜZ USLU, a.g.m, s. 165.

⁸¹ KENDİGELEN, Abuzer, "Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İçticaret 1995/1 Sayılı "Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ'inin Hukukî Açısından Değerlendirilmesi", Makalelerim Cilt 1, İstanbul 2006, s. 171-173.

sahibinin temsilcisine talimat vermesine(TTK m. 1527/VI) ilişkin yönetmelik çıkarma yetkisi örnek verilebilir.⁸²

TTK'nın 210. maddesinin birinci fıkrasında ticaret şirketlerinin kanun kapsamındaki işlemlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın denetim elemanları tarafından denetleneceği belirtilmiştir. Çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenecek olan bu denetim için hukukî belirliliği sağlayacak şekilde somut ve açık kurallar içermeli, denetimi sağlayacak şekilde tedbirler öngörmeli, ancak şirketin iç işlerine karışacak şekilde müdahaleci olmayıp, geniş tutulmamalıdır. Diğer yandan ancak kanun ile çözümlenmesi uygun olan hususlar yönetmelik konusu yapılmamalıdır.⁸³ Kanunda öngörüldüğü üzere 28 Ağustos 2012 tarihinde bu denetiminin usul ve esaslarına ilişkin yönetmelik yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.⁸⁴

Gümrük ve Ticaret Bakanlığının anonim şirketin işleyişi aşamasında sahip olduğu bir diğer yetki, şirketin genel kurulunda ve imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunda temsilci bulundurmasına ilişkindir. Bakanlığa tanınan bu yetki tüm anonim şirketler için değil, sadece TTK'nın 333. maddesine gören belirlenen kuruluşu izne tâbi olan anonim şirketler için geçerlidir. Kuruluşu Bakanlık iznine tâbi olmayan anonim şirketlerin hangilerinin genel kurulunda temsilci bulundurulacağı yönetmelikle belirlenecektir. Kuruluşu izne tâbi olmayan anonim şirketlerin genel kurulunda temsilci bulundurulmasının amacı, maliyetin azaltılması ve zaman kaybının önlenmesi ile birlikte çoğunlukla tutulmayan genel kurul toplantısına ilişkin defter ve kayıtların tutulmasını sağlamaktır.⁸⁵ İlgili yönetmelik 28 Kasım 2012 tarihinde çıkarılmış olup, 32. maddesinde kuruluş ve esas sözleşme değişikliği izne tâbi olmayan şirketlerin gündeminde, sermayenin arttırılması veya azaltılması, kayıtlı sermaye sistemine geçilmesi ve kayıtlı sermaye sisteminden çıkılması, kayıtlı sermaye tavanının arttırılması veya faaliyet konusunun değiştirilmesine ilişkin esas sözleşme değişikliği ile birleşme, bölünme veya tür değişikliği konuları bulunan genel kurul toplantılarında, genel kurula elektronik ortamda katılım sistemini uygulayan şirketlerin genel kurul toplantılarında, yurt dışında yapılacak bütün genel kurul toplantılarında, yurt

---

⁸² KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 189.

⁸³ KENDİGELEN, a.g.m, s. 302-303.

⁸⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e., s. 190.

⁸⁵ GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 173.

dışında yapılacak imtiyazlı pay sahipleri özel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisi bulundurulması zorunlu hale gelmiştir.

2.3. Sona Erme Aşamasındaki Yetkileri

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın anonim şirketin sona erme aşamasındaki yetkisinin temelini, belli hallerde şirketin feshini talep etme yetkisi oluşturur. Bakanlık hem anonim şirketler için hem de diğer ticarî şirketler için fesih talep etme yetkisine sahiptir.

TTK'nın 210. maddesinin üçüncü fıkrasında anonim şirketlerle birlikte diğer ticarî şirketler için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın fesih talep etme yetkisi düzenlenmiştir. Buna göre Bakanlık, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açılabilir.

TTK ile Bakanlığın şirketin feshini talep etme yetkisi bir yıl ile sınırlandırılmıştır. Önceki TTK'da bu yetkinin herhangi bir süreye bağlanmaması şirketin uzun süre fesih tehlikesi ile karşı karşıya kalması sebebiyle eleştirilmekteydi.⁸⁶ Yeni Kanun ile birlikte bir yıllık bir süre getirilmiş, ancak bu sürenin niteliği belirtilmemiş, sürenin niteliğinin belirlenmesi yargı kararları ile öğretiyeye bırakılmıştır.⁸⁷

Anonim şirketlere özel olarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın fesih talep etme yetkisi, organ eksikliği ile kuruluş aşamasında kanuna aykırılık halleri olmak üzere iki durumda tanınmıştır.

TTK'nın 353. maddesine göre anonim şirketin feshine karar verilemese de şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmek suretiyle, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlâl edilmiş olursa, yönetim kurulunun, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin feshi istenebilir.

---

⁸⁶ KENDİGELEN, a.g.m, s. 305.

⁸⁷ GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 168.

Anonim şirkete özgü olarak Bakanlığın şirketin feshini isteme yetkisi tanındığı bir diğer hal, TTK'nın 530. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından birinin mevcut olmaması veya genel kurulun toplanamaması halinde, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı şirketin feshini isteyebilir. Hükümde yer alan kanunen zorunlu organlar ve uzun süre kavramlarının ne şekilde anlaşılması gerektiği mahkeme kararları ile doktrine bırakılmıştır.⁸⁸

Bakanlık tasfiye aşamasında ayrıca şirketi temsile yetkili tasfiye memurlarından hiçbirinin Türk vatandaşı olmaması veya hiçbirinin Türkiye'de yerleşim yeri bulunmaması durumunda, söz konusu şartta uygun birinin tasfiye memuru olarak atanmasını isteyebilir. (TTK m. 537/III)

2.4. Diğer Düzenlemeler

Eski TTK'nın 275. maddesi, iki önemli değişiklik dışında yeni TTK'nın 334. maddesinde aynen muhafaza edilmiştir. Buna göre devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişilerinden birine, esas sözleşmede öngörülecek bir hükümlerle, pay sahibi olmasalar da, işletme konusu kamu hizmeti olan anonim şirketlerin yönetim kurullarında temsilci bulundurma hakkı verilebilir. Kanun'da yapılan değişiklik ile denetim kurulunda temsilci bulundurma yetkisi kaldırılmış ve yeni Kanun'a hâkim olan denetim sistemine uygun bir düzenleme yaratılmıştır. Daha sonra kamu tüzel kişilerini yönetim kurulunda temsil eden yönetim kurulu üyelerinin pay senedi tevdi etmekten muaf oldukları ifadesi çıkartılmıştır. Eski Kanun'un 313. maddesine yeni Kanun'da yer verilmemesi ile birlikte bu hüküm anlamını kaybetmiştir.⁸⁹

Anonim şirketler üzerinde kamu tüzel kişilerinin yetkisini gösteren bir diğer madde TTK'nın 478. maddesinin dördüncü fıkrasında yer almaktadır. Buna göre sermayesinin yarısından fazlası tek başına veya birlikte Devlet, il özel idaresi, belediye ve diğer kamu tüzel kişileri, sendikalar, dernekler, vakıflar, kooperatifler ve bunların üst kuruluşlarına ait anonim şirketlerde ve bu şirketlerin aynı oranda sermaye payına sahip oldukları iştiraklerinde; bunların sahip oldukları paylara tesis edilebilecek imtiyazlar hariç olmak üzere, diğer paylara, belirli bir

---

⁸⁸ Madde gerekçesi.

⁸⁹ GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 171.

grup oluşturan pay sahiplerine, belirli pay gruplarına ve azlığa bu Kanun'da düzenlenen herhangi bir imtiyaz tesis edilemez. Bu hükümle birlikte bir anonim şirketin sermayesinin yarısından fazlası devlete ya da başka bir kamu tüzel kişiliğine ait olmuş olsa da bu kamu kuruluşlarının konumunu ve yetkilerini arttıracak şekilde imtiyaz tanınamayacak, pay sahipleri kamu kuruluşu karşısında dezavantajlı hale getirilemeyecektir.⁹⁰ Ancak bu hükmün borsada payları işlem gören anonim şirketler ile kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlar için uygulanması mümkün değildir. (TTK m. 478/IV)

3. BAĞIMSIZ DENETİM

Anonim şirketlerin ekonomik hayata etkisi, tek başına bir anlam ifade etmeyen küçük tasarrufları kendisini koruyacak ve çoğaltacak şekilde sermaye birikimi haline getirmesi ve daha iyi koşullara kavuşmak isteyen toplumun menfaatlerine uygun yatırımlara yöneltme işlevi dikkate alındığında daha kolay anlaşılabilir. Anonim şirketler tüm bu işlevlerinin yanında, devlet için aynı zamanda bir vergi kaynağıdır. Büyük bir ekonomik güç olarak ortaya çıkan anonim şirketler; daha kaliteli ama daha ucuz ürün temin ederek, iş istihdamı sağlayarak, büyük ham ve mamul üreticisi aynı zamanda satıcısı ve alıcısı olarak, şirketin kurucularından ve müşterilerinden topluma daha refah bir hayat sağlama görevi yüklenmiş devlete kadar çok geniş bir kesimi ilgilendirmektedir. Dolayısıyla anonim şirketin başarısından büyük fayda sağlayan toplum, şirketin kötü yönetilmesi ve başarısızlığından da aynı oranda zarar görecektir.⁹¹ Bu nedenle anonim şirketin işlemlerinin ve faaliyetlerinin belirlenen kurallar çerçevesinde gerçekleşip gerçekleşmediğinin saptanması ve bu faaliyet ve işlemlerinin niteliği ve sonuçlarının başta tüm toplum olmak üzere pay sahipleri ve alacaklılara tüm şeffaflığı ile açıklanabilmesi için anonim şirketin denetimi büyük önem arz etmektedir.

Eski TTK'da anonim şirketlerin denetimi ile görevli olan denetçi, şirketin organı olarak görülmüştü. Buna göre şirketin genel kurulu, pay sahibi olanlar ya da olmayanlar arasından sayıca beşten fazla olmayacak şekilde denetçi seçmekteydi. Bu denetçiler için aranan tek şart, Türk vatandaşı olmalarıydı.

⁹⁰ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 193.

⁹¹ DOMANIÇ, Hayri, Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II, İstanbul 1988, s. 122.

Birden fazla denetçi olması halinde yarısından bir fazlasının Türk vatandaşı olması şarttı. Bu sistemde şirketler bilanço ve finansal raporları gerçeği yansıtmayacak şekilde sadece kredi almaya yönelik hazırlamış, yönetim kurulunu seçen grup ile denetçileri belirleyen grubun aynı olması dolayısıyla şirketlerin gerçekte denetlenememesi sonucu doğmuştur.⁹²

Yeni TTK'da denetimin zorunlu organ olarak görülen denetçi tarafından yerine getirilmesi yerine, şirketin zorunlu organı olmayan ve şirket bünyesinde herhangi bir sıfatla yer almayan tarafsız uzman denetçilerle gerçekleştirilen bağımsız denetim sistemi kabul edilmiştir. Halka açık anonim şirketler için SPK'da ve Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenlemeleriyle, bankalar için Bankacılık Kanunu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun düzenlemeleriyle uygulanan bağımsız denetim, yeni TTK'da kapsamı genişletilmiş şekilde benimsenmiştir. Böylece daha önceden sınırlı sayıda anonim şirket için uygulama alanı bulan bu sistem, uluslararası kalite standartları ile uyumlu olacak şekilde TTK ile tüm anonim şirketleri kapsayacak şekilde pozitif hukuk kurallarına dönüştürülmüştür. Ancak 6335 sayılı Kanun ve TTK'nın 397. maddesinde yapılan değişiklik ile birlikte denetime tâbi olacak anonim şirketleri belirleme yetkisi Bakanlar Kurulu'na verilmiştir. 23 Ocak 2013 tarihli Bağımsız Denetime Tâbi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı ile bu şirketler belirlenmiştir. Bu değişiklik üzerine denetimsiz kalacak anonim şirketler için 6455 sayılı Kanun ile denetim esaslarının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanıp Bakanlar Kurulu'nca çıkarılacak yönetmelikle belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Diğer yandan 6335 sayılı Kanun ile işlem denetçisine ilişkin hükümler de TTK'dan çıkartılmıştır.⁹³ Yapılan değişikliklerle birlikte bağımsız denetim sisteminin kapsamı daraltılmıştır. Bu değişikliğe maliyet ve şeffaflıktan kaynaklı çekincelerin dışında, bağımsız denetçi sayısının yeterli olmaması da etkili olmuştur.⁹⁴

Yeni TTK ile benimsenen denetim sisteminin amacı “dürüst resim ilkesi” çerçevesinde hazırlanmış finansal tabloların denetimini yapmak ve bu denetimin sonuçlarının pay sahipleri başta olmak üzere tüm ilgililere açık, anlaşılabilir ve

---

⁹² BİLGE, a.g.m, s. 156-157.

⁹³ MANAVGAT, a.g.m, s. 43.

⁹⁴ MANAVGAT, Çağlar, “ Anonim Ortaklıklarda Bağımsız Denetiminin Kapsamı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 30, S. 1, Y. 2014, s. 44, TEKİNALP, a.g.e, s. 416.

kamuyu aydınlatma ilkesi ışığında sunmak, dolayısıyla ülkedeki şirketlerin, pazarların ve borsaların finansal sonuçlarını güvenilir kılmak⁹⁵, sermaye piyasasının gelişmesi ve nihayetinde tasarruf sahiplerinin sunduğu kaynakların verimli ve rasyonel şekilde kullanılmasını sağlamak, ülke genelinde uluslararası muhasebe uygulamalarını yaygınlaştırarak muhasebe uygulamalarını belirli bir standarda kavuşturmak⁹⁶ ve nihayetinde bu durumun sonucu olarak ülke içerisindeki şirketlerin dünya çapında rekabet güçlerini arttırmaktır.⁹⁷

Denetlemenin ve denetçinin en önemli özelliği bağımsızlıktır. Bu özellik, meslek mensupları, uzmanlar ve araştırmacılar dâhil hemen hemen herkesçe farklı tanımlanan, bu sebeple de tespit edilmesi en güç özelliktir. Denetime ilişkin tüm tanımlarda bağımsızlık vurgusu yapılmaktadır. Denetçiye duyulan güvenin temel sebebi de bağımsız olmasıdır.⁹⁸

TTK, önceden veya aynı anda denetçinin anonim şirket ile herhangi bir ilgisinin bulunmasına izin vermemektedir. Denetçinin, bağımsızlığına gölge düşürebilecek tüm çıkar çatışmalarından uzakta faaliyette bulunması gerekir. Denetçinin bağımsızlığı iki açıdan değerlendirilir. Denetçi, ilk olarak zihinde(düşüncede) işinin önemini birinci planda tutarak hareket etmeli, ikinci olarak görünüşte bağımsız olmalı, üçüncü kişilerin denetçinin objektif hareket ettiği konusunda şüphe duymayacak şekilde hareket etmelidir.⁹⁹

Denetçinin anonim şirkete karşı bağımsızlığı dar anlamda bağımsızlık olarak değerlendirmektedir.¹⁰⁰ Dar anlamda bağımsızlık, TTK'nın 400. maddesinde düzenlenmiş ve aynı maddede denetçilerin bağımsızlığını ortadan kaldıran nedenler sayılmıştır.¹⁰¹ Geniş anlamda bağımsızlık, denetçinin herhangi

⁹⁵ ÖZKORKUT, Korkut, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Ankara 2013, s. 5.

⁹⁶ GÜNEŞ, Özlem, "Sermaye Piyasası Kanunu Yönünden Bağımsız Dış Denetim Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 22.

⁹⁷ ÖZKORKUT, a.g.e, s. 5.

⁹⁸ ULUSOY, Yasin, "Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Bağımsız Dış Denetimin Fonksiyonları ve Denetçi Bağımsızlığı", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, Y. 2005, s. 273-274.

⁹⁹ UZAY, Şaban, "Türkiye'de Denetçi Bağımsızlığı", Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı, The 1st Annual International Accounting Conference, İstanbul, s. 3.

¹⁰⁰ ÖZKORKUT, a.g.e, s. 245.

¹⁰¹ TTK 400. madde "Aşağıdaki hâllerden birinin varlığında, yeminli malî müşavir, serbest muhasebeci malî müşavir, bağımsız denetleme kuruluşu ve bunun ortaklarından biri ve bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişiler, ilgili şirkette denetçi olamaz. Şöyle ki, önceki cümlede sayılanlardan biri; a) Denetlenecek şirkette pay sahibiysen, b) Denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak

bir menfaat grubunun veya siyasî iradenin etkisinden uzak olmasını ifade eder. Özellikle denetçi üzerinde gözetim ve denetim yetkisi bulunan Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'na karşı denetimin kalitesi bakımından bağımsızlığını muhafaza etmek zorundadır.¹⁰²

Başta pay sahipleri olmak üzere diğer menfaat sahiplerinin, şirkete yatırım yapmayı düşünen yatırımcıların çıkarları dikkate alındığında kamusal nitelik taşıyan bağımsız denetim üzerinde, bağımsız denetimin faaliyetlerine müdahalede bulunmaksızın denetimin kanuna ve standartlara uygun yapılp yapılmadığının izlenmesi gerekmektedir. Bağımsız denetiminin kamuyu ilgilendiren niteliği ve korunması gereken menfaatler dikkate alındığında bu denetiminin sonuçlarına güven duyulması çok önemlidir. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşılması için bağımsız denetim, bu denetimin de bağımsız bir kamu otoritesi tarafından gözetim altında tutulması gereklidir. Bu amaçla 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu kurulmuştur. Bu kurumun temel amacı bağımsız denetimde gerekli kalite ve güveni sağlamaktır.¹⁰³

Tüm düzenleyici ve denetleyici kurumlarının sahip olması gereken en önemli özellik bağımsızlıktır. Diğer düzenleyici ve denetleyici kurumlarda olduğu gibi, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun da bağımsız olması gerekmektedir.¹⁰⁴ Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim

---

atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa, c) Denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımsıya, d) Denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa, e) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa, f) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise, g) (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olamayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa, h) Son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa, denetçi olamaz.

¹⁰² ÖZKORKUT, a.g.e, s. 245.

¹⁰³ TEKİNALP, a.g.e, s. 420.

¹⁰⁴ KARASU, Rauf, "Yeni Bir Düzenleyici ve Denetleyici Kurum: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu", Amme İdaresi Dergisi, C. 47, S. 1, Y. 2014, s. 92.

Standartları Kurumu öncelikle meslekî faaliyet içerisinde yer almamalı, diğer yandan siyasî iradeden ve menfaat çevrelerinin etkisinde kalmamalıdır.¹⁰⁵

Yeni dönemde ticaret hayatının uluslararası ticarete oynadığı rol ile Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun tasarrufları, önemli ve tehlikeli sonuçlar doğurabilecek bir nitelik kazanmıştır. Bu kapsamda özellikle yeni TTK ile oluşturulmaya çalışılan bağımsız denetim sistemi amacından sapabilir. Bu sebeple Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun siyasî iradeden bağımsız hareket edebilmesi çok önemlidir.¹⁰⁶

Kurumun siyasî irade ile bağlantısının asgarî düzeyde tutulması, kurumun görevleri, yetkileri ve sorumluluklarıyla ilgili karmaşaların önüne geçilmesini ve kurumun bütün menfaat sahipleri ile eşit mesafede durmasını sağlayacaktır. Böylece siyasî irade değişmesinin piyasalara etkisi de az olacaktır. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun sağlıklı işlemesi halinde, ticarî hayat denetlenebilecek, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınabilecek ve sermaye piyasası daha şeffaf ve etkin hale gelebilecektir.¹⁰⁷

Bağımsız dış denetimin temel amacı kamuya açıklanacak finansal tabloların güvenilirliği konusunda güvence vermek, dolayısıyla kamuyu aydınlatmaktır.¹⁰⁸ Bu halde gerek bağımsız denetçinin gerekse Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun bağımsızlığını başta siyasî irade olmak üzere tüm çıkar gruplarına karşı muhafaza etmesiyle birlikte kaliteli, şeffaf, tarafsız, kamu vicdanında ve şirketler nezdinde lekesiz¹⁰⁹ bir denetim ile kamu menfaatine hizmet edilecektir.

4. KAMUNUN AYDINLATILMASI

1800'li yıllarda İngiltere'de ortaya çıkan kamunun aydınlatılması ilkesi¹¹⁰, genel olarak bir işletmenin ekonomik durumu, faaliyetleri, başarısı ve gelişimi ile

---

¹⁰⁵ ÖZKORKUT, a.g.e, s. 202.

¹⁰⁶ ÖZKORKUT, Korkut, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenmiş Bağımsız Denetimin Geleceği Açısından Kamu Gözetimi, Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurulu'nun Bağımsızlığının Önemi", Vergi Sorunlar Dergisi, S. 285, Y. 2012.

¹⁰⁷ KARASU, Rauf, "Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu", s. 102-103.

¹⁰⁸ GÜNEŞ, a.g.m, s. 120.

¹⁰⁹ KARASU, "Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, s. 92.

¹¹⁰ KABAALIOĞLU, Halûk A., Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi, İstanbul 1985, s. 231.

ilgili kanaat oluşturacak kadar açıklama yapılması olarak ifade edilmektedir.¹¹¹ Kamuyu aydınlatma ilkesi pay sahipleri ile alacaklıların menfaatlerini koruyan ve sahip oldukları hakları etkili ve bilinçli şekilde kullanmalarını sağlayan, gelecekteki pay sahiplerinin aldatılmalarını engelleyen ve özel sektöre ait gücün ülke ekonomisinin menfaatine olacak şekilde işlemesine sebep olan, iç ve dış denetime ilişkin kurallar bütünü olarak tanımlanabilir.¹¹²

Bu ilkenin temel amacı pay sahipleri ile diğer ilgililere, şirkete ilişkin karmaşık menfaat ilişkileriyle ilgili doğru, açık ve yeterli bilgi sahibi olacak şekilde haklarını koruma imkânı vermek ve şirket hakkında sağlıklı karar vermelerini sağlamak olarak ifade edilebilir. Gerçekten de bağımsız denetçiler tarafından gerçekleştirilen denetleme ile elde edilen yeterli bilgi sayesinde ilgililer, şirkete ilişkin haklarını kullanırken daha bilinçli şekilde hareket edeceklerdir. Bilgi edinme hakkı ile kamunun aydınlatılması ilkesi, çoğunluğun gücü ile bu doğrultuda oluşacak yönetim gücünün dengelenmesini sağlar. Dolayısıyla kamuyu aydınlatma ilkesi pay sahiplerinin haklarının şirketin işlemlerine ve yönetimine katılımı ve yansımaları ile çoğunluk karşısındaki durumuyla da ilgilidir. Bu ilke iç ve dış denetim dışında dışarıdan dolayı bir denetim imkânı da tanır.¹¹³

Özellikle alacaklılar ile gelecekteki pay sahiplerinin bilgi sahibi olmasının kredi güvencesi ve sermaye piyasasının başarılı şekilde işleyişine yapacağı katkı düşünüldüğünde, kamuyu aydınlatma ilkesinin temel amacı ekonomik anlamda kamu yararı ile açıklanabilir.¹¹⁴

Kamuyu aydınlatma ilkesi anonim şirketlere ilişkin vazgeçilmez ilkelerden birisidir. Bu ilkeyle, ticaret sicilinin aleniyeti ve bilanço ile kâr ve zarar durumunun ilân edilmesi gibi hükümlerden oluşan dar çerçeveden çıkmıştır.¹¹⁵ Bu ilkenin muhatabı doğrudan kamudur. Karma ekonomik sistemi benimsemiş sistemlerde önemli bir güce sahip olan özel sektörün denetlenmesi şarttır. Çoğu zaman birçok imkâna sahip olamayan ancak kendisini etkileyen faaliyetlerin

---

¹¹¹ KAYA, Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001, s. 19.

¹¹² TEKİNALP, Ünal, “Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri”, Ankara 1970, s. 53.

¹¹³ KAYA, a.g.e, s. 19.

¹¹⁴ TEKİNALP, Ünal, “İşletme İlgililerinin Finansal Bilgi Elde Etme Hakkı”, Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S. 21-22, Y. 1980, s. 16.

¹¹⁵ TEKİNALP, Ünal, Bilanço ve Yedek Akçe, s. 20.

içinde üretici veya tüketici olarak yer alan kişilerin, bu gücün kötüye kullanılması halinde oluşacak etkilere karşı korumasız kalması düşünülemez. Diğer yandan gerek pay sahipleri gerekse alacaklılar kamunun içerisinde yer almaktadır. Bu çevreler dışında ekonominin merkezileşmesi ile birlikte ortaya çıkacak tehlikelerden zarar görebilecek herkes kamu kavramı içerisinde yer alır.¹¹⁶ Çok çeşitli olarak kendisini gösteren menfaatleri koruyan ve korunmasına yardım eden bir kavram olması sebebiyle kamuyu aydınlatma ilkesi üzerinde tüm kamu menfaat sahibi olarak kabul edilmelidir.¹¹⁷

Kamuyu aydınlatma ilkesinin gereği olarak yapılan açıklamalarda ilgililer şirketin ekonomik durumuyla ilgili bilgi edinirler.¹¹⁸ Ancak pay sahiplerinin, alacaklıların ve ilerideki yatırımcıların ve tüm kamunun menfaati bulunmasına rağmen kamuyu aydınlatma ilkesinin sermaye piyasasındaki yatırım risklerini ortadan kaldırma amacı taşıdığı söylenemez. Gelecekteki yatırımcılar bu ilke sayesinde sadece doğru bilgi edinerek yatırıma ilişkin riskleri tespit ederler.¹¹⁹

4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu ile kamuyu aydınlatma hakkı aktif olarak kullanılabilir hale gelmiştir. Bu ilke çerçevesinde mevzuat uyarınca şirketler belirli bilgileri belirli dönemlerde açıklamak zorundadır. Böylece ilgililer doğrudan bilgi sahibi olabileceklerdir. Bilgi Edinme Kanunu ile artık ilgililer, şirket ve sermaye piyasası kurumları tarafından açıklanan bilgiler dışında her zaman bu kanun çerçevesinde ilân edilmeyen bilgilere de ulaşılacaktır.¹²⁰

Kamuyu aydınlatma ilkesi TTK'ya, şirketin kuruluşu ve tasfiyesi aşamasında tescil ve ilân aşamasının öngörülmesi (TTK m. 354), kuruluş aşamasında kamunun aldatılmasına yol açabilecek şekilde kanuna karşı hileyi önleyen düzenlemenin bulunması (TTK m. 356), bilanço ve kâr zarar hesabı ile diğer finansal raporların incelenmesi ve genel olarak bilgi edinme hakkının düzenlenmesiyle (TTK m. 437) yansımıştır. Halka açık anonim şirketler için

---

¹¹⁶ TEKİNALP, Bilanço ve Yedek Akçe, s. 38.

¹¹⁷ TEKİNALP, Bilanço ve Yedek Akçe, s. 39.

¹¹⁸ TEKİNALP, "Bilgi Elde Etme Hakkı", s. 16.

¹¹⁹ KAYA, a.g.e, s. 20, YANLI, Veliye, Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması, İstanbul 2005, s. 96.

¹²⁰ YANLI, a.g.e, s. 97-38.

SPK'da da kamuyu aydınlatma ilkesine ilişkin ayrıntılı düzenlemeler bulunmaktadır.¹²¹

---

¹²¹ KAYA, a.g.e, s. 33.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANONİM ŞİRKETİN KURULUŞUNDAKİ EKSİKLİKLER

VE TESCİLİN İYİLEŞTİRİCİ ETKİSİ

1. KURUCULAR

Anonim şirketlerin kuruluşunun ilk aşaması, kurucular tarafından esas sözleşmenin düzenlenmesidir. Kurucular, öncelikle anonim şirketin kuruluşuna ilişkin ön işlemleri gerçekleştirir.¹²² Kurucu kavramı TTK'nın 337. maddesinde düzenlenmiştir. Kurucu, pay taahhüt ederek esas sözleşmeyi imzalayan gerçek ve tüzel kişilerdir. Buna göre bir kişi esas sözleşmeyi düzenleyip imzalayarak ve pay taahhüt ederek kurucu sıfatını kazanır. Sözleşmenin kişi tarafından bizzat hazırlanmasına gerek yoktur, imzalanması yeterlidir. Kurucu tüm bu işlemleri bizzat kendisi yapabileceği gibi temsilci aracılığıyla da gerçekleştirebilir. Fakat temsilci, bu sözleşmeyi paravan adam olarak akdetmiş ise kendisi kurucu sıfatını kazanacağı gibi, adına hareket ettiği kişi kurucu sıfatını kazanamasa da kuruluştan doğan sorumluluk açısından kurucu sayılacaktır.¹²³

Yeni TTK'nın 338. maddesi ile tek kişi ile anonim şirketin kurulmasının yolu açılmıştır. Böylece kanuna karşı hile yolu kapatılmış, şeffaflık ve dürüstlük ilkeleri güçlendirilmiştir. Ancak doktrinde anonim şirkete ilişkin hükümleri bertaraf etmek amacıyla örneğin, gerçekte iki ortak bulunmasına rağmen tek ortaklı şekilde anonim şirketin kurulabileceği, dolayısıyla eski TTK zamanında zorunlu beş ortağı tamamlamak amacıyla saman ortak bulma uygulamasının devam edeceği ileri sürülmektedir.¹²⁴

Anonim şirketin kurucuları gerçek veya tüzel kişi olabilir. Bir gerçek kişinin kurucu olabilmesi için fiil ehliyetine sahip olması yeterlidir. Küçük ve kısıtlılar kanunî temsilcileri aracılığı ile temsil edilirler. Vasiler bu yetkilerini sulh

---

¹²² ANSAY, a.g.e, s. 44.

¹²³ İMREGÜN, a.g.e., s. 26.

¹²⁴ PULAŞLI, a.g.e, s. 311.

hukuk mahkemelerinin izni, asliye hukuk mahkemelerinin onayı ile kullanabilir.

125

Özel hukuk veya kamu hukuk tüzel kişisi ayrımı olmaksızın tüm tüzel kişiler kurucu olabilirler. Yabancı uyruklu olmak, kurucu olmak için bir engel değildir. Diğer yandan, sermaye şirketleri veya şahıs şirketleri de anonim şirketin kurucusu olabilir.¹²⁶

2. KURULUŞ AŞAMALARI

2.1. Esas Sözleşmenin Hazırlanması, Kurucular Tarafından İmzalanması ve Noterce Onaylanması

Her ne kadar anonim şirket tüzel kişiliğini tescil ile kazanacak olsa da kurucuların şirketi kurma iradelerini açıkladıkları sözleşmeye atılan imzaların noter tarafından onaylanması ile kurucu işlem tamamlanır. Esas sözleşme aşaması kurucuların iradelerini açıklamaları ile değil noter onayı ile gerçekleşir.¹²⁷

Esas sözleşmenin yazılı olarak yapılması geçerlilik şartı olarak öngörülmüştür. Tek kişi tarafından kurulan anonim şirketlerde esas sözleşmenin sözleşme niteliği taşınamaması sebebiyle, taahhüname haline geleceği söylenebilir.¹²⁸

Esas sözleşmenin içeriğinde bulunması gereken zorunlu unsurlar TTK'nın 339/II. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre esas sözleşmede şirketin ticaret unvanı ve merkezinin bulunacağı yer, esaslı noktaları belirtilmiş ve tanımlanmış bir şekilde şirketin işletme konusu, şirketin sermayesi ile her payın itibarı değeri, bunların ödenmesinin şekil ve şartları, pay senetlerinin nama veya hamiline yazılı olacakları, belirli paylara tanınan imtiyazlar, devir sınırlamaları, paradan başka sermaye olarak konan haklar ve ayınlar, bunların değerleri, bunlara karşılık verilecek payların miktarı, bir işletme ve ayın devir alınması söz konusu olduğu takdirde, bunların bedeli ve şirketin kurulması için kurucular tarafından şirket hesabına satın alınan malların ve hakların bedelleriyle, şirketin kurulmasında

---

¹²⁵ İMREGÜN, a.g.e, s. 27, POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2010, s. 248, Yarg. 11. HD. 22.03.2001 T. 10980/2250, PULAŞLI, a.g.e, s. 312.

¹²⁶ PULAŞLI, a.g.e, s. 312.

¹²⁷ KARAHAN, a.g.e, s. 360.

¹²⁸ TEKİNALP, Ünal, Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları, İstanbul 2012, s. 83, PULAŞLI, a.g.e, s. 321.

hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret, ödenek veya ödülün tutarı, kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket kârından sağlanacak menfaatler, yönetim kurulu üyelerinin sayıları, bunlardan şirket adına imza koymaya yetkili olanlar, genel kurulların toplantıya nasıl çağrılacakları; oy hakları, şirket bir süre ile sınırlandırılmışsa, bu süre, şirkete ait ilanların nasıl yapılacağı, pay sahiplerinin taahhüt ettiği sermaye paylarının türleri ve miktarları, şirketin hesap dönemi yer almak zorundadır.

2.2. Kurucular Beyanı

Anonim şirketin kuruluşunda, kurucuların beyanda bulunması ve bu beyanı imzalaması yeni TTK ile getirilen değişikliklerdendir. Sermayenin korunması ilkesinin bir yansıması olan kurucular beyanının temelde iki işlevi bulunmaktadır. İlk işlev ticaret sicil müdürlüğü, pay sahipleri, alacaklılar ve Gümrük ve Sanayi Bakanlığı'nın bilgi sahibi olmasının sağlanması ve şeffaflığın gerçekleştirilmesidir. İkinci işlev ise beyanda kuruluş sürecinde alınan malların fiyatlarının ve fiyat karşılaştırmasının yer alması sebebiyle, başta pay sahipleri olmak üzere tüm menfaat sahiplerine hesap verme aracı olarak kullanılabilmesidir. Ayrıntıya girmeyecek şekilde genel ifadelerin yer aldığı kurucular beyanı bu bakımdan amaca hizmet etmeyecektir.¹²⁹

Kurucular beyanı, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Beyanda aynî sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna, bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alır. Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makina ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değer alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanır.(TTK m. 349/I) Ayrıca, kuruculara tanınan menfaatler gerekçeleriyle birlikte beyanda yer alır. Kimlerin halka arz amacıyla ne miktarda pay taahhüt ettiği, pay taahhüdünde bulunanların birbirleri ile ilişkileri, bunlar bir

---

¹²⁹ TEKİNALP, a.g.e, s. 149-150.

şirketler topluluğuna dâhil bulunuyorlarsa, topluluk ile ilişkileri, hizmet verenlere ödenen ücretler, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, beyanda açıklanır. (TTK m. 349/II) Öz denetim ve hesap verilebilirlik bakımından kuruculara bu şekilde birtakım yükümlülükler yüklenmiştir. Diğer yandan kurucular beyanının gerçeği yansıtmaması halinde hukukî (TTK m. 549) ve cezaî yaptırımlar (TTK m. 562/V) gündeme gelecektir.

2.3. Aynî Sermaye ve İşletmelerin Değerinin Belirlenmesi

TTK'nın 343. maddesine göre şirket merkezinin bulunacağı yerdeki asliye ticaret mahkemesince belirlenen bilirkişiler tarafından anonim şirkete getirilen aynî sermaye ile kuruluş sırasında devralınacak işletmelere ve aynılara, değer biçilmesi gerekmektedir. Değerleme raporunda, uygulanan değerlendirme yönteminin somut olayın özellikleri bakımından herkes için en adil ve uygun seçim olduğu, sermaye olarak konulan alacakların gerçekliğinin, geçerliğinin ve 342. maddeye uygunluğunun belirlendiği, tahsil edilebilirlikleri ile tam değerleri, aynî olarak konulan her varlık karşılığında tahsis edilmesi gereken pay miktarı ile Türk Lirası karşılığı, tatmin edici gerekçelerle ve hesap verme ilkesinin icaplarına göre açıklanır. Bu rapora kurucular ve menfaat sahipleri itiraz edebilir. Mahkeme tarafından onaylanan bilirkişi kararı kesindir.

2.4. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan İzin Alınması

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TTK'nın 333. maddesine dayanarak Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ'i 15.12.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlamış ve bu Tebliğ'de kuruluşu ve esas sözleşme değişiklikleri izne tâbi olan anonim şirketler belirlenmiştir. Buna göre bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, anonim şirket şeklinde kurulan holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, bağımsız denetim şirketleri, gözetim şirketleri, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri SPK'ya tâbi şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşu için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'ndan izin alınması gerekmektedir.

Bu Tebliğ kapsamı dışında kalan anonim şirketler için izin şartı öngörülmemiştir. Bu şirketlerde anonim şirketin özellikle esas sözleşmesinin emredici hükümlere aykırı olup olmadığı sicil müdürlüğü tarafından incelenmektedir. Bu açıdan esas sözleşmede TTK'da açıkça izin verilmesi halinde sapabileceği ve yine TTK'da bir hususun sözleşmede yer alabilmesi için kanunda olumsuz bir boşluk bulunmaması dikkate alınır.¹³⁰

2.5. Ödenmesi Gereken Asgari Sermaye Tutarının Ödenmesi

Anonim şirketin kuruluşunda, taahhüt edilen pay bedellerinin bir kısmının tescilden önce, geri kalanının da belirli bir süre içerisinde ödenmesi zorunludur. Bu uygulamanın temel amacı sermayesiz kurulan anonim şirkete ilişkin yolsuzlukların ve tüzel kişilik kazanan fakat sermayesi olmayan anonim şirketlerin sebep olacağı diğer sorunların önüne geçebilmektir.¹³¹

Nakden taahhüt edilen payların itibarî değerlerinin en az yüzde yirmi beşi tescilden önce, geri kalanı da şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içinde ödenmelidir. Esas sözleşmede sermayenin daha fazlasının hatta tamamının ödenmesi de öngörülebilir. Tek kişinin pay sahibi olduğu anonim şirketler için de durum farklı değildir.¹³²

Söz konusu sermaye, şirket adına açılacak bir banka hesabına sadece şirketin kullanacağı şekilde yatırılacaktır. Taahhüt edilen payların kanunda veya esas sözleşmede öngörülmüş bulunan ve kanunda yazılı olandan daha yüksek olan tutarlarının ödendiği, ticaret siciline yöneltilecek bir banka mektubu ile ispatlanır. Banka bu tutarı şirketin tüzel kişilik kazandığını bildiren bir sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, sadece şirkete öder.(TTK m. 345) Anonim şirket kurma teşebbüsünün olumsuz sonuçlanması halinde sermayenin kuruculara iadesi de güvence altına alınmıştır. Esas sözleşmedeki imzalarının noterce onaylanmasından itibaren üç ay içinde şirket tüzel kişilik kazanmadığı takdirde, bu hususu doğrulayan sicil müdürlüğü yazısının sunulması üzerine, bedeller banka tarafından sahiplerine geri verilecektir.¹³³

---

¹³⁰ PULAŞLI, a.g.e, s. 323.

¹³¹ TEKİNALP, a.g.e, s. 150.

¹³² KARAHAN, a.g.e, s. 371 PULAŞLI, a.g.e, s. 322, TEKİNALP, a.g.e, s. 150.

¹³³ KARAHAN, a.g.e, s. 372.

Kuruluş aşamasında taahhüt edilen payların halka arzı TTK'nın 346. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre esas sözleşmede taahhüt edilmiş olup da taahhüt sahiplerince, şirketin tescilinden itibaren en geç iki ay içinde halka arz edileceği esas sözleşmede belirtilmiş ve ayrıca garanti edilmiş bulunan nakdî payların karşılıkları satıştan elde edilen gelirden ödenebilir. Halka arz edilip de süresinde satılmayan payların bedellerinin tamamı, süresinde halka arz edilmeyen payların bedellerinin ise yüzde yirmi beşi iki aylık süreyi izleyen üç gün içinde ödenmek zorundadır.

2.6. Ticaret Siciline Tescil ve İlân

Anonim şirketin kuruluşunun son aşaması, esas sözleşmenin tamamının ticaret siciline tescil edilmesi ve ilân aşamasıdır. Anonim şirket ticaret siciline tescil ile birlikte tüzel kişilik kazanır.(TTK m. 355) Ticaret sicil müdürü, tescilden önce esas sözleşmede kanunen bulunması gereken hususların var olup olmadığını, sözleşmenin emredici hükümlere aykırılık taşıyıp taşımadığı, tescilin gerçeği yansıtmayıp yansıtmayacağı ve son olarak tescilin üçüncü kişilerin yanılmasına sebep olup olamayacağını inceleyecektir.¹³⁴ Ayrıca aynî sermaye olarak getirilen sermaye için şerh konulmasına rağmen, şirketin ticaret siciline tesciline kadar geçen kuruluş aşamasında söz konusu sermayenin bir başkasına devredildiği veya üzerinde aynî hak kurulduğu anlaşılıyor ise ticaret sicil müdürü tescil talebini reddetmelidir.¹³⁵

Anonim şirketin ticaret sicilinin dört etkisi bulunmaktadır. Bunlar, şirketin tüzel kişilik kazanması, şirketin organlarının oluşması, şirketin yokluğuna ve butlanına karar verilememesi ve TTK'nın 353. maddesindeki haller saklı kalmak kaydıyla eksikliklerin onarılması ve geçerli hale gelmesidir.¹³⁶

Anonim şirket, esas sözleşmede yer alan imzaların noter tarafından onaylanmasından itibaren üç ay içinde tescil edilmelidir.(TTK m. 345/II)

Sicilin olumlu etkisi ancak ticaret siciline tescil edilen hususlar ile sınırlıdır. Her ne kadar sözleşmenin tamamı tescil ve ilân edilse de tescilin olumlu

---

¹³⁴ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 92.

¹³⁵ KARAHAN, a.g.e, s. 375.

¹³⁶ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 92.

etkisi sözleşmenin tamamı için değil, TTK'nın 354. maddesinde sayılan hususlar geçerlidir.¹³⁷

3. ANONİM ŞİRKETİN FESHİNE NEDEN OLABİLECEK EKSİKLİKLER

3.1. Genel Olarak

Kuruluş; hukukî anlamda anonim şirketin malvarlığı, organları ve diğer tüm unsurlarıyla birlikte kanunun emrettiği şekilde tüzel kişilik kazanmasıdır. Anonim şirketin kuruluş aşamaları TTK'da emredici şekilde düzenlenmiştir. Kanun koyucu tarafından düzenlenen bu aşamalardan biri tamamlanmadan diğer aşamaya geçilemez.¹³⁸

Kuruluşa ilişkin bir eksiklik bulunması halinde kuruluş ticaret sicili müdürü tarafından engellenecek, bu eksiklikler giderilmeden şirket ticaret siciline tescil edilmeyecek ve dolayısıyla tüzel kişilik kazanamayacaktır. Ticaret sicil müdürü TTK'nın 32. maddesi gereğince tescil için aranan kanunî şartların var olup olmadığını, özellikle şirket sözleşmesinin emredici hükümlere aykırı olup olmadığını ve söz konusu sözleşmenin Kanun'un bulunmasını zorunluluk olarak öngördüğü hükümleri içerip içermediğini incelemekle yükümlüdür. Dolayısıyla, kuruluş aşamasındaki bir eksiklik öncelikle ticaret sicil müdürü tarafından fark edilecek ve telâfisi kuruluş tamamlanmadan, anonim şirket tüzel kişilik kazanmadan sağlanabilecektir.

Anonim şirketin kuruluş aşamaları üzerinde yapılan bu incelemelere rağmen, bir takım eksiklikler gözden kaçmış ve tüm eksikleriyle birlikte anonim şirket tescil edilerek tüzel kişilik kazanmış olabilir.

Bu durumda tescilin iyileştirici etkisi gündeme gelecektir. Buna göre, anonim şirketin tescili ile birlikte hukukî sakatlıklar bertaraf edilerek giderilmiş kabul edilir. Anonim şirkete ilişkin temel kurallarından olan bu ilke, işlem güvenliğinin korunması gerekliliğinin bir sonucudur. Tescil ile birlikte hukukî eksiklik gerçek anlamda giderilmemekte, hukukî görünüş itibarıyla işlem

---

¹³⁷ KENDİGELEN, Abuzer, Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011, s. 204.

¹³⁸ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, a.g.e, s. 305.

güvenliği sağlanmaktadır.¹³⁹ Ancak her eksikliğin tescilin iyileştirici etkisi ile birlikte giderildiği kabul edilmemiştir. Bu sebeple kanun koyucu, TTK'nın 353. maddesinde kuruluştaki eksiklikler sebebiyle anonim şirketin feshini düzenlemiştir.

Alman ve İsviçre hukukunda olduğu gibi, fesih sebebi olabilecek kuruluş eksiklikleri, Türk hukuk sistemine özgülenip belirtilmemiş, bu belirlemeyi yapma görevi davayı gören mahkemelere bırakılmıştır.¹⁴⁰

Bununla birlikte, tescilin iyileştirici etkisini bertaraf edecek şekilde kuruluşa ilişkin her eksiklik fesih sebebi olarak görülmemelidir. TTK'nın 353. maddesinde belirtilen koşullar değerlendirilerek, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatlerini önemli bir şekilde tehlikeye düşüren veya ihlâl eden eksiklikler fesih sebebi sayılmalıdır. Aksi halde tescilin iyileştirici etkisinin uygulama alanı daralacak ve düzenleniş amacı anlamını yitirecektir.

Çalışmamızın bu aşamasında anonim şirketin feshine neden olabilecek kuruluş aşamasındaki eksiklikleri, maddî ve şeklî eksiklikler olarak ele alıp incelemeye çalışacağız.

3.2. Maddî Eksiklikler

Anonim şirketin feshine neden olabilecek eksikliklerin başında esas sözleşmeye ilişkin eksiklikler gelmektedir. Esas sözleşmenin kanun koyucu tarafından gerek şekil gerek içerik bakımından ayrıntılı olarak emredici şekilde düzenlenmesi, esas sözleşmenin şirket için önemini göstermektedir.

Esas sözleşme özellikle şirket alacaklıları ve şirkete sonradan gelecek pay sahipleri için büyük önem arz eder.¹⁴¹ Esas sözleşmenin kanun tarafından belirlenen zorunlu içeriği şirketin bizzat kendisini, organizasyon yapısını, kuruluş amacını, malvarlığını, organlarını ve şirket ile pay sahipleri arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir.¹⁴² Bu amaçla esas sözleşmede hukukî güvenlik, açıklık ve öngörülebilirlik sağlanmaya çalışılmış, özellikle şirketin tüm iç ve dış ilişkileri

---

¹³⁹ PULAŞLI, Hasan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, Ankara 2011, s. 673.

¹⁴⁰ AKDAĞ GÜNEY, Necla, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Kuruluş, İstanbul 2014, s. 232.

¹⁴¹ KARASU, Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2015, s. 34-35.

¹⁴² KARASU, a.g.e, s. 31.

ile¹⁴³ ilgili şirket alacaklıları ve gelecekteki pay sahiplerinin bilgi sahibi olması amaçlanmıştır. Tüm bu nedenlerle esas sözleşmenin Kanun'un öngördüğü şekil ve esaslara uygun olarak hazırlanması çok önemlidir.

Kanun'da belirtilen zorunlu içeriği taşımayan esas sözleşmeye sahip anonim şirketin, her şeyden önce ticaret sicil müdürü tarafından tescil başvurusunun reddedilmesi gerekmektedir. Zira esas sözleşmenin içeriğini düzenleyen hüküm emredici niteliktedir.¹⁴⁴ Bir şekilde eksikliğin gözden kaçması halinde bu eksiklik fesih sebebi oluşturacaktır. Avrupa Ekonomi Topluluğu'nun şirketlere ilişkin 68/151/AET sayılı Birinci Yönergesinin 11. maddesinde olduğu gibi, 21.10.2009 tarihli 2009/101/AET sayılı Direktifinin 12. maddesinde de esas sözleşmede şirketin unvanının, faaliyet konusunun gösterilmemesi fesih sebebi olarak kabul edilmiştir.¹⁴⁵ İçeriğe ilişkin eksikliklerin giderilebilir olması halinde süre verilmesi yerinde olacaktır. Ancak esas sözleşmede yönetim kurulu üye sayısı ile üyelerin nasıl belirleneceğinin belirtilmemesi gibi, şirketin kendisi ve menfaat sahipleri için önemli eksiklikler fesih sebebi olarak görülebilir.¹⁴⁶ Zira bu durumda şirketin zorunlu organlarından birinin oluşturulamaması söz konusu olacaktır.

Esas sözleşmeye ilişkin fesih sebebi olabilecek bir diğer eksiklik, esas sözleşmede imzası bulunan kişilerin iradelerinin sakat olmasıdır. Esas sözleşme diğer tüm sözleşmeler gibi karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının açıklanması ile kurulur. Bu durumda Türk Borçlar Kanunu'nun(TBK) irade sakatlıklarına ilişkin hükümlerinin esas sözleşme için uygulanıp uygulanmayacağı gündeme gelecektir.(TBK m. 30-39) Tescilden sonra esas sözleşmeye yansıyan irade sakatlıklarının şirketin feshine sebep olarak kabul edilmesi, tescilin iyileştirici etkisini ortadan kaldırır. Kanun hükümlerine uygun olarak kurulmuş ve tescil ile birlikte tüzel kişilik kazanmış anonim şirketin, birkaç pay sahibinin irade

---

¹⁴³ KARASU, Rauf, "6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, Y. 2012, s. 313.

¹⁴⁴ KARASU, "Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi", 2012, s. 313.

¹⁴⁵ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 83, KORKUT, Ömer, "Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukukî Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuşturucu Etkisi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, Y. 2012, s. 418.

¹⁴⁶ AKDAĞ GÜNEY, a.g.e, s. 232, KORKUT, a.g.m, s. 418.

sakatlığı sebebiyle feshedilmesi ayrıca hukukî güvenliğe de zarar verecektir. Diğer yandan bu, şirketi esas sözleşmeden ibaret saymak ile aynı anlama gelir.¹⁴⁷

Anonim şirketin en temel işlevi tek başlarına işe yaramayan, atıl durumda bulunan küçük sermayelerin bir araya gelmesini sağlamak, dolayısıyla büyük sermaye birikimi yaratarak, ülke ekonomisine hizmet edecek büyük yatırımlar gerçekleştirmektir.¹⁴⁸ Diğer yandan anonim şirket sadece malvarlığı ile borçlarından sorumludur. Pay sahipleri, taahhüt ettiği sermayeyi getirmekle birlikte sorumluluktan kurtulur. Anonim şirketin sermayesinin korunması ve kâr sağlanması başta pay sahipleri ve şirket alacaklıları olmak üzere tüm ülke ekonomisi için çok önemlidir. Kuruluş aşamasında anonim şirketin sermayesine ilişkin düzenlemelere riayet edilmemesi tüm menfaat sahiplerini olumsuz şekilde etkileyecektir.

Kuruluş aşamasında sermaye unsuruna ilişkin en temel eksiklik esas sözleşmede sermaye miktarının belirtilmemesidir.¹⁴⁹ Anonim şirketin temel unsurlarından bir tanesinin sermaye olduğu düşünüldüğünde, sermayesi belirli olmayan bir anonim şirketten bahsetmek de mümkün değildir. Gözden kaçması çok mümkün olmayan bu eksiklik fesih sebebi oluşturacaktır.

Anonim şirkette sermayeye ilişkin ortaya çıkabilecek diğer bir eksiklik esas sözleşmede taahhüt edilmiş bulunan sermayenin, TTK'nın 332. maddesinde belirtilen asgari sermaye tutarının altında kalmasıdır. Bu durum da şirketin feshi için sebep olabilir.¹⁵⁰

Diğer yandan gerçekte taahhüt edilmemiş sermayenin taahhüt edilmiş gibi gösterilmesi de fesih sebebi oluşturur.¹⁵¹ Bu halde gerçekte sermayesi bulunmayan bir anonim şirket söz konusudur. İsviçre hukukunda ayrıca sermaye taahhüdünde bulunan kişilerin ödeme kabiliyetinden yoksun olması şirketin feshine neden olabilecek bir eksiklik olarak görülmektedir.¹⁵²

---

¹⁴⁷ BAHTİYAR, Anasözleşme, s. 81.

¹⁴⁸ BAHTİYAR, a.g.e, s. 91.

¹⁴⁹ AKDAĞ GÜNEY, a.g.e, s. 232, ARSLANLI, Halil, Anonim Şirketler, İstanbul 1961, s. 73.

¹⁵⁰ ARSLANLI, a.g.e, s. 74, KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 360.

¹⁵¹ ÇEVİK, a.g.e, s. 308.

¹⁵² KORKUT, a.g.m, s. 418.

Anonim şirkete aynî sermaye getirilmesi halinde malvarlığını korumaya yönelik tedbir niteliğinde hükümler öngörülmüştür.¹⁵³ Bu hükümlere aykırı hareket edilmesi şirketin feshine neden olabilecek eksiklikler doğuracaktır. Aynî sermayenin değerinin hiç belirlenmemesi¹⁵⁴, mevcut olmayan bir aynın sermaye olarak getirilmesi¹⁵⁵, üzerlerinde sınırlı aynî hak, haciz veya tedbir bulunan, özetle TTK'nın 342. maddesi uyarınca sermaye olarak getirilemeyecek malvarlığının¹⁵⁶ sermaye olarak getirilmesi halinde anonim şirketin feshi dava edilebilecektir. Getirilen sermayeye aşırı değer biçilmesi İsviçre hukukunda fesih nedeni olarak görülmektedir.¹⁵⁷ Aynî sermayeye ilişkin bu eksiklikler anonim şirketin gerçek sermayesinin belirlenmesini engelleyecek, başta tek güvencesi anonim şirketin malvarlığı olan şirket alacaklıları olmak üzere, tüm ilgililerin nihayetinde kamunun yanıtılmasına sebep olacaktır.

Anonim şirkete sermaye olarak getirilen malvarlığı unsurları, şirket sona erinceye kadar şirket amacına özgülenmiş olmalıdır.¹⁵⁸ Esas sözleşmede, sermaye olarak getirilen malvarlığı unsurlarının şirket sona ermeden pay sahiplerine iade edileceğine ilişkin bir düzenlemenin yer alması anonim şirketin feshinin talep edilmesi için yeterlidir. Bu şekilde yapılacak bir düzenleme aslında anonim şirkete ait olmayan, pay sahibine dönecek olan malvarlığı unsurlarının sermaye olarak değerlendirilmesine sebep olacak, dolayısıyla birçok menfaat sahibinin zarar görmesi sonucu doğacaktır.

TTK'nın 480. maddesine göre pay sahiplerinin şirkete karşı tek borçları, taahhüt ettikleri sermayeyi getirmektir. Bunun haricinde pay sahiplerine başkaca bir borç yükletilemez. Bu hükme aykırı olacak şekilde esas sözleşmede düzenleme yapılamaz. Söz konusu hükme aykırı olarak pay sahipleri için, esas sözleşmede başkaca bir borç öngörülmesi durumunda şirketin feshi gündeme gelebilecektir.¹⁵⁹

---

¹⁵³ KARAMAN COŞGUN, Özlem, "Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı ve Ayni Sermaye Değerinin Belirlenmesi", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, Y. 2012, s. 340.

¹⁵⁴ PASLI, Ali, "Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (III) YTK Kitap 2 - Kısım 4 - Bölüm 1 "Kuruluşun Hükümleri" ", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 2, Y. 2012, s. 221.

¹⁵⁵ ARSLANLI, a.g.e, s. 74, ÇEVİK, a.g.e, s. 308.

¹⁵⁶ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 360.

¹⁵⁷ KORKUT, a.g.m, s. 418.

¹⁵⁸ KORKUT, a.g.m, s. 418.

¹⁵⁹ KORKUT, a.g.m, s. 418.

Anonim şirkette pay sahiplerinin sadece taahhüt ettikleri sermayeyi getirmekle sorumlu olması, anonim şirketin temel özelliklerindedir.

Anonim şirketin kuruluşunda, kurucular beyanında yer alması gereken hususlar TTK'nın 349. maddesinde düzenlenmiştir. Kurucular, bu beyanda kuruluş sırasında gerçekleşen işlemlerin hangi gerekçe ile gerçekleştiğini açıklamak durumundadırlar. Bu açıdan kurucular beyanı kuruluş işlemlerinin ilgililere duyurulduğu, dolayısıyla taahhüt niteliği taşıyan bir belge niteliğindedir.¹⁶⁰ Bu sebeple kurucular beyanı, kanun tarafından belirtildiği üzere dürüstlük ilkesi göz önüne alınarak doğru, eksiksiz ve şeffaf şekilde hazırlanmalıdır. Kurucular beyanına ilişkin fark edilmeyen eksiklik veya beyanın hiç bulunmaması fesih sebebi oluşturur. Anonim şirketin feshine neden olabilecek böyle bir eksiklik, aynı zamanda kurucuların hukukî ve cezaî sorumluluğunu da gündeme getirecektir.

Bir gerçek kişinin kurucu olabilmesi için fiil ehliyetine sahip olması yeterlidir. Küçük ve kısıtlılar kanunî temsilcileri aracılığı ile temsil edilirler. Vasiler bu yetkilerini sulh hukuk mahkemelerinin izni, asliye hukuk mahkemelerinin onayı ile kullanabilir.¹⁶¹ Kurucuların ehliyetsiz olması Alman hukuk sisteminde fesih sebebi olarak düzenlenmiştir.¹⁶² Aynı neden Türk hukuk sistemi için de fesih sebebi olabilir. Kanaatimizce vesayet altında bulunan bir kişinin, gerekli izin veya onayın alınmamasına rağmen şirkette kurucu olarak yer alması durumunda, mahkemenin doğrudan şirketin feshine karar vermek yerine gerekli izin ve onayın alınması için belirli bir süre vermesi daha doğru olacaktır. Vesayet altındaki kişilerin işlemlerine vasinin sonradan verdiği icazetle işlerlik kazandırılabilceği gibi, kısıtlının işlemi asliye hukuk mahkemesinin onayına bağlı olduğu hallerde, bu onayın sonradan alınması mümkündür. Bu durumda söz

---

¹⁶⁰ PASLI, Ali, “ Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (III) YTK Kitap 2 - Kısım 4 - Bölüm 1 “ Kuruluşa İlişkin Sisteme Yönelik Temel Değişiklikler ve Kuruluş İşlemleri” ”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 3, Y. 2012, s. 174-175.

¹⁶¹ İMREGÜN, a.g.e, s. 27, POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, a.g.e, s. 305, PULAŞLI, a.g.e, s. 312.

¹⁶² KORKUT, a.g.m., s. 417.

konusu işlem icazet veya onay tarihinde değil, yapıldığı günden itibaren geçerli kabul edilecektir.¹⁶³

Kuruluşu Gümrük ve Ticaret Bakanlığının iznine tâbi olan anonim şirketler için bu iznin alınmaması fesih sebebi oluşturur.¹⁶⁴ Kanun koyucu ilgili Bakanlığa yetki tanıdığı benzer bir düzenleme olan Gümrük ve Ticaret Bakanlığına şirket genel kurul toplantılarında temsilcisi bulunma yetkisi tanıdığı hallerde, bu kurula uyulmadan yapılan genel kurul toplantılarında alınan kararları geçersiz kabul etmiştir.(TTK m. 422/I) Ancak TTK madde 353/II gereğince izin eksikliğinin tamamlanması için süre verilerek şirketin varlığının devamı sağlanabilir.

Payların esas sözleşmeden itibari değerinin düşük paylar ile ihraç edilmesinin TTK'nın 347. maddesinin gerekçesinde birtakım yaptırımların uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre bu yasağa uyulmadığı takdirde ilk olarak ticaret sicil memuru tarafından şirketin kuruluşu reddedilmelidir. Zira bu ihlâl kuruluş belgelerinden açıkça anlaşılabilir. Buna rağmen şirketin tescil talebi kabul edilmiş ve tescil gerçekleşmiş ise şirketin feshi gündeme gelecektir.

Anonim şirketin kuruluşuna ilişkin son aşama tescil aşamasıdır. Şirketin tüzel kişiliğini kazanabilmesi için tescil edilmesi gerekir. Tescil için verilmesi gereken belgelerin sahte olması halinde gerçek bir şirketten söz edilemez. Dolayısıyla bu sebeple şirketin feshi istenebilir.¹⁶⁵

Diğer yandan anonim şirket, esas sözleşmede yer alan imzaların noter tarafından onaylanmasından itibaren üç ay içinde tescil edilmelidir. Şirketin geç tescil edilmesi önemli bir menfaat ihlâli yaratmayacağı gibi, tescilin gerçekleşmesiyle birlikte eksiklik ortadan kalkmaktadır. Bu süre geçtikten sonra yapılan tescil geçerlidir ve söz konusu gecikme şirketin feshi için bir sebep oluşturmaz.

3.3. Şekî Eksiklikler

---

¹⁶³ Yarg. 22. HD. T. 22.03.2001, E. 2000/10980, K. 2001/2259, <http://legalbank.net/belge/y-11-hd-e-2000-10980-k-2001-2259-t-22-03-2001-tespit-davasi/117971/>, (Çevrimiçi), 20.03.2016.

¹⁶⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 360.

¹⁶⁵ TEKİNALP, a.g.e, s. 161.

Anonim şirkete özgü diğer düzenlemeler gibi kuruluş aşamasında getirilen şekil şartları da kanunda emredici şekilde düzenlenmiştir. Kuruluşa ilişkin getirilen bu şekil şartlarının temelinde işlem güvenliğinin sağlanması ve kamunun aydınlatılması amacı yatmaktadır. Bu sebeple kuruluş işlemlerinde görülen şekil şartlarının yerine getirilmesinde diğer tüm ilgililerle birlikte asıl menfaat sahibi kamudur. Diğer yandan bu şekil şartlarından bazıları kurucu niteliktedir. Tüm bu sebeplerle kuruluş aşamasındaki şekli eksiklikler genel olarak anonim şirketin feshine neden olabilecektir.

Esas sözleşme için öngörölmüş ilk şekil şartı sözleşmenin yazılı olarak yapılmasıdır. Tescil için esas sözleşmenin sunulmasının zorunlu olması sebebiyle bu kuralın ihlâl edilmesi çok mümkün değildir. Ancak yazılı olarak verilen bir esas sözleşme olmamasına rağmen tescil gerçekleşmiş ise elbette şirketin feshi istenebilecektir. Esas sözleşmenin yazılı olarak yapılmasına rağmen kurucuların imzalarının bulunmaması durumunda da şirketin feshi gündeme gelebilir.

Esas sözleşme için yerine getirilmesi gereken bir diğer şekil şartı sözleşmede yer alan imzaların noter tarafından onaylanmasıdır. Yazılı şekil şartına uyulmakla birlikte bazı imzaların noterce onaylanmaması da fesih sebebi oluşturmaktadır.¹⁶⁶ Diğer yandan pay sahibi olarak gösterilen kişilerin imzaları dışında başkaca kişiler tarafından imzalanan esas sözleşme, şirketin feshi için yeterli bir sebeptir.¹⁶⁷

Her ne kadar şirketin tüzel kişilik kazanması için tescil yeterli olsa da esas sözleşmenin ayrıca ilân edilmesi gerekmektedir. Diğer yandan TTK'nın 354. maddesi uyarınca mahkemece atanan bilirkişi tarafından hazırlanan bilirkişi raporu ticaret müdürlüğüne tevdi edilmek zorundadır. Tevdi edilmeden tescil talebinde bulunması halinde öncelikle bu talep reddedilmelidir. Bu durum gözden kaçmış ve şirket tescil edilmiş ise değerlendirme raporunun tevdi edilmemesi şirketin feshi için yeterli sebep oluşturur. Ancak söz konusu eksikliğin giderilebilir bir

---

¹⁶⁶ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 360, PASLI, a.g.m, s. 221, TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 83.

¹⁶⁷ ARSLANLI, a.g.e, s. 73.

eksiklik olması sebebiyle TTK madde 353/II gereğince uygun bir süre verilmesi uygun olacaktır.¹⁶⁸

4. TESCİLİN İYİLEŞTİRİCİ ETKİSİ

4.1. Anonim Şirketin Butlanına veya Yokluğuna Karar Verilememesi

Hukuk düzeni kişilerin belirli bir hukukî sonuca yönelmiş iradelerine sonuçlar bağlamış, kişilere hukukî işlemler aracılığıyla çeşitli ilişkileri düzenleme imkânı tanımıştır. Ancak kişiler bu imkâna hukukun, söz konusu irade açıklamalarına bir etki tanınması halinde kavuşabilir. Hukuk düzeninin bu irade açıklamasına söz konusu etkiyi tanıyabilmesi için, irade açıklamasının birtakım şartları taşıması gerekmektedir. Bu halde hukukî işlemin geçerli olabilmesi ve hüküm ifade edebilmesi için gerekli olan bu şartları taşınmaması halinde geçersizlik gündeme gelecektir.¹⁶⁹ Geçersizlik şekilleri olan yokluk, hükümsüzlük ve iptal edilebilirlik kavramları ve uygulaması yalnız borçlar hukuku için değil, ticaret hukuku için de sorun teşkil etmektedir.¹⁷⁰

Bir hukukî işlemin kurucu unsurlarının birinin ya da bir kaçının bulunmaması halinde hukukî işlem yok hükmündedir. Yokluk halinde o hukukî işlem hiç doğmamıştır. Kurulmayan bir hukukî işlemin ortadan kaldırılması için dava açmaya da gerek yoktur.¹⁷¹ Bu hukukî işlemin yok hükmünde olduğu herkes tarafından ileri sürülebilir ve ayrıca görülen bir davada hâkim tarafından re'sen dikkate alınır.¹⁷² Örneğin, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının temsilcisinin bulunmasının zorunlu olduğu hallerde, temsilci bulunmadan alınan genel kurul

¹⁶⁸ KARAMAN COŞGUN, a.g.m, s. 344.

¹⁶⁹ DURAL, Mustafa/ SARI, Suat, Türk Özel Hukuku Cilt I, İstanbul 2010, s. 178.

¹⁷⁰ TEKİL, Fahiman, "Yokluk Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Sorunları", Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 1091.

¹⁷¹ AKINCI, Şahin, Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, Konya 2013, s. 117, REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku, İstanbul 2012, s. 145.

¹⁷² OĞUZMAN, M. Kemal/ BARLAS, Nami, Medenî Hukuku, İstanbul 2008, s. 189.

kararları yok hükmündedir.¹⁷³ Yok hükmünde olan bir hukukî işleme dayanarak hak sahibi olunması da mümkün değildir. Bu sebeple olmayan bir hukukî işleme dayanarak talepte bulunulamaz.¹⁷⁴

Bir hukukî işlemin kurucu unsurlarının bulunmasına rağmen geçerlilik şartlarında kamu düzenini etkileyecek ölçüde eksiklik bulunması halinde hukukî işlem için kesin hükümsüzlük, diğer adıyla butlan söz konusu olacaktır. Yokluk durumunda olduğu gibi bir hukukî işlemin butlan durumu herkes tarafından ileri sürülebilir ve hâkim tarafından re'sen dikkate alınır. Ayrıca işlemin butlanı için dava açılmasına gerek yoktur. Ancak butlan durumunun ileri sürülmesi, hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğuracak nitelikte ise işlemin butlan ile batıl olduğunu ileri süren kişinin hakkı korunmaz.¹⁷⁵ Butlanla batıl olan bir hukukî işlem baştan itibaren geçersizdir ve hiçbir zaman geçerlilik kazanmayacağı gibi hiçbir hukukî sonuç da doğurmaz.¹⁷⁶

Butlan ve yokluk sonuçları itibariyle birbirine benzemekle birlikte aralarında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Öncelikle yokluk halinde hukukî işlem hiç kurulmamıştır. Butlan halinde ise işlem kurulmuştur ancak geçersizdir. Butlan ile batıl olan bir işlem benzer geçerli bir işleme dönüştürülebilir ancak yok hükmündeki bir hukukî işlem için bu durum söz konusu değildir. Diğer yandan butlan dürüstlük kuralına aykırı şekilde ileri sürülemez ancak yokluk için böyle bir sınırlama söz konusu değildir.¹⁷⁷ Hukukî işlemin bölünebilir olduğu hallerde kısmî butlan söz konusu olabilir.¹⁷⁸

Hukuk düzeni tarafından öngörülen bazı geçerlilik şartları işlemin taraflarından birini korumak amaçlı konulmuş olabilir. Bu şartlara uyulmaması halinde hukukî işlem tamamen geçersiz değildir ancak sakat doğmuştur. İlgili bu sebeple söz konusu hukukî işlemi tamamen geçersiz hale getirebilir. Bu tür durumlarda iptal edilebilirlik söz konusudur. İptal hakkını kullanmak isteyen kişi öngörülen süre içerisinde bu hakkını kullanmak zorundadır. Aksi halde işlem

---

¹⁷³ TEKİL, a.g.m, s. 1098.

¹⁷⁴ DURAL/SARI, a.g.e, s. 179.

¹⁷⁵ OĞUZMAN, M. Kemal/ ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, İstanbul 2014, s. 180-181,

¹⁷⁶ EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2015, s. 334.

¹⁷⁷ AKINCI, a.g.e, s. 212.

¹⁷⁸ EREN, a.g.e, s. 337.

başlangıçtan itibaren geçerli hale gelecektir. Ayrıca hâkim tarafından iptal edilebilirlik re'sen dikkate alınmaz.¹⁷⁹

Anonim şirket kuruluşu ilişkin son aşamanın tamamlanması, yani ticaret siciline tescil ile birlikte tüzel kişilik kazanmaktadır. Tescilin şirkete tüzel kişilik kazandırması dışında üç etkisi daha bulunmaktadır. Bunlar, şirketin organlarının oluşması, şirketin yokluğuna ve butlanına karar verilememesi ve TTK'nın 353. maddesindeki haller saklı kalmak kaydıyla eksikliklerin onarılması ve geçerli hale gelmesidir.¹⁸⁰

Tescilin iyileştirici etkisi İsviçre hukukunda yasal bir dayanak olmamasına rağmen 1889 tarihli Federal Mahkeme kararında ortaya çıkmış ve uygulanmaya başlamıştır.¹⁸¹

TTK'nın anonim şirket için yokluk ve butlanı reddederek kuruluşu ilişkin kanun hükümlerine aykırı da olsa anonim şirkete tüzel kişilik kazandırması, tescilin iyileştirici etkisi olarak ifade edilmektedir. Ancak tescilin iyileştirici etkisi şirketin tüzel kişiliğinin kazanılması ile sınırlıdır. Kuruluşu ilişkin hükümlere aykırı hareket edildiği gerekçesi ile şirketin tüzel kişilik kazanmadığı iddia edilemez. Buna karşı, kuruluşu ilişkin her eksiklik tescil ile birlikte ortadan kalkmaz. Belirli koşulların varlığı halinde kuruluş aşamasındaki eksiklikler şirketin feshine, tüzel kişiliğini kaybetmesine sebep olabilir. (TTK m. 353)¹⁸² Bu sebeple tescil ile birlikte kuruluştaki eksiklikler sağlığa kavuşmamakta, varlıklarını devam ettirmekte ve organların sorumluluğu ortadan kalkmamaktadır. Yalnızca tescilden sonra şirketin varlığı tartışma konusu olmaktan çıkarılmıştır. Söz konusu eksikliklerin bir an önce giderilmesi gerekmektedir. Aksi halde kanundan veya esas sözleşmeden doğan yükümlülükleri yerine getirmemeleri sebebiyle yönetim kurulunun sorumluluğu söz konusu olabilir.¹⁸³

4.2. Hükmün Türk Ticaret Kanunu'ndaki Yeri ve Amacı

Yukarıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere bir hukukî işlemin yokluğu veya butlanına karar verilmesi halinde işlem baştan itibaren geçersiz hale

¹⁷⁹ DURAL/SARI, a.g.e, s. 183-184, EREN, a.g.e, s. 343, OĞUZMAN/BARLAS, a.g.e, s. 195.

¹⁸⁰ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 92.

¹⁸¹ AKDAĞ GÜNEY, a.g.e, s. 226.

¹⁸² KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 361.

¹⁸³ AKDAĞ GÜNEY, a.g.e, s. 228.

gelmektedir. Kanun koyucu bu sakıncayı ortadan kaldırmak ve şirketin tüzel kişilik kazandığı, hatta öncesinde sonradan kabul edilmek şartıyla şirket adına yapılan işlemleri ayakta tutmak, dolayısıyla işlem güvenilirliğini sağlamak amacıyla, geçersizliğin sadece geleceğe etkili olacak şekilde ileri sürülmesini istemiştir.¹⁸⁴ Bu ilke, işlem güvenliğinin korunması için anonim şirketin temel kuralı olarak düzenlenmiştir.¹⁸⁵ TTK'nın 353. maddesinde düzenlenen fesih davası, mevcut ve geçerli bir hukuk işleminin ileriye dönük mahkemece sona erdirilmesini ifade eder.¹⁸⁶ Böylece anonim şirketin feshine ilişkin mahkeme kararına kadar şirket ile yapılan hukukî işlemler geçerliliğini koruyacaktır.

Anonim şirketin yokluğunun veya butlanının söz konusu olmaması, tescil ile tüzel kişilik kazanan bir anonim şirketin sadece fesih ve tasfiyesini öngören TTK'nın genel sistemine daha uygundur. Ayrıca şirketin yokluk ve butlan ile geçmişe etkili olacak şekilde ortadan kalkması halinde başta pay sahipleri ve alacaklılar olmak üzere tüm ilgililer sadece sebepsiz zenginleşme hükümlerine başvurabilirken, şirketin geleceğe etkili olacak şekilde feshedilmesi halinde tasfiye ile bu ilgililerin menfaatleri daha etkili şekilde korunabilecektir.¹⁸⁷

Anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyeceğine ilişkin hükmün kanun içerisindeki yeri öğretide eleştirilmektedir. Hükümde ilk olarak şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilemeyeceği öngörülmüştür. Bu durumun söz konusu olabilmesi için şirketin öncelikle ticaret siciline tescil edilerek tüzel kişilik kazanması zorunludur. Fesih davası da ancak şirketin tüzel kişilik kazanmasından sonra açılabilir. Her iki durum için de şirketin tescil edilerek tüzel kişilik kazanması şarttır. Bu sebeple söz konusu hükmün şirketin tescilini düzenleyen TTK'nın 355. maddesinden sonra yer alması gerektiği ileri sürülmektedir.¹⁸⁸

TTK'nın 353. maddesinde hem şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilemeyeceğine ilişkin genel kuralın hem de bu kuralın istisnası niteliğindeki fesih davasının düzenlenmesine rağmen, madde başlığının sadece "Fesih Davası" olarak belirtilmesi doktrin tarafından eleştirilmiş, bu şekilde madde metni ile

---

¹⁸⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 361.

¹⁸⁵ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, s. 673.

¹⁸⁶ PULAŞLI, a.g.e, s. 334.

¹⁸⁷ KENDİGELEN, a.g.m, s. 325.

¹⁸⁸ ALIŞKAN, a.g.e, s. 210, KENDİGELEN, a.g.e, s. 204, YASAN, a.g.m, s. 451.

madde başlığı arasında uyumsuzluk bulunduğu ileri sürülmüştür.¹⁸⁹ Bizce de aynı madde içerisinde, hem anonim şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilemeyeceğine ilişkin temel düzenlenmenin yer alması hem de bu kuralın istisnası niteliğindeki fesih davasının düzenlenmesi doğru olmamıştır. Bu iki önemli hususun ayrı maddelerde düzenlenmesinin kanun sistematığına daha uygun olacağı açıktır.

4.3. Türk Ticaret Kanunu'nun 353. maddesi ile 559 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Yürürlükten Kaldırılan Eski Ticaret Kanunu'nun 299. maddesi Arasındaki İlişki

Anonim şirketin kuruluşundan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak dava, ilk olarak 6762 sayılı eski TTK'nın 299. maddesinin 5. ve 6. maddesinde şirketin kurulmamış sayılmasına ilişkin bir dava olarak düzenlenmişti.

Eski TTK'nın 299. maddesinde anonim şirketin kuruluş işlemlerinin mahkeme tarafından incelenmesi ve kuruluşun onaylanması öngörülmüş, aynı zamanda yürürlükteki 353. maddeye paralel şekilde anonim şirketin butlanının sonradan iddia edilemeyeceği düzenlenmişti.¹⁹⁰ Ancak bu düzenlemeye maddenin 5. fıkrasında istisna getirilmiş, şirketin kuruluşu sırasında kanuna ve esas sözleşme hükümlerine uyulmaması neticesinde alacaklıların veya pay sahiplerinin menfaatleri önemli ölçüde tehlikeye düşürülmüş veya ihlâl edilmiş ise şirketin kurulmamış sayılmasına karar verilebileceği öngörülmüştü. Açılacak bu dava şirketin tescilinden itibaren işleyecek bir aylık hak düşürücü süreye tâbi tutulmuştu.¹⁹¹

Eski TTK madde 299'a göre şirketin kurulmamış sayılması ile şirket hiç doğmamış sayılacak ve tüzel kişiliği hiç tanınmayacaktı. Burada bir şekilde şirketin ortadan kaldırılması değil, baştan itibaren şirketin varlığının yok edilmesi söz konusuydu.¹⁹² Dolayısıyla şirketin kurulmamış sayılmasına karar verilmesi halinde karar, butlan gibi sonuç doğuracak ve tasfiye sebepsiz zenginleşme

---

¹⁸⁹ YASAN, a.g.m, s. 452.

¹⁹⁰ ANSAY, a.g.e, s. 85, KENDİGELEN, a.g.m, s. 323.

¹⁹¹ ANSAY, a.g.e, s. 85.

¹⁹² ARSLANLI, a.g.e, s. 74, DOMANIÇ, a.g.e, s. 325, DOMANIÇ, Hayri, Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukukî Mes'uliyet, İstanbul 1964, s. 24.

hükümlerine göre yapılacaktır.¹⁹³ Anılan düzenleme öncelikle bu açıdan eleştirilmiş, Alman ve İsviçre hukuk sistemlerinde olduğu gibi fesih sisteminin getirilmesinin daha doğru olacağı belirtilmiştir. Zira fesih kurumu varken şirketin kurulmamış sayılması yoluna gitmek için bir neden yoktur. Bu madde ile amaçlanan alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatini korumakken, şirketin kurulmamış sayılması ile bu kişilerin menfaatinin zarar göreceği belirtilmiş, dolayısıyla maddenin konuluş amacı ile neticesi arasında çelişki bulunduğu ifade edilmiştir.¹⁹⁴

Diğer yandan aynı madde içerisinde öncelikle şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilemeyeceği düzenlenmiş, ardından daha ağır neticeleri olan şirketin kurulmamış sayılacağına ilişkin bir yol öngörülmüş, böylece madde içerisinde çelişki yaratıldığı belirtilmiştir.¹⁹⁵

Son olarak davanın açılması için öngörülen bir aylık hak düşürücü sürenin yetersiz olduğu ifade edilmiş, maddeye uygulanma imkânı tanıyacak daha uzun bir süre öngörülmesi gerektiği bildirilmiştir.¹⁹⁶

559 sayılı Kanun Hükmünde kararname ile aynı maddede düzenlenen kuruluşa ilişkin mahkemece yapılan onay safhası kaldırılmak istenirken, amacı aşacak şekilde 299. madde tümüyle yürürlükten kaldırılmıştır.¹⁹⁷ Böylece anonim şirketin bir aylık süre ile sınırlı olmaksızın yokluğu veya butlanının her zaman talep edilebileceği gündeme gelmiştir.¹⁹⁸ Nitekim Yargıtay söz konusu hükmün kaldırılmasından sonra butlan davalarını hem ileri hem de geriye dönük olarak kabul etmiştir. Her ne kadar dürüstlük kuralına aykırı olan butlan iddiaları dinlenmeyecek olsa da bu durumun işlem güvenliğini ve hukukî güvenliği ortadan kaldırdığı ortadadır.¹⁹⁹

599 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile şirketin kurulmamış sayılmasına ilişkin düzenlemenin kaldırılmış olması, davaya konu eksikliklerin fesih sebebi olarak düzenlenmemesi sebebiyle eleştirilmiş ve kanunda büyük bir

---

¹⁹³ ANSAY, a.g.e, s. 86.

¹⁹⁴ ANSAY, a.g.e, s. 86, DOMANIÇ, a.g.e, s.332, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 33.

¹⁹⁵ DOMANIÇ, a.g.e, s.333, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 34.

¹⁹⁶ İMREGÜN, a.g.e, s. 83.

¹⁹⁷ KENDİGELEN, a.g.m, s. 323.

¹⁹⁸ KENDİGELEN, a.g.m, s. 324.

¹⁹⁹ ALIŞKAN, a.g.e, s. 120-121.

eksiklik olarak nitelendirilmiştir. Sonuç olarak, yeni TTK'da, İsviçre ve Alman hukuk sistemine paralel olarak kuruluştaki eksiklikler sebebiyle açılacak bir fesih davası öngörülmüştür.²⁰⁰

Her ne kadar eski TTK'nın 299. maddesi ile yeni TTK madde 353 arasında benzerlik bulunsa da birtakım değişiklikler yapılmıştır. Yapılan en büyük değişiklik, başta pay sahipleri ve alacaklılar olmak üzere birçok kişi ve işlemin odak noktası haline gelen anonim şirketin söz konusu dava neticesinde sadece ileriye dönük şekilde sona erecek olmasıdır. Şüphesiz bu durum hem söz konusu menfaatlerin korunması hem de işlem güvenliği için çok daha yerindedir.²⁰¹ Diğer yandan hem şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilemeyeceği öngörülürken, hem de butlan benzeri sonuç doğuracak şekilde bir dava öngörülmesi ile yaratılan çelişki ortadan kaldırılmıştır.

Yeni TTK ile yapılan bir diğer değişiklik, söz konusu davanın tarafları ile ilgilidir. Eski TTK'nın 299. maddesinde de davanın davacıları alacaklılar ve pay sahipleri olarak öngörülmüşken, yeni Kanun'da yönetim kuruluna ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na da dava açma yetkisi tanınmıştır. Bu temel değişikliğin sebebi, her iki maddenin söz konusu hüküm ile korumayı amaçladığı kesimlerin farklı olmasıdır. Eski Kanun'da şirketin sona ermesi için alacaklılar ve pay sahiplerinin menfaatlerinin önemli ölçüde tehlikeye düşürülmesi veya ihlâl edilmesi aranmışken, yeni Kanun'da alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatlerinin önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmesi veya ihlâl edilmesi aranmaktadır. Dolayısıyla yeni Kanun'da kamunun menfaatini de kapsayan daha korumacı bir anlayış benimsenmiştir.²⁰² Diğer yandan, tüm Kanuna yansıyan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın yetkilerinin genişletilmesine ilişkin eğilim, bu maddeye de yansıtılmıştır.

Eski 299. madde ile yürürlükteki 353. madde arasındaki bir diğer fark, davanın şartları arasında kendisini göstermektedir. Eski 299. maddede kuruluş aşamasında kanuna aykırı hareket edilmesi ile birlikte esas sözleşme hükümlerine aykırı hareket edilmesini de şirketin sona ermesi için sebep kabul etmişken, 353.

---

²⁰⁰ BAHTİYAR, a.g.e, s. 115, MOROĞLU, Erdoğan, "Fesih, İnfisah ve Tasfiye", Makaleler I, İstanbul 2006, s. 316.

²⁰¹ ALIŞKAN, a.g.e, s. 123.

²⁰² YASAN, a.g.m, s. 457.

maddede kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi yeterli görülmüştür. Söz konusu değişiklik çalışmamızın bir sonraki bölümünde ayrıntılı olarak değinileceği üzere, madde içerisinde çelişki yaratmıştır.

İki hüküm arasında bir diğer fark ise, davanın açılabilmesi hak düşürücü süreye ilişkindir. Eski Kanun'da öngörülen bir aylık hak düşürücü süre yeni Kanun ile birlikte üç aya çıkarılmıştır.

4.4. Hükümün Karşılaştırmalı Hukuktaki Yeri

Tescilin iyileştirici etkisi İsviçre hukuk sisteminde de kabul edilmiş, bir anonim şirketin kuruluşundaki tüm eksikliklere rağmen ticaret siciline tescil edilmesiyle birlikte tüzel kişilik kazanacağı öngörülmüştür.²⁰³ İşlem güvenliğini sağlamaya yönelik bu düzenleme, Federal Mahkeme kararları ile uzun zamandır uygulanmaktadır. Anonim şirketin kuruluşundaki eksikliklerin tescilden önce veya tescilden sonra düzeltilmesi mümkündür. Kurulardan kaynaklı eksikliklerin alacaklıların ve pay sahiplerinin menfaatlerini önemli şekilde tehlikeye düşürmüş veya ihlâl etmiş olması halinde şirketin feshinin talep edilebileceği öngörülmüştür.²⁰⁴ Eski TTK'nın 299. maddesine paralel şekilde davacılar, pay sahipleri ve alacaklılar ile sınırlı tutulmuştur. İsviçre'de yer alan sistemin TTK'nın 353. maddesinden bir diğer farkı ise kuruluş aşamasında sadece kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesinin değil, aynı zamanda esas sözleşmeye aykırılığın da fesih nedeni olarak görülmesidir.²⁰⁵ Fesih davası için Türk hukukunda olduğu gibi İsviçre'de de üç aylık hak düşürücü süre öngörülmüştür. Ancak bu süre, ağır kuruluş eksikliklerinin anlaşılması için çok kısa olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir. Bir diğer farklılık, fesih davasının açılması durumunda gerekli önlemlerin mahkeme tarafından re'sen alınması noktasında kendisini göstermektedir. 353. maddenin aksine İsviçre hukuk sisteminde gerekli tedbirlerin ancak tarafların talebi üzerine alınabileceği öngörülmüştür.²⁰⁶

Alman hukukunda da tescilin iyileştirici etkisi kabul edilmiş, belirli şartların varlığı halinde anonim şirketin kuruluşundan doğan eksiklikler sebebiyle butlan davası açılması öngörülmüştür. Bu dava her ne kadar butlan davası olarak

---

²⁰³ KORKUT, a.g.m, s. 414.

²⁰⁴ ALIŞKAN, a.g.e, s. 115.

²⁰⁵ YASAN, a.g.m, s. 465.

²⁰⁶ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, s. 676.

adlandırılrsa da dava neticesinde şirketin butlanına karar verilmesi halinde, şirket adına gerçekleştirilen işlemlerin şirketin butlanından etkilenmeyeceği ve şirketin sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre değil, fesih hükümlerine göre tasfiyesinin gerçekleşeceği düzenlenmiştir.²⁰⁷ Türk hukuk sisteminden farklı olarak, şirketin feshine neden olabilecek kuruluş eksiklikleri, Alman hukukunda butlan sebepleri olarak sayılmıştır. Dava için üç yıllık hak düşürücü süre öngörülmüştür.²⁰⁸ Alman hukuk sisteminde butlan davasını açabilecek kişiler şirket içerisindeki gruplarla sınırlı olacak şekilde pay sahipleri, yönetim kurulu ve denetleme kurulu üyeleri ile sınırlı tutulmuştur. Alacaklılara ve Bakanlık veya başka bir kuruma bu davayı açmak için yetki verilmemiştir. Diğer yandan eksikliğin giderilebilir bir eksiklik olması halinde telafisi için üç aylık süre verilmesi, eksikliğin giderilmemesi halinde butlan davası açılması öngörülmüştür.²⁰⁹

İngiltere’de anonim şirketin kuruluşundan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak bir dava öngörülmemektedir. Diğer yandan sistem, anonim şirketin kuruluşu ve faaliyeti sırasında devletin kanun hükümleri veya kurumları aracılığıyla şirketlere müdahale edebilme yetkisini tanımıştır.²¹⁰

4.5. Türk Medenî Kanunu madde 47/II ve Anonim Şirketler

Tüzel kişiler, sürekli bir amaca yönelmiş bir örgütlenmesi bulunan, bu örgütlenmeye de hukuk düzeni tarafından tüzel kişi sıfatının verildiği kişi veya mal topluluklarıdır.²¹¹ Türk Medenî Kanunu’nun(TMK) 47/II. maddesine göre hukuka veya ahlâka aykırı amaç ile kurulmuş olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz. Diğer yandan TMK’nın 54/III. maddesinde hukuka veya ahlâka aykırı amaç güttüğü için kişiliği mahkeme kararıyla sona eren tüzel kişinin malvarlığının, ilgili kamu kuruluşuna geçeceği düzenlenmiştir.

Tüzel kişinin amacının hukuka aykırı olması, kamu düzenine veya kişilik haklarına aykırı olmasını; ahlâka aykırılık ise toplumda yerleşmiş ahlâk kurallarına, genel adaba aykırı olmasını ifade eder. Tüzel kişinin amacının emredici hukuk kurallarına veya ahlâka aykırı olup olmadığının belirlenmesinde

---

²⁰⁷ KENDİGELEN, a.g.m, s. 326.

²⁰⁸ KORKUT, a.g.m, s. 417.

²⁰⁹ YASAN, a.g.m, s. 466.

²¹⁰ YASAN, a.g.m, s. 467.

²¹¹ DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan, Kişiler Hukuku, İstanbul 2004, s. 193.

ana statü dikkate alınacaktır. Diğer yandan dernek tüzüğünde, vakıf senedinde, şirket esas sözleşmesinde yer alması dâhi tüzel kişinin amacına ulaşmak için başvuracağı araçların hukuka veya ahlâka aykırılığının, tüzel kişinin amacını hukuka veya ahlâka aykırı hale getirecek kadar asli nitelik taşıması halinde de tüzel kişilik kazanılamaz. Burada bahsedilen kuruluş aşamasında yer alan hukuka veya ahlâka aykırılıklardır. Tüzel kişiliğin amacının zamanla hukuka veya ahlâka aykırı hale gelmesi halinde mahkeme kararıyla feshedilmesi gündeme gelmelidir.

212

TTK'nın 353. maddesinde belirtilen anonim şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilemeyeceğine ilişkin hüküm karşısında, TMK'nın 47/II. ve 54/III. maddelerinin anonim şirketler için uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalıdır. Anonim şirketler ticarî ortaklık sıfatına sahip olmaları sebebiyle TTK'ya tâbidir. Tüm ticarî ortaklıklarda olduğu gibi anonim şirketler için de geçerli olmak üzere özel bir hüküm bulunmadıkça TMK'da tüzel kişilere ilişkin genel hükümler uygulanır.²¹³

Avrupa Ortaklıklar Hukukuna ilişkin AET'nin 6.03.1968 tarihli, 68/151/AET sayılı Birinci Yönergesinde olduğu gibi, 21.10.2009 tarihli 2009/101/AET sayılı Direktifi de mutlak ve onarılamayan geçersizliği kısıtlamaktadır. İsviçre hukukunda anonim şirketin hukuk veya ahlâka aykırı olması halinde dâhi tescil ile tüzel kişilik kazanacağı düzenlenmiş, tescilin iyileştirici etkisinin bu konuda da geçerli olduğu kabul edilmiştir. Bu görüşe göre anonim şirketin amacının hukuk veya ahlâka aykırı olması halinde şirketin feshine karar verilecek ve şirket geleceğe etkili olacak şekilde sona erecektir.²¹⁴

Öğretide hukuka veya ahlâka aykırı bir amaçla olsa dâhi bir anonim şirket kurulmuş ise ancak şirketin üçüncü kişiler ile hiçbir işlem yapmaması halinde baştan itibaren geçersizliğinin gündeme geleceği, üçüncü kişiler ile bir işlem yapılmış ise ancak geleceğe etkili olacak şekilde şirketin sona ereceği ileri sürülmüştür.²¹⁵

---

²¹² DURAL/ÖĞÜZ, a.g.e, s. 221.

²¹³ OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer/ ÖZDEMİR, Saibe Oktay, Kişiler Hukuku, İstanbul 2010, s. 201.

²¹⁴ PULAŞLI, a.g.e, s. 333.

²¹⁵ AKIN, Murat Yusuf, "İsviçre Hukuku Örneğinde Türk Medeni Kanunu Madde 47/II ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Madde 353 Üzerine Düşünceler", Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.

Diğer bir görüşe göre ise, TMK'nın 47/II. maddesinin anonim şirketlere tartışmasız şekilde uygulanacaktır. Bu sebeple, TTK'nın 353. maddesinin kaleme alınış şekli doğru değildir. Bu hüküm ile birlikte anonim şirketin yokluğuna veya butlanına karar verilmesi yasaklanmış, bir anonim şirketin yokluğunun veya batıl olduğunun tespitinin önü kapatılmıştır.²¹⁶

Bizim de katıldığımız görüşe göre, anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemeyeceğine ilişkin hüküm TMK'nın 47/II. maddesinin uygulanmasına engel teşkil etmez. Anonim şirketler ticarî ortaklık sıfatına sahip olmaları sebebiyle TTK'ya tâbidir. Ancak tüm ticarî ortaklıklarda olduğu gibi anonim şirketler için de geçerli olmak üzere özel bir hüküm bulunmadıkça, TMK'nın tüzel kişilere ilişkin genel hükümleri uygulanır.²¹⁷ Diğer yandan anılan hüküm TMK'nın 47/II. maddesini bertaraf etmek amacıyla getirilmemiştir. TTK'nın 353. maddenin düzenleniş amacı öncelikle işlem güvenliğini sağlamak ve şirket üzerinde menfaat sahibi olan kişilerin haklarını korumaktır. Ancak TMK'nın 47/II. maddesinin anonim şirkete uygulandığı durumlarda şirket geleceğe etkili olacak şekilde sona ermelidir.²¹⁸

TMK'nın 47/II. maddesinin anonim şirketlere uygulanmasına ilişkin nadir kararlardan biri Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 29.03.2010 tarihli, 2008/12216 Esas, 2010/3433 Karar sayılı kararıdır. Söz konusu davada davacı Rekabet Kurumu, davalı anonim şirketin esas sözleşmesinde yer alan kuruluş amacının, 13.12.1994 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un(RKHK) bazı hükümlerine aykırı olduğunu belirterek, şirketin butlanını talep etmiştir. Yerel mahkeme tarafından şirketin amacının RKHK'ye aykırı olduğu tespit edilmiş, söz konusu aykırılığın tüm sözleşmeyi geçersiz hale getireceği belirtilerek davanın kabulüne, anonim şirketin butlanına karar verilmiştir. Bu karar, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından onanmıştır.²¹⁹

26, S. 1, Y. 2010, s. 221, KIRCA/ÇELİK ŞEHİRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 348, TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 81.

²¹⁶ AKIN, a.g.m, s. 220.

²¹⁷ OĞUZMAN/SELİÇİ/ÖZDEMİR, a.g.e, s. 201.

²¹⁸ ALIŞKAN, a.g.e, s. 123, KIRCA/ÇELİK ŞEHİRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 370-371, KORKUT, a.g.m, s. 424.

²¹⁹ DİNÇ, İlhan, "2009/101/At Direktifi ve Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Anonim

Anonim şirketin hukuka veya ahlâka aykırı amaçla kurulması sebebiyle mahkeme kararı ile sona ermesi halinde malvarlığının, ilgili kamu kurumuna mı devredileceği yoksa tasfiye neticesinde pay sahipleri arasında mı paylaşılacağı konusunda farklı görüşler söz konusudur.

Bir görüşe göre, şirketin hukuka aykırı amaçla kurulması halinde malvarlığının ilgili kamu kurumuna devredilmesi ticarî serbestiye aykırı olacak ve gerçek kişiler ile tüzel kişiler arasında eşitsizlik yaratacaktır. Ayrıca bu uygulama tasfiye neticesinde hak sahibi olanların haklarını da ortadan kaldıracaktır.²²⁰

Aynı görüşteki bir diğer yazara göre ise, anılan hüküm sadece dernek veya vakıflara uygulanabilir. Zira anonim şirketler için özel bir tasfiye rejimi öngörülmüştür. Diğer yandan tasfiye bakiyesini almak pay sahiplerinin hakkıdır. Ayrıca şirketin tasfiyesine ilişkin hükmün, tüm tüzel kişiler için uygulama alanı bulan hüküm karşısında, özel nitelikte olduğu ve öncelikli olarak uygulanması gerektiği ileri sürülmüştür.²²¹

Karşı görüşe göre ise, anonim şirketin, hukuka veya ahlâka aykırı amaç gütmesi sebebiyle mahkeme kararı ile sona ermesi durumunda anonim şirketin malvarlığı ilgili kamu kurumuna geçmelidir. TMK'nın aynı konuya ilişkin bazı hükümlerinin uygulanıp, TTK'da başka bir tasfiye rejiminin öngörülmesi sebebiyle diğer hükümlerinin uygulanmaması tutarlı olmayacaktır. TMK'nın bir bütün olarak uygulanmaması için bir sebep yoktur.²²²

Bizim de katıldığımız görüşe göre, hukuka veya ahlâka aykırı amaç sebebiyle anonim şirketin mahkeme kararı ile sona ermesi halinde şirketin

---

Şirketin Butlanı, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 1, S. 3, Y. 2012, s. 320-321.

²²⁰ Jean Nicolas Druey'e göre söz konusu hüküm dar yorumlanmalı ve sadece Medenî Kanun'da düzenlenen tüzel kişilere uygulanmalıdır. Ayrıca anonim şirketin feshine ilişkin hükümlerde müsadere bahsedilmemektedir, (Weitere Bemerkungen zum Urteil des Bundesgerichts vom 6 März i. s. Wohnbau AG Giswill c. Kanton Obwalden, 1986, s. 182-184.) AKIN, a.g.m, s. 193'dan naklen.

²²¹ Gerardo Brogini'ye göre hukuk sistemi yeknesaktır ve bu sistem içindeki birbiriyle çelişen hükümler bu yeknesaklığı sağlayacak şekilde yorumlanmalıdır. Bu sebeple tüzel kişilere ilişkin hüküm ile anonim şirketin tasfiyeni düzenleyen hüküm karşılaştırıldığında, ikincisi öncelikli şekilde uygulanmalıdır, (Der unrechtmässige Erwerb von Liegenschaften in der Schweiz durch Ausländer, Eine Stellungnahme gegen die Auflösung von im Umgehung der schweizerischen Gesetzgebung über den Erwerb von Grundstücken durch Personen im Ausland gegründeten Immobiliengesellschaften und gegen die Beschlagnahme ihres Vermögens, 1988, s. 113-120.) AKIN, a.g.m, s. 195-196'dan naklen.

²²² ALIŞKAN, a.g.e, s. 123, KIRCA/ŞEHİRALİ ÇELİK/MANAVGAT, a.g.e, s. 370-371, PULAŞLI, a.g.e, s. 335.

malvarlığının ilgili kamu kurumuna intikal etmesi hakkaniyete uygun olmayacaktır. Tüm pay sahiplerinin hukuka aykırı amacı bilerek ve isteyerek gerçekleştirmek için çaba göstermesi halinde bu konuda herhangi bir sıkıntı söz konusu değildir. Ancak bazı pay sahiplerinin bu yönde bir çabasının olmaması, bu tür işlemlerden kaçınarak amacı engellemek için denetçilere başvurması veya alınan genel kurul kararlarının iptali için çeşitli girişimlerde bulunması halinde, malvarlığının bütünüyle ilgili kamu kurumuna devredilmesi adil bir sonuç doğurmayacaktır. Bu sebeple anonim şirketinin malvarlığında kanuna aykırı amaç ile elde edilmiş olan kısım tasfiye dışında bırakılarak, diğer pay sahiplerinin tasfiye neticesinde elde edecekleri haklardan mahrum bırakılması engellenmeli; böylece anonim şirketin iradesinin oluşumunda etkisi olmayan pay sahiplerinin cezalandırılması önlenmelidir.²²³

---

²²³ Michael Becker'e göre kanuna ve ahlâka aykırı kurulan tüzel kişinin sona ermesi halinde malvarlığının ilgili kamu kuruluşuna geçeceğine ilişkin hükmün, tüm kişilere uygulanması konusunda bir görüş birliği söz konusudur, (Zur Auflösung juristischer Personen wegen widerrechtlicher oder gemeinwohlgefährdender Zweckverfolgung nach schweizerischem und deutschem Recht, 1988, s. 617-618.) AKIN, a.g.m, s. 214'dan naklen.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KURULUŞTAKİ EKSİKLİKLER NEDENİYLE ANONİM ŞİRKETİN FESHİ DAVASI

1. ANONİM ŞİRKETİN FESHİNE KARAR VERİLEBİLMESİNİN ŞARTLARI

1.1. Şirketin Kurulmasında Kanun Hükümlerine Aykırı Hareket Edilmesi

Fesih yaptırımı, anonim şirketin kuruluşuna ilişkin kanun hükümlerine aykırılığın bulunması halinde gündeme gelir. Ticaret sicil müdürü esas itibariyle kuruluş işlemlerinin kanun hükümlerine uygun olarak gerçekleşip gerçekleşmediğini incelemek ile yükümlüdür. Yapılacak bu incelemede ilk olarak, şirket sözleşmesinin emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve söz konusu sözleşmenin, kanunun bulunmasını zorunluluk olarak öngördüğü hükümleri içerip içermediğine bakılır. Daha sonra tescil edilecek hususların gerçeği tam olarak yansıtıp yansıtmadığı, üçüncü kişilerde yanlış izlenim yaratacak nitelik taşıyıp taşımadığı ve kamu düzenine aykırı olup olmadığı incelenecektir.(TTK m. 32.) Bu sebeple kuruluşla ilişkin kanun hükümlerine uyulmaması halinde öncelikle tescil talebi reddedilecektir. O halde TTK'nın 353. maddesi, ancak ticaret sicil müdürünün inceleme görevini gereği gibi yerine getirmemesi halinde uygulama alanı bulabilir.²²⁴

---

²²⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 259.

Fesih davasının ön şartı şirketin kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesidir. Bu koşulun gerçekleşmesi için kanun tarafından öngörölmüş olan kuralların birine veya bir kaçına uyulmaması yeterlidir.²²⁵

Söz konusu fesih davası, sadece şirketin kurulması sırasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi iddia edilerek açılabilir. Başka bir sebebe dayanarak TTK madde 353 kapsamında şirketin feshi talep edilemez. Örneğin; önemli bir zarar doğmuş olsa dâhi, kuruluş sırasında kurucular ile bir alım satım sözleşmesi yapıldığı ileri sürülerek şirketin feshi istenemez. Ancak söz konusu işlemde doğan zararın, genel hükümler çerçevesinde tazmin edilmesi talep edilebilir.²²⁶

Anonim şirketin feshi için gerekli ilk şart olan kanun hükümlerine aykırılığın, geniş yorumlanması gerekir. Bu sebeple sadece TTK için değil TBK ve TMK'ya aykırılık halinde de şirketin feshi gündeme gelebilir.²²⁷ Önemli olan ihlâl edilen kanun hükmünün, şirket üzerinde çıkar sahiplerinin menfaatlerini önemli ölçüde tehlikeye düşürecek veya ihlâl edecek nitelikte olmasıdır. Nitekim TMK'nın 47/II. maddesine aykırı olarak kurulan şirketin feshi mümkündür.

Eski TTK'da şirketin kurulmamış sayılmasına karar verilebilmesi şartı olarak, kanun hükümlerine aykırılık ile birlikte esas sözleşme hükümlerine aykırı olarak hareket edilmesi de düzenlemişti. Yeni TTK'da ise sadece kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi fesih sebebi olarak düzenlenmiştir. Ancak TTK'nın 353. maddesinin 2. fıkrasında esas sözleşme hükümlerine aykırılıktan da bahsedilmektedir. Bu durum, kanun hükümlerine aykırılık dışında, esas sözleşme hükümlerine aykırılığın da şirketin feshi için sebep oluşturabileceği sorusunu akla getirmektedir.

Esas sözleşmenin en temel fonksiyonu, şirket için öngörölen kanun hükümlerini işletmenin yapısına ve pay sahiplerinin ihtiyacına göre tamamlamak veya değiştirmektir. Bu sözleşme, hem mevcut pay sahiplerini hem de daha sonradan şirkete dâhil olan pay sahiplerini bağlar.²²⁸ Sözleşmede kanun tarafından belirlenen zorunlu içerik dışında emredici hükümlere, ahlâk ve adaba aykırı veya

---

²²⁵ DOMANIÇ, a.g.e, s. 324, DOMANIÇ, Hukukî Mesuliyet, s. 25.

²²⁶ ALIŞKAN, a.g.e, s. 136.

²²⁷ YASAN, a.g.m, s. 460.

²²⁸ KARASU, a.g.e, s. 29.

imkânsız olmamak koşulu ile başkaca düzenlemelere yer verilebilir. Bu düzenlemeler TTK ve diğer özel kanunların emredici hükümlerini tamamlayıcı, emredici olmayan hükümleri değiştirici nitelikte olabileceği gibi başkaca özel düzenlemeler getirebilir.²²⁹

Sadece maddenin 2. fıkrasında esas sözleşmeye aykırılıktan bahsedilmesi, bu durumun fesih sebebi olarak görülmesi için yeterli değildir.²³⁰ Esas sözleşme, kurucuların iradelerini yansıtsa da tescil ile birlikte ayrı bir tüzel kişilik kazanan şirket için kanuna benzeyen bir normlar bütününe dönüşür.²³¹ Ancak sözleşmenin anonim şirket için bu önemine rağmen, kanun koyucunun esas sözleşme hükümlerine aykırılığı fesih sebebi olarak düzenlemeyen iradesi karşısında, sözleşme hükümlerine aykırılık 353. madde çerçevesinde fesih sebebi olarak düşünülmemelidir. Nitekim Almanya ve İsviçre’de esas sözleşmeye aykırılık açıkça fesih sebebi olarak düzenlenmiştir.²³² Diğer yandan, anonim şirketin feshinin, kanunda istisnaî bir yol olarak düzenlendiği düşünüldüğünde madde genişletici şekilde yorumlanmamalıdır. Ancak esas sözleşmede yer alan düzenlemeye uygun olarak kurulmayan anonim şirketin 353. madde uygulanmaksızın başka şekilde sona ermesi gündeme gelebilir.

Sonuç olarak, kanun yapma tekniğine aykırı hareket edilerek, TTK’nın 353. maddesinin birinci fıkrası ile ikinci fıkrası arasında çelişki yaratıldığı söylenebilir.²³³

Kuruluşa etki eden kanun hükümlerini belirlerken benimsenen geniş bakış açısı, fesih sebebi olarak nitelendirilen kanun hükümlerinin belirlenmesinde değişmelidir. Kuruluş eksiklikleri sebebiyle şirketin feshedilmesi oldukça ağır bir yaptırımdır. Amaç, tescil ile tüzel kişilik kazanmış şirketin varlığını korumak ve devam etmesini sağlamak olmalıdır. Bu sebeple, her hukuka aykırılık fesih sebebi olarak düşünülemez. Anonim şirketin temel ilkelerine aykırı olan, özellikle sermayenin korunması ilkesine aykırılık teşkil eden ve kamu menfaatinin ön plana çıktığı şekil şartlarını düzenleyen hükümlere aykırılıklar, fesih sebebi olarak

---

²²⁹ MOROĞLU, Erdoğan, “Anonim Ortaklık Anasözleşmesi ve Hukukî Niteliği”, Makaleler II, İstanbul 2006, s. 14.

²³⁰ KORKUT, a.g.m, s. 421, YASAN, a.g.m, s. 458.

²³¹ KARASU, a.g.e, s. 29.

²³² YASAN, a.g.m, s. 463-464.

²³³ YASAN, a.g.m, s. 463-464.

görülmelidir. Nitekim kanun koyucu da giderilebilmesi mümkün eksikliklerin telafisi için süre verilebileceğini düzenlemiştir. Her ne kadar alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamu menfaatinin ihlâli veya tehlikeye girmesi konusunda “önemli” ölçütünü getirilmiş ise de, şirketin feshi için gerekli kanuna aykırılığın da, “önemli” olması gerekmektedir. Önemli ölçüde bir kanuna aykırılık yok ise mahkeme davayı reddetmelidir.²³⁴

1.2. Alacaklıların, Pay Sahiplerinin veya Kamunun Menfaatlerinin Önemli Şekilde Tehlikeye Düşürülmesi veya İhlâl Edilmesi

Anonim şirketin kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle feshine karar verilebilmesi için kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesinin yanında, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamu menfaatinin önemli şekilde tehlikeye düşürülmesi veya ihlâl edilmesi gerekmektedir.

Doktrinde, uygulama açısından herhangi bir fark yaratmayacak olsa da, madde metninde öncelikle menfaatin tehlikeye düşürülmesi ardından menfaatin ihlâl edilmesinden bahsedilmesi eleştirilmiş; mantıken bu bölümün “ihlâl edilmiş veya tehlikeye düşürülmüş” şeklinde ifade edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Böylece hüküm, şirketin alacaklılarının, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatinin ihlâl edilmesi veya önemli ölçüde tehlikeye düşürülmesi şeklinde anlaşılacaktır.²³⁵

Bu koşulun gerçekleşmesi için çıkar sahibi kişilerin hepsinin menfaatlerinin ihlâl edilmesi veya tehlikeye girmesi şart değildir. Diğer yandan söz konusu menfaatlerin sadece ihlâl edilmesi veya tehlikeye düşmesi aranmamış, bu ihlâlin ve tehlikenin önemli ölçüde olması gerektiği belirtilmiştir.²³⁶ Ayrıca menfaat ihlâlinin kabul edilebilmesi için zararın doğması şart değildir, zarar tehlikesi yeterlidir.²³⁷

Şirketin feshedilmesi çok ciddi bir meseledir. Bu sebeple hassas davranılması gerektiği açıktır. Ancak bu gerekliliğe rağmen kanunda “önemli” kavramının içi doldurulmamış, uygulamaya bırakılmıştır. Mahkemeler bu konuda

---

²³⁴ PULAŞLI, a.g.e, s. 334.

²³⁵ ALIŞKAN, a.g.e, s. 132, DOMANIÇ, a.g.e, s. 325, DOMANIÇ, Hukukî Mes’uliyet, s. 26.

²³⁶ DOMANIÇ, a.g.e, s. 325, DOMANIÇ, Hukukî Mes’uliyet, s. 26.

²³⁷ ANSAY, a.g.e, s. 74, ÇEVİK, a.g.e, s. 308.

takdir yetkisini kullanarak belirlemelerde bulunacağı için, uygulamada birliğin bulunmaması şeklinde bir sorun ortaya çıkabilir. Bu durum ayrıca, hukukî güvenliği tehlikeye düşürecek sonuçlar ortaya çıkartacaktır. Bu sebeple “önemli” kavramının kapsamının belirlenebilmesi için, İsviçre hukuk sisteminde olduğu gibi belirginlik, ciddilik gibi tespiti kolay olabilecek birtakım kriterler getirilmelidir.²³⁸

İhlâl ve tehlikenin önemli ölçüde olmaması halinde şirketin feshi değil, ancak zarar gören menfaat sahipleri lehine tazminat sorumluluğu gündeme gelir.²³⁹ Bu zararın tazmininin talep edilebilmesi için zararın önemli olması gerekmez. İhlâlin önemli olması sadece tazminat miktarının belirlenmesinde dikkate alınabilir.²⁴⁰ Tazminat talep edilmesi ile şirketin feshinin istenmesi arasındaki bir diğer fark, şirketin feshi için kusur şartının aranmamasıdır.²⁴¹

Anonim şirketin feshi için öngörülmuş olan önemli menfaat ihlâli veya tehlikesi, her bir menfaat grubu için ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Kurucular beyanının hiç bulunmaması veya içeriğinin kanununa uygun olmaması bir fesih sebebi iken, tek ortaklı ve küçük ölçekli bir anonim şirket düşünüldüğünde ortak için menfaat tehlikesi veya ihlâli söz konusu olmayacaktır. Diğer yandan kurucular beyanında malî bilgilerin eksik veya yanlış olması, alacaklılar, pay sahipleri ve kamu açısından bir menfaat tehlikesi veya ihlâli yaratabilir, ancak şirketten alacağı az olan bir alacaklının uğrayabileceği zarar veya zarar tehlikesi de buna bağlı olarak az olacaktır.²⁴²

Öğretide madde metninde her ne kadar Bakanlık ve yönetim kurulu için “ilgili” olma durumu aranmasa da, özellikle Bakanlığın alacaklı ve pay sahiplerinin haklarının ihlâli veya tehlikeye düşürülmesi sebebiyle dava açmasının mümkün olmadığı ileri sürülmüştür.²⁴³ Bizim de katıldığımız görüşe göre, yönetim kurulu ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı için dava sebebi yönünden bir ayırım yapılmamalı, dolayısıyla söz konusu ihlâl veya tehlike kim açısından

---

²³⁸ YASAN, a.g.m, s. 462.

²³⁹ DOMANIÇ, a.g.e, s. 325, DOMANIÇ, Hukukî Mes’uliyet, s. 26.

²⁴⁰ DOMANIÇ, a.g.e, s. 325, DOMANIÇ, Hukukî Mes’uliyet, s. 26.

²⁴¹ ALIŞKAN, a.g.e, s. 133.

²⁴² PASLI, a.g.m, s. 222.

²⁴³ AKDAĞ GÜNEY, a.g.e, s. 231.

gerçekleşirse gerçekleşsin, yönetim kurulunun ve Bakanlığın dava açma yetkisinin bulunduğu kabul edilmelidir.²⁴⁴

Mahkeme, alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatinin önemli şekilde tehlikeye düşürülüp düşürülmediğini veya ihlâl edilip edilmediğini, menfaat dengesini gözeterek belirlemelidir. İhlâl edilen veya ihlâl tehlikesi ile karşı karşıya kalan menfaat ile fesih gibi ciddi bir yaptırımla karşı karşıya kalan anonim şirketin menfaati karşılaştırılmalı, ihlâl edilen veya ihlâl tehlikesi ile karşı karşıya kalan menfaatin ağır basması halinde anonim şirketin feshine karar verilmelidir.²⁴⁵ Her türlü menfaat ihlâli fesih için yeterli görülmemelidir.

Kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle dava açabilecek kişiler pay sahipleri, yönetim kurulu, alacaklılar ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı olarak belirtilmiş olsa da, kamu menfaatinin tehlikeye düşmesi sebebiyle alacaklılar, pay sahipleri ve yönetim kurulunun dava açması mümkün değildir. Kamu menfaatinin önemli şekilde tehlikeye düşürülmesi veya ihlâl edilmesi halinde, sadece Gümrük ve Ticaret Bakanlığı dava açabilir. Zira alacaklılar ve pay sahiplerinin kamu menfaati sebebiyle fesih davası açmasında hukukî yarar yoktur.²⁴⁶

2. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME

Görev, belirli bir davaya o yerdeki hüküm mahkemelerinden hangisi tarafından bakılacağını belirtir. Bir yerdeki hüküm mahkemeleri genel mahkeme ve özel mahkemeler olmak üzere ikiye ayrılır.²⁴⁷

Görev, bir dava şartıdır ve kamu düzenine ilişkindir. Bu sebeple mahkeme görevli olup olmadığını yargılamanın her aşamasında kendiliğinden inceleyebileceği gibi, taraflar da yargılamanın her aşamasında görev itirazında bulunabilir.²⁴⁸

TTK'da düzenlenen dava ve işler ticarî dava sayılır. (TTK m. 4) Aksi kanunda düzenlenmedikçe tüm ticarî davalara asliye ticaret mahkemesi bakmakla görevlidir. (TTK m. 5) Kuruluşundan doğan eksiklikler sebebiyle anonim şirketin

²⁴⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 362, PASLI, a.g.m, s. 223.

²⁴⁵ ÇEVİK, a.g.e, s. 85, ANSAY, a.g.e, s. 74, ARSLANLI, a.g.e, s. 74.

²⁴⁶ YASAN, a.g.m, s. 460.

²⁴⁷ KURU, Baki/ ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder, Medenî Usul Hukuku, Ankara 2014, s. 115.

²⁴⁸ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 123.

feshi davası da, TTK'da düzenlenmesi sebebiyle bir ticarî davadır. Bu sebeple davaya bakmakla görevli mahkeme, asliye ticaret mahkemesidir. Aynı bir ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerlerde ticarî davalara asliye hukuk mahkemelerince bakılır. Aynı bir asliye ticaret mahkemesinin bulunduğu yerde ise asliye hukuk mahkemeleri ile asliye ticaret mahkemeleri arasında görev ilişkisi vardır.(TTK m.5)

Yetki, bir davaya hangi yerdeki görevli hüküm mahkemesi tarafından bakılacağını belirler. Kanun koyucu, davalının yerleşim yeri mahkemesini genel yetkili mahkeme olarak belirlemiştir. (HMK. m. 6) Genel yetki kuralının yanı sıra bazı özel yetki kuralları öngörülmüştür. Bu yetki kuralları da kesin yetki kuralları ile kesin olmayan yetki kuralları olmak üzere ikiye ayrılır. Yetkinin kesin olmadığı hallerde yetki itirazı, sadece ilk itiraz olarak ileri sürebilir. Yetkinin kesin olduğu hallerde ise yetki, bir dava şartıdır ve kamu düzenine ilişkindir. Bu sebeple mahkeme, yetkili olup olmadığını yargılamanın her aşamasında kendiliğinden inceleyebileceği gibi, taraflar da yargılamanın her aşamasında yetki itirazında bulunabilir.²⁴⁹

Kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davası için yetki kuralı TTK'nın 353/I. maddesinde, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi olarak belirtilmiştir. Kanun metninden anlaşılacağı üzere bu dava için kesin yetki kuralı öngörülmüştür. Tüzel kişilerin yerleşim yeri, kuruluş belgesinde aksi belirtilmediği sürece işlerinin yürütüldüğü yer mahkemesidir. (TMK m. 5) Anonim şirketin esas sözleşmesinde merkezinin belirtilmesi zorunludur. Bu sebeple dava, anonim şirketin esas sözleşmesinde şirketin merkezi olarak belirtilen yerde açılmalıdır.

3. DAVANIN TARAFLARI

3.1. Davacılar

TTK'nın 353. maddesinde işlem güvenliğine uygun olacak şekilde dava açabilecek kişiler pay sahibi, alacaklılar, yönetim kurulu ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı olarak belirtilmiştir.²⁵⁰ Davacı olabilecek her grup sadece kendi menfaatinin ihlali veya tehlikeye düşürülmesi sebebiyle şirketin feshini isteyebilir.

²⁴⁹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 161.

²⁵⁰ YASAN, a.g.m, s. 459.

Pay sahipleri ve alacaklıların kamu menfaatinin ihlâli sebebiyle dava açması mümkün değildir. Böyle bir dava öncelikle hukukî yarar yokluğundan reddedilir.²⁵¹ Ancak TTK madde 353'deki düzenleme sebebiyle yönetim kurulu ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı söz konusu ihlâl veya tehlike kim için gerçekleşirse gerçekleşsin fesih davası açabilecektir.

Bu durumda ticaret sicil müdürüne neden dava açma yetkisi verilmediği akla gelebilir. TTK'nın 32. maddesinde ticaret sicil müdürüne anonim şirketin kuruluşuna ilişkin geniş bir inceleme yetkisi verilmiştir. Dolayısıyla anonim şirketin kuruluşunda kanununa aykırılık bulunması halinde tescil talebi reddedilecektir. Ticaret sicil müdürüne tanınan bu geniş inceleme yetkisi düşünüldüğünde ayrıca fesih davası açma hakkı tanınmaması doğaldır.²⁵²

3.1.1. Pay Sahipleri

TTK'nın 353. maddesinde belirtildiği üzere kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle anonim şirketin feshini talep edebilecek gruplardan biri, şirketin pay sahipleridir. Pay sahipleri anonim şirketin kanun hükümlerine aykırı kurulması halinde zarar görebilecek çıkar gruplarının başında gelmektedir. Bu sebeple eski TTK'nın 299. maddesinde olduğu gibi Yeni TTK'da da pay sahiplerine dava açma yetkisi tanınmıştır.

Anonim şirkette pay sahipliği aslen veya devren olmak üzere iki şekilde kazanılır. Aslen iktisap, şirket kurulurken veya sermaye artırılırken pay satın almak ile gerçekleşirken, devren iktisap ise payın sonradan satın alınmasıyla gerçekleşir.²⁵³ Söz konusu dava için öngörülen kısa hak düşürücü süre düşünüldüğünde, davayı açan pay sahibinin aslen iktisap ile pay sahibi olması yüksek ihtimaldir.

Davacı pay sahibi açacağı bu davada, öncelikle şirkette pay sahibi olduğunu yani dava açma yetkisini, daha sonra kendi menfaatinin önemli biçimde tehlikeye girdiğini veya ihlâl edildiğini ispatlamalıdır.

3.1.2. Yönetim Kurulu

---

²⁵¹ ALIŞKAN, a.g.e, s. 136.

²⁵² KORKUT, a.g.m, s. 420.

²⁵³ ANSAY, a.g.e, s. 134.

Eski TTK'nın 299. maddesinde yer alan fesih davasına ilişkin düzenlemenin aksine, yönetim kuruluna TTK'nın 353. maddesinde düzenlenen fesih davasını açma yetkisi tanınmıştır.

TTK madde 353'e paralel şekilde Alman hukuk sisteminde butlan davasını açabilecek kimseler şirket içerisindeki gruplarla yani pay sahipleri, yönetim kurulu ve denetleme kurulu üyeleri ile sınırlı tutulmuştur.²⁵⁴

Madde gerekçesinde yönetim kuruluna dava yetkisi tanınmasına ilişkin bir açıklama yapılmamıştır. Yönetim kurulunun, söz konusu ihlâl kim için gerçekleşirse gerçekleşsin dava açma yetkisi bulunmaktadır. Ancak yönetim kurulunun dava açma yetkisi, özellikle dava sebebi eksikliğin şirket menfaatinin tehlikeye soktuğu veya ihlâl ettiği durumlarda gündeme gelir.

Ayrı bir tüzel kişiliğe sahip şirketin pay sahibi, alacaklılar ve diğer menfaat sahipleri dışında ayrıca kendi menfaati bulunmaktadır. Şirket menfaatinin tespit edilmesine ilişkin çeşitli ölçütler ileri sürülmüştür.²⁵⁵ Öncelikli olarak şirketin esas sözleşmede belirtilen amacını gerçekleştirmesini imkânsız kılacak veya önemli ölçüde güçleştirecek eksiklikler fesih sebebi olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında özellikle şirket sermayesine ilişkin kanun hükümlerine uyulmaması şirket menfaatine zarar verir. Örneğin, aslında taahhüt edilmemiş sermayenin taahhüt edilmiş gösterilmiş olması halinde gerçekte bir sermaye yoktur ve şirketin esas sözleşmede belirtilen amacının gerçekleşmesi de buna bağlı olarak mümkün değildir. Diğer yandan şirket menfaatinin ihlâl eden çoğu durumda, başta pay sahipleri olmak üzere diğer ilgililer de zarar görecektir ve dava açma yetkisi doğabilecektir. Zira şirket menfaatinin somutlaştırılmasında, şirketin çıkarlarının pay sahiplerinin çıkarları ile örtüşüp örtüşmediğine göre belirleme yapan bir ölçüt de bulunmaktadır.²⁵⁶

3.1.3. Alacaklı

Anonim şirketin kuruluşunun kanuna aykırı gerçekleşmesi durumunda, menfaati ilk olarak zarar görecektir gruplar içerisinde yer alan alacaklılara, Eski TTK'da olduğu gibi yeni TTK'da da dava açma yetkisi tanınmıştır.

---

²⁵⁴ YASAN, a.g.m, s. 466.

²⁵⁵ Bkn. s. 15-16.

²⁵⁶ KORKUT, a.g.e, s. 152.

Alacaklılar açacakları bu fesih davasında öncelikle şirketin alacaklıları olduklarını ispatlamak zorundadır. Bu şekilde dava açma yetkisini kanıtlayan alacaklı, daha sonra anonim şirketin kanuna aykırı olarak kurulduğunu ve bu aykırılığın menfaatinin önemli biçimde tehlikeye düşürdüğünü veya ihlâl ettiğini ispatlamalıdır.

Alacaklıların tek güvencesinin şirketin malvarlığı olduğu düşünüldüğünde, özellikle şirket sermayesine ilişkin kurallara uyulmadan gerçekleşen kuruluşun alacaklıların menfaatinin önemli biçimde ihlâl edeceği veya tehlikeye düşüreceği açıktır. Şirketin sermayesinin kuruluşta gerçeğe aykırı olarak oluşması alacaklıların yanıtılmasına, şirketin malvarlığı hakkında yanlış bilgi sahibi olmasına dolayısıyla menfaatinin zarar görmesine sebep olacaktır.

3.1.4. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı

Eski TTK'nın 299. maddesinin aksine yeni TTK'da Gümrük ve Ticaret Bakanlığına fesih davası açma yetkisi tanınmıştır. Gümrük ve Ticaret Bakanlığının kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle anonim şirketin feshini talep edebilmesi, özellikle kamu menfaatinin önemli ölçüde ihlâl edildiği veya tehlikeye düşürüldüğü hallerde söz konusu olacaktır. Bakanlık tarafından anonim şirketler için çok ağır bir yaptırım olan fesih davasının açılabilmesi için kamu menfaatinin önemli bir şekilde tehlikeye düşürme veya ihlâl etme şartı titizlikle değerlendirilmelidir.²⁵⁷ Ayrıca Bakanlık diğer ilgililerin menfaatlerinin tehlikeye düşmesi veya ihlâl edilmesi halinde de dava açma yetkisine sahiptir.

Öğretide madde metninde yer alan “kamu menfaati” kavramı, ticaret hukukuna ilişkin olmaması, yoruma açık, içi tam olarak doldurulamayacak nitelikte bulunması ve bu sebeple suistimallere neden olabileceği gerekçesiyle eleştirilmiştir. Ayrıca, anonim şirketin kuruluşunda aranmayan kamu menfaati şartının fesih sebebi olarak düzenlenmesi doğru bulunmamıştır.²⁵⁸

Gümrük ve Ticaret Bakanlığının idarî yapılanma içerisinde yer alması, devlet tüzel kişiliğini temsil etmesi, Bakanlığın başında bulunan bakanın siyasî kimliğe sahip olması dikkate alındığında, Bakanlığın siyasî sebeplerle hareket ederek fesih davası açabileceği gündeme gelebilir. Siyasî sebeplerle açılan fesih

²⁵⁷ GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 173.

²⁵⁸ YASAN, a.g.m, s. 474.

davası anonim şirket lehine sonuçlansa dâhi, dava süresinde ve mahkemenin re'sen alacağı tedbirler ile giderilmesi mümkün olmayan zararlar doğacağı açıktır. Diğer yandan fesih davasının davacısının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı olmasının sonuca etkili olup olmayacağı da akla gelebilir. Bakanlığa tanınan dava açma yetkisinin bir diğer olumsuz etkisi, yerli veya yabancı yatırımcılar için bir caydırıcılık taşıyıp taşımayacağı konusunda kendisini gösterebilir.²⁵⁹

Bakanlığın sahip olduğu fesih davası açma yetkisini, siyasî etkilerden uzak şekilde kullanmasını sağlamak amacıyla birtakım tedbirler alınması gerektiği açıktır. Bu sebeple, kamu menfaati kavramının somutlaştırılması, hatta bu kavramın madde metninde tümüyle çıkartılması, dava açılmadan önce detaylı bir inceleme yapılmasının zorunlu hale getirilmesi, izne tâbi olarak ve izne tâbi olmadan kurulan şirketleri belirleyen ölçütlere göre bir belirleme yapılarak Bakanlığın dava açabileceği anonim şirketler konusunda bir ayırım yapılması, 28.02.2012 tarihli Ticaret Şirketlerinin Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na Denetlenmesi Hakkında Yönetmeliğin 6. maddesinde belirtilen tarafsızlık, eşitlik, dürüstlük, gizlilik ve meslekî özen ilkelerinin fesih davası için de geçerli olarak uygulanması akla gelebilir.²⁶⁰ Ancak madde metninden kamu menfaati kavramının çıkartılması yerinde olmayacaktır. Zira Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na dava açma yetkisi tanınmasının temel amacı kamu menfaatini korumaktır. Diğer yandan izne tâbi olarak ve izne tâbi olmadan kurulan şirketleri belirleyen ölçütlere göre bir belirleme yapılarak, Bakanlığın dava açabileceği anonim şirketler konusunda TTK'nın 333. madde benzeri bir ayırım yapılması da doğru olmayacaktır. Çünkü kuruluşu izne tâbi olan anonim şirketler için Bakanlık denetim yetkisine halihazırda sahiptir. Asıl TTK'nın 353. maddesi ile izne tâbi olmayan anonim şirketlerin kuruluşuna Bakanlık denetimi getirilmiştir.²⁶¹

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na dava açma yetkisi tanınması, yeni TTK'nın tamamına hâkim olan devletin müdahaleci anlayışına uygundur. Nitekim Anayasa'nın 48. maddesinde de devlete özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlarına uygun yürümesini ve çalışmasını sağlayacak

---

²⁵⁹ YASAN, a.g.m, s. 470.

²⁶⁰ YASAN, a.g.m, s. 472-473.

²⁶¹ GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 173.

şekilde tedbir alma yetkisi verilmiştir.²⁶² Ancak fesih davası açılacak haller somutlaştırılmalı, kamu menfaati kavramının içi doldurulmalı, hangi hallerde kamu menfaatinin ihlâl edilmiş sayılacağı örnekleme şeklinde de olsa tespit edilmelidir. Diğer yandan açılacak bir fesih davasının sonuçları çok iyi değerlendirmeli, detaylı bir inceleme neticesinde dava açılmalıdır. Ayrıca söz konusu fesih davasının bağımsız mahkemelerde görülecek olması, fesih davasının siyasî nedenlerle açılması halinde anonim şirketin güvencesi olacaktır.

3.2. Davalı

Kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle anonim şirketin feshi davasının davalısı şirket tüzel kişiliğidir. Eski TTK'nın 299. maddesinde fesih davası yerine, şirketin kurulmamış sayılması davası açılması sebebiyle davanın şirket tüzel kişiliğine karşı açılması mümkün değil iken²⁶³ fesih davası ile birlikte artık şirket tüzel kişiliğine karşı dava açılacağı tartışmasızdır. Anonim şirket davada yönetim kurulu tarafından temsil edilecektir.(TTK m. 365/I)

Fesih davasının yönetim kurulu tarafından açılması halinde ise anonim şirketin nasıl temsil edileceği belirsizdir.²⁶⁴ Bu durumda şirketi temsil etmek üzere kayıım tayin edilmesi çözüm olarak düşünülebilir.²⁶⁵

4. HAK DÜŞÜRÜCÜ SÜRE

Kuruluşa ilişkin eksiklikler sebebiyle anonim şirketin feshi davası, şirketin tescil edilmesinden itibaren üç ay içerisinde açılmak zorundadır.(TTK m. 353/IV) Ancak sürenin işlemeye başlaması için şirketin tescil edilmesi yeterli olmamakla birlikte, ilânın da yapılması şarttır.²⁶⁶ Bu üç aylık süre zamanaşımı değil, hak düşürücü süredir ve hâkim tarafından re'sen dikkate alınır. Dava hakkı bulunan kişilerin mevcut durumu geç öğrenmesi bu durumu değiştirmeyecektir. Bu süre geçtikten sonra artık şirketin feshi değil, söz konusu eksiklikler sebebiyle zarar gören kişinin zararının tazmini istenebilir. Bu süre geçmeden önce de anonim

---

²⁶² YASAN, a.g.m, s. 471.

²⁶³ DOMANIÇ, a.g.e, s. 327, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 28.

²⁶⁴ KENDİGELEN, a.g.e, s. 203 dn. 30.

²⁶⁵ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 362, PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, s. 676.

²⁶⁶ PASLI, a.g.m, s. 223.

şirketin feshi talep edilmeksizin, TTK'nın 549. maddesi ve devamı hükümlerine dayanılarak zararın tazmini de talep edilebilir.²⁶⁷

Eski TTK'nın 299. maddesinde fesih davası, tescil ile tüzel kişilik kazanan anonim şirket ile bu duruma güvenerek ticarî faaliyette bulunan, şirkete karşı borç yüklenmiş ve birtakım hak iktisap etmiş olan iyiniyetli menfaat sahiplerinin korunması için bir aylık hak düşürücü süre sınırlı tutulmuştu. Özetle hem menfaatleri önemli şekilde ihlâl edilen alacaklılar ve pay sahiplerinin hem de şirket ile işlem yapmış olan üçüncü kişilerin menfaatlerinin korunması için fesih davası açma hakkı bir aylık süre ile sınırlandırılmıştı. Yeni TTK ile bu süre 3 aya çıkarılmıştır. Böylece tescilden sonraki ilk üç aylık sürede kuruluştaki eksiklikler sebebiyle menfaati ihlâl edilmiş kişilerin menfaati korunurken, bu süre geçtikten sonra şirket ile faaliyette bulunan iyiniyetli üçüncü kişilerin menfaati korunmuş olacaktır.²⁶⁸

Üç aylık hak düşürücü sürenin geçirilmesi halinde şirket eksiklikleri ve sakatlıklarıyla birlikte yaşamaya devam eder. Bu durumda söz konusu eksiklik ve sakatlıkların giderilmesi için TTK'nın 33. ve 38. maddeleri uygulama alanı bulabilir.²⁶⁹

Özellikle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın izne tâbi olmaksızın kurulan anonim şirketlerin kuruluşuna ilişkin eksiklikleri üç aylık hak düşürücü sürede tespit ederek dava açması çok zordur. Öğretide, belirli bir makama fesih davası açma hakkı tanındığında bu hakkın belirli bir süre ile sınırlandırılmaması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre fesih davasının bir süre ile sınırlı olmaması, faaliyetleri giderek artan anonim şirket üzerinde aykırılıkları gidermesi yönünde bir baskı yaratacaktır. Diğer yandan olası bir fesih davası halinde şirket tasfiye aşamasına gireceğinden işlem güvenliğinin zarar görmesi de söz konusu olmaz. Bunun dışında pay sahiplerine ve alacaklılara tanınan dava açma hakkı belirli bir süre ile sınırlandırılmalıdır.²⁷⁰ İsviçre hukukunda da söz konusu süre çok kısa olması sebebiyle eleştirilmektedir.²⁷¹

²⁶⁷ ALIŞKAN, a.g.e, s. 140, DOMANIÇ, a.g.e, s. 326, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 27.

²⁶⁸ DOMANIÇ, a.g.e, s. 326, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s.27.

²⁶⁹ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 361.

²⁷⁰ AKDAĞ GÜNEY, a.g.e, s. 232.

Başka bir görüşe göre, esas sözleşmedeki imzaların noter tarafından onaylanmaması gibi şekli eksikliklere dayanan fesih davaları herhangi bir hak düşürücü süre ile sınırlandırılmamalıdır.²⁷²

Bizim de katıldığımız görüşe göre, Kanunda öngörülen sürenin işlem güvenliği dikkate alındığında daha uzun olması düşünülemez. Anonim şirketin zamanla daha da karmaşık hale gelecek işlemleri düşünüldüğünde, şirket ile işlem yapan iyiniyetli üçüncü kişilerin menfaatinin süresiz olarak korunmasız bırakılması mümkün değildir.²⁷³

5. GEÇİCİ HUKUKÎ KORUMA TEDBİRLERİ

Geçici hukukî koruma tedbirleri, dava sonuçlanıncaya kadar yargılama öncesi veya sonrasında doğabilecek risklerden davacı veya davalıyı korumak amacıyla mahkemeler tarafından verilen hukukî tedbirlerdir. Geçici hukukî koruma tedbirlerine başvuru talepleri, hem yargılamanın uzun süre devam etmesi hem de sosyal korunma ihtiyacı ve yargılama aşamasındaki eksiklikler sebebiyle artmaktadır.²⁷⁴

Geçici hukukî koruma tedbirleri, davacının dava konusuna kavuşmasını, dava sırasında hatta dava açılmadan önce dava konusunu güvence altına almasını sağlayan tedbirlerdir.²⁷⁵ Bu hukukî koruma kararları dava sonunda verilen kararın kesinleşmesine kadar geçerliliğini korur.(HMK. m. 397/III)

Geçici hukukî himaye tedbirleri dava açılmadan önce esas hakkında görevli ve yetkili olan mahkemeden, dava açıldıktan sonra ise ancak asıl davanın görüldüğü mahkemeden talep edilir. (HMK m. 390/I) Bu durumda kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davasında geçici hukukî koruma tedbirine, dava açılmadan önce davaya bakmakla görevli asliye ticaret mahkemesi, dava açıldıktan sonra ise davaya bakan mahkeme hükmedecektir.

Sermaye şirketlerine ilişkin düzenlemelerde geçici hukukî koruma tedbirleri için güvence veya sadece tedbir kavramları kullanılmıştır. Bu sebeple

---

²⁷¹ KENDİGELEN, a.g.m, s. 325, PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, s. 676.

²⁷² DOMANIÇ, a.g.e, s.326, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 27.

²⁷³ KENDİGELEN, a.g.m, s. 325, PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, s. 676.

²⁷⁴ YILMAZ, Ejder, Geçici Hukukî Himaye Tedbirleri, Ankara 2001, s. 32.

²⁷⁵ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 558.

kanunda ifade edilen kavramların birer geçici hukukî himaye tedbiri olarak kabul edilip edilmeyeceği, geçici hukukî koruma tedbirlerinin özelliklerini taşıyıp taşıyamamasına göre belirlenecektir.²⁷⁶

Sermaye şirketlerinde genellikle şirketin menfaati doğrultusunda geçici hukukî koruma talep edilmektedir. Bu menfaat şirketin devamına, malvarlığının iyileştirilmesine, sermayenin arttırılmasına veya getirilmesine ilişkin olabileceği gibi pay sahipleri ve diğer menfaat sahiplerini koruma amaçlı olarak da talep edilebilir. Tüm geçici koruma tedbirlerinde olduğu gibi sermaye şirketlerine ilişkin uyuşmazlıklarda da yaklaşık ispat gereklidir.²⁷⁷

Eski TTK'nın 299. maddesinde düzenlenen davada, tarafların talebi üzerine gerekli tedbirlerin alınması öngörülmüşken²⁷⁸, Yeni TTK'da mahkeme tarafından talep olmaksızın gerekli tedbirler kendiliğinden alınabilir.(TTK m. 353/I) İsviçre'de de ilk olarak tarafların talebi üzerine gerekli tedbirlerin alınabileceği düzenlenmiş²⁷⁹, bu durum 01.01.2008 tarihinde yürürlüğe giren yasa ile değiştirilmiştir. Böylece iki hukuk sistemi arasında bu konuda fark kalmamıştır.²⁸⁰

Mahkeme tarafından gerekli tedbirlerin alınması bir zorunluluktur.²⁸¹ Bu duruma rağmen dava açılmadan önce ilgili tedbirler ancak tarafların talebi üzerine verilebilir. Hâkim ancak dava açıldıktan sonra talep olmadan gerekli tedbirleri alır.

Mahkemenin tedbir kararı ile şirket faaliyetlerini sona erdirmesi mümkün değildir.²⁸² Gerekli tedbirlerin alınmasının temel amacı, alacaklı ve pay sahiplerinin ve diğer ilgililerin menfaatlerinin zarar görmesini engellemektir. Alacakların tahsilini güçleştirecek durumları engelleyecek, hesap ve defterleri kontrol edecek şekilde tedbir kararı verilmelidir.²⁸³ Bu sebeple mahkeme şirketin

---

²⁷⁶ YILMAZ, Zehra Sanem, Sermaye Şirketlerinde (Anonim ve Limited Şirketlerde) Geçici Hukukî Korumalar (İhtiyarî Tedbirler), İzmir 2006, s. 75.

²⁷⁷ YILMAZ, a.g.e, s. 78.

²⁷⁸ ARSLANLI, a.g.e, s. 74.

²⁷⁹ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, s. 676.

²⁸⁰ PASLI, a.g.m, s. 224.

²⁸¹ ALIŞKAN, a.g.e, s. 142.

²⁸² TEKİNALP, a.g.e, s. 162.

²⁸³ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, s. 676.

malları ile defter ve belgelerin muhafaza altına alınmasına yönelik tedbirleri alır ve gerekirse yönetim kurulunun yetkileri kaldırılarak kayyım tayin eder.²⁸⁴

Doktrinde söz konusu tedbirlerin TTK'ya göre sadece dava açıldıktan sonra alınabileceği, geçici hukukî koruma tedbirlerinin alınması için dava açılmasının şart olduğu ileri sürülmüştür.²⁸⁵ Bizim de katıldığımız görüşe göre gerekli tedbirlerin alınabilmesi için fesih davasının açılması şart değildir. Dava açılmadan önce de HMK 389 ve devamı hükümlerine dayanılarak geçici hukukî koruma tedbiri talep edilebilir.²⁸⁶

Geçici hukukî koruma tedbiri talep edilmesi durumunda, talep eden teminat göstermek zorundadır. Talep; resmî belgeye, başkaca kesin bir delile dayanıyor yahut durum ve koşullar gerektiriyorsa, mahkeme gerekçesini açıkça belirtmek şartıyla teminat alınmamasına da karar verebilir. (HMK. m. 392/I) TTK'nın 353/I. maddesinde mahkeme tarafından gerekli tedbirleri alması öngörülmüştür. Bu durumda lehine tedbir verilen tarafın teminat göstermesi istenemez. Teminat, ancak talep üzerine tedbir kararı verilmesi durumunda söz konusu olabilir. Kuruludan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davasında verilecek kayyım ataması gibi bir tedbir kararının genel anlamda şirketin işleyişini etkileyeceği açıktır. Bu sebeple mahkeme tarafından kendiliğinden değil, talep üzerine verilen tedbir kararında teminat gösterilmesi istenebilir. Ancak HMK madde 392/I'de belirtilen istisnaların bulunması halinde teminat gösterilmesi istenmeyebilir.

6. DAVANIN GÖRÜLMESİ

TTK'nın 353. maddesinde kuruluştaki eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davasına ilişkin bazı usul hükümleri öngörülmüştür. Buna göre, dava dilekçesine deliller ve tüm bilgiler eklenmelidir. Söz konusu dava acele işlere tâbidir. Yargılama aşamasında yeni delil sunulamayacağı gibi mahkeme, bir başka davayı bekletici mesele yapamaz veya bilgi getirilmesi istenemez. Ancak, somut olayın haklı göstermesi hâlinde mahkeme, kesin süreye bağlayarak davacının delil sunma

²⁸⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 363.

²⁸⁵ ALIŞKAN, a.g.e, s. 143, DOMANIÇ, a.g.e, s. 330, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 31.

²⁸⁶ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 363.

ve bilgi getirtme istemini kabul edebilir. (TTK m. 353/III) Bu durumda mahkeme kesin süre vererek tarafların delil sunmasına imkân tanıyabilir.²⁸⁷

Fesih davası basit yargılama hükümlerine göre görülür. (TTK m. 1521) Basit yargılama usulü için iddianın genişletilmesi ve değiştirilmesi yasağı dava dilekçesinin, savunmanın değiştirilmesi ve genişletilmesi yasağı cevap dilekçesinin verilmesi ile başlar. Ayrıca cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçesi verilemeyecektir.²⁸⁸ Daha hızlı ve seri bir yargılama usulü olması sebebiyle fesih davası için basit yargılama usulü seçilmiştir.

İlgili fesih davası acele işlerden sayıldığı için adli tatilde de görülmeye devam edecektir.(HMK. m. 10/I/h)

TTK'da öngörülen bu usul hükümlerine mutlaka uyulmalıdır. Dava netice itibariyle anonim şirketin faaliyetlerinin devam edip etmeyeceğine ilişkindir. Davanın uzun sürmesi halinde şirketin faaliyetleri yoğunlaşacak ve davanın kabulü halinde tasfiyesi zorlaşacaktır. Anonim şirketin faaliyetlerinin tedbir kararıyla durdurulması söz konusu olmayacağı için amaç davanın kısa sürede açılması ve sonuçlandırılması olmalıdır. Katı usul hükümlerinin konulmasının temel amacı budur.²⁸⁹

Diğer yandan davanın hızlı şekilde görülmesi ve sonuca bağlanmasında bizzat anonim şirketin de menfaati vardır. Sadece dava açılması dâhi anonim şirketin menfaatinin zarar görmesine sebep olabilir. Bu sebeple anonim şirketin feshinin konu edildiği davanın kısa sürede sonuçlanması ve şirkete ilişkin olumsuz izlenimin kısa sürede ortadan kaldırılması pek tâbi istenebilecektir.²⁹⁰

TTK'nın 353. maddesi kapsamında açılan dava mahkemenin bildirim üzerine, derhâl ve re'sen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilân olunur. (TTK m. 353/V) Bu hükmün amacı, üçüncü kişilerin bilgi sahibi olmasını sağlamaktır.

Mahkeme öncelikle kuruluşla ilişkin eksikliğin giderilmesi için şirketin yönetim kuruluna süre vermelidir. Kanun koyucu tarafından bu imkânın tanınması

---

²⁸⁷ KORKUT, a.g.m, s. 419.

²⁸⁸ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 735-736.

²⁸⁹ TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 103.

²⁹⁰ YASAN, a.g.m, s. 464.

şirketin feshinin son seçenek olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple temel amaç, eksikliklerin giderilmesi ve şirketin faaliyetlerine devam etmesinin sağlanması olmalıdır.²⁹¹ Mahkemenin kuruluşa ilişkin aykırılığı gidermesi için süre vermesi, ancak giderilmesi mümkün bir eksiklik bulunması halinde söz konusu olabilir. Örneğin, sermayenin esas sözleşmede belirtilmemesi halinde giderilebilir bir eksiklik söz konusudur²⁹² veya bir pay sahibinin pay oranı %19,9 yerine %19,3 olarak gösterilmiş ve hesaplanmış ise, özellikle pay sahiplerinin belli ve az sayıda olması halinde esas sözleşmenin ve pay defterinin düzeltilmesi mümkündür.²⁹³ Mahkeme bu sebeple şirketin feshine karar vermeden önce eksikliğin giderilmesi için süre vermelidir. Diğer yandan mahkeme tarafından verilecek bu süre dava konusu eksiklikleri gidermeye uygun bir süre olmak zorundadır.²⁹⁴

Amaç şirketin bir an önce sona erdirilmesi değil, olabildiğince şirketin ayakta kalmasını sağlamaktır. Bu sebeple kuruluşa ilişkin aykırılıkların ortadan kaldırılması için kanun koyucu hâkim tarafından süre verilmesi gerektiğini özellikle belirtmiştir. Ancak eksikliğin giderilmesi için süre verip vermemek mahkemenin takdirindedir.²⁹⁵ Şirketin feshine ilişkin menfaat çok ağır basmadığı sürece mahkeme eksikliğin giderilmesi için süre vermelidir. Süre verilirse dâhi şirket yönetim kurulu, hüküm verilmeden önce söz konusu eksikliği veya sakatlığı gidererek davanın konusuz kalmasını sağlayabilir.²⁹⁶

7. DAVANIN SONA ERMESİ

7.1. Davaya Son Veren Taraf İşlemleri ve Fesih Davasında Uygulanabilirliği

Çekişmeli yargıda kural olarak tasarruf ilkesi geçerlidir. Taraflar dava konusu üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilirler. Tasarruf ilkesinin sonucu olarak kanun yolları aşaması da dâhil olmak üzere yargılamanın her aşamasında taraflar; davanın kabulü, davadan ferâgat ve sulh ile herhangi bir hüküm

---

²⁹¹ YASAN, a.g.m, s. 463.

²⁹² TEKİNALP, Tek Kişi Ortaklığının Esasları, s. 98.

²⁹³ PASLI, a.g.m, s. 222 dn. 71.

²⁹⁴ ŞENER, Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Ankara 2015, s. 341.

²⁹⁵ AKDAĞ GÜNEY, a.g.e, s. 231.

²⁹⁶ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 362.

verilmeksizin davaya son verebilir. Bu işlemler davaya kendiliğinden son verir ve kesin hüküm teşkil eder.²⁹⁷

Davadan feragat, davacının açmış olduğu davadaki talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir. (HMK m. 307) Feragatin konusu davacının talep sonucudur. Davacı açmış olduğu davayı devam ettirmek istemeyebilir. Aynı davayı tekrar açmak üzere davalının muvafakatıyla davayı sona erdirebileceği gibi, talebinden de vazgeçebilir. Bu durumda davacı dava konusu talebi tekrar dava edemez.²⁹⁸

Davayı kabul, davalının davacının talep sonucuna kısmen veya tamamen muvafakat etmesidir. (HMK m. 308/I) Davanın kabulü ile ikrar birbirinden farklıdır. Davayı kabul, talep sonucuna ilişkin iken, ikrar bir vakianın doğru olup olmadığına ilişkindir. Diğer yandan kabul ile dava sona ererken, ikrar sadece çekişmeli vakiaları çekişmesiz hale getirir.²⁹⁹

Davayı kabul ve davadan feragat başka bir karar verilmesine gerek kalmadan davayı sona erdirir. Kabul veya feragatin mahkemeye ulaşması sonuç doğurması için yeterlidir. Ayrıca karşı tarafın veya mahkemenin iznine ihtiyaç yoktur. Hüküm kesinleşinceye kadar her zaman davadan feragat edilebilir veya dava kabul edilebilir.³⁰⁰

Davadan feragat ve davayı kabul, şarta bağlı olarak yapılamaz. Hata, hile, tehdit dışında başka bir sebep ile geçersiz kılınamayacağı gibi, feragat ve kabulden dönülmesi de mümkün değildir. Söz konusu geçersizlik ancak ayrı bir dava ile ileri sürülebilir.³⁰¹

Davayı kabul, feragatten farklı olarak sadece tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalar için sonuç ifade eder. Tarafların üzerinde serbestçe

---

²⁹⁷ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 505.

²⁹⁸ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 506.

²⁹⁹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 509.

³⁰⁰ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 506 ve 510-512, PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Hakan/ ÖZEKES, Muhammet, Medenî Usûl Hukuku, Ankara 2013, s. 820 ve 824-826.

³⁰¹ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 506 ve 510, PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, a.g.e, s. 824.

tasarruf edemeyeceği davalarda mahkeme davalının kabul beyanı ile bağlı değildir. Örneğin, soy bağı ile ilgili davalarda, dava kabul ile sona ermez.³⁰²

Sulh, görülmekte olan bir davanın taraflarının karşılıklı anlaşma ile uyuşmazlığa son vermeleridir. Davayı kabul ve davadan ferâgat gibi sulh de ilgili davayı sona erdirir ve kesin hüküm gibi sonuç doğurur. Taraflar sulhe göre karar verilmesini ister ise mahkeme sulh çerçevesinde, aksi halde esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verir. Sulh, karşılıklı olarak kısmen kabul kısmen feragat niteliği taşıması sebebiyle, sadece tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalarda söz konusu olabilir. Ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunamayacakları davaların fer'i sonuçlarına ilişkin sulh yapılabilir. Kabul ve ferâgatten farklı olarak, şarta bağlı olarak yapılan sulh ile davanın sona erdirilmesi mümkündür. Ancak bu halde şarta bağlı olarak hüküm kurulmayacak, mahkeme esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verecektir. Ayrıca şarta bağlı yapılan sulh maddî anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Sulh de kabul ve ferâgat gibi ancak hata, hile, tehdit sebebiyle geçersiz kılınabilir.³⁰³

Davaya son veren taraf usul işlemleri, TTK'nın 353. maddesinde düzenlenen kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davasını da sona erdirebilir mi? Bu konuyu ferâgat, kabul ve sulh için ayrı ayrı ele alarak incelemeye çalışacağız.

Kanunda belirtilen istisnalar hariç olmak üzere, kimse dava açmak zorunda bırakılmayacağı gibi, açmış olduğu davaya da devam etmek zorunda değildir. HMK'da davadan ferâgat ile sona erdirilebilen davalar için herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf etme hakkı olup olmadığına bakılmaksızın her davadan ferâgat edilebilir. Bu sebeple kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davasında da ferâgat mümkündür. Ayrıca söz konusu davayı açma yetkisi birden fazla gruba tanınmıştır. Bunlardan birisi davadan ferâgat etse dâhi menfaati ihlâl edilmiş başka bir grup dava açabilecek, ferâgat sadece ferâgat beyanında bulunan taraf için kesin hüküm oluşturacaktır.

---

³⁰² KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 512, PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, a.g.e, s. 826.

³⁰³ KURU/ARSLAN/YILMAZ, a.g.e, s. 513, PEKCANITEZ/ATALAY/ÖZEKES, a.g.e, s. 827-828.

Davayı kabul ve sulh işlemleri için kanun koyucu davalar arasında ayırım yapmış ve sadece tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği davalar için sonuç doğuracağı düzenlenmiştir. Bu konuda davanın asli talebi olan şirketin fesih talebi ile fer'i nitelikteki talepleri arasında bir ayırım yapmak doğru olacaktır.

Kanaatimizce kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılan fesih davasında, fesih talebinin davalı şirket tarafından kabul edilmesi mümkün değildir. Ayrıca bu konuya ilişkin sulh anlaşması da yapılamaz.

Söz konusu dava, sonuçları itibariyle davacı ve davalı şirket dışında birçok kesim için önemli sonuçlar doğuracaktır. Olası bir fesih kararından, en başta şirket üzerinde menfaati bulunan ancak davanın tarafı olmamış tüm çıkar grupları etkilenecektir. Anonim şirketin serbest piyasa ekonomisi için önemi düşünüldüğünde sonuçları itibariyle söz konusu dava, şirket ve davacı dışında ülke ekonomisi için de önemlidir. Bu sebeple, anonim şirketin tüm aşamalarında devletin müdahale edebileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla anonim şirketin sonuçları herkes için çok önemli olan bu davayı kabul beyanıyla sona erdirmesi veya sulh anlaşması yapılması düşünülmemelidir.

Diğer yandan kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davası için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na dava açma yetkisi tanınmış, söz konusu eksikliklerin kamu menfaatini tehlikeye düşürebileceği veya ihlâl edebileceği düzenlenmiştir. Kamu menfaatinin de söz konusu olabileceği, ayrıca davanın bir tarafının devlet olabileceği fesih davası, kabul beyanı veya sulh anlaşması ile sona erdirilememelidir. İlgili fesih davasının kamu düzenini etkileyecek sonuçları olacağı açıktır.

Tüm bu sebeplerle söz konusu dava için tasarruf ilkesinin geçerli olması mümkün değildir. Ancak davanın fer'i sonuçları için ferâgat ve sulhun söz konusu olabileceği kanaatindeyiz. Bu durumda şirketin feshiyle beraber davacı aynı zamanda tazminat talebinde bulunmuş ise davalı bu talebi kabul edebileceği gibi, şirket ile yapılacak sulh neticesinde tazminata ilişkin uyuşmazlık sona erdirilebilir.

7.2. Fesih Kararının Sonuçları

7.2.1. Genel Olarak

Eski TTK'nın 299. maddesinde kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle anonim şirketin mahkeme tarafından "kurulmamış sayılmasına" karar verilebileceği düzenlenmekteydi. Bu uygulama ile mahkemenin davayı kabul etmesi halinde anonim şirket, geçmişe etkili olacak şekilde ortadan kalkacaktı. Diğer yandan şirketin kurulmamış sayılmasına karar verilmesi halinde tasfiye sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre gerçekleştirilecekti.³⁰⁴

Bu uygulama hukuk alanında faaliyette bulunmuş, kişilik kazanmış şirketin kurulmamış sayılmasına karar verileceği, dolayısıyla dava ile korunmak istenen menfaatlere zarar verileceği gerekçesiyle eleştirilmiştir.³⁰⁵ Ayrıca bu halde şirket tasfiyesi sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre gerçekleştirilecektir. Bu durumun da pay sahiplerinin ve alacaklıların aleyhine olacağı açıktır.³⁰⁶ TTK'nın 353. maddesi ile birlikte söz konusu dava, fesih davası olarak düzenlenmiş ve fesih kararının geleceğe etkili olacak şekilde hüküm ve sonuç doğuracağı kabul edilmiştir.

Mahkeme dava konusu olan kuruluştan doğan eksikliğin davacının menfaatini önemli ölçüde ihlâl ettiğini veya tehlikeye düşürdüğünü tespit etmesi halinde davayı kabul eder, aksi halde davayı reddeder.

Görülen davada hâkim, davanın reddi veya kabulüne karar verebilir. Eksikliğin giderilmesi şeklinde, şirket işleyişine müdahale niteliği taşıyan bir hüküm kurulması mümkün değildir.³⁰⁷

Fesih kararı davaya taraf olan veya olmayan tüm ilgililere, pay sahiplerine ve alacaklılara karşı hüküm ifade eder. Buna karşılık, davanın reddedilmesi halinde, mahkeme kararı sadece davayı açan taraf için kesin hüküm oluşturacaktır. Söz konusu eksikliğin sadece davacı tarafın haklarını ihlâl edip etmediği veya tehlikeye düşürüp düşürmediği inceleneceği için, üç aylık hak düşürücü sürenin dolmamış olması şartıyla dava açma yetkisine sahip diğer kişiler de fesih davası açabileceklerdir.³⁰⁸

---

³⁰⁴ ANSAY, a.g.e, s. 74.

³⁰⁵ DOMANIÇ, a.g.e, s. 330, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 31, İMREGÜN, a.g.e, s. 68-69.

³⁰⁶ ANSAY, a.g.e, s. 86, ARSLANLI, a.g.e, s. 74.

³⁰⁷ AKDAĞ GÜNEY, a.g.e, s. 231, KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 364.

³⁰⁸ PULAŞLI, Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I, s. 677.

Mahkemenin vereceği karar şirketi sona erdireceği için inşaî niteliktedir. Fesih kararı ile birlikte şirket tasfiye sürecine girer. Tasfiye sürecinin sonuna kadar tüzel kişiliğini koruyacak şirkete tasfiye memuru atanmak zorundadır. Tasfiye TTK 536 ve devamında düzenlenen hükümlere göre yapılır.³⁰⁹ İnşaî etki, hükmün şekli olarak kesinleşmesi ile etkisini gösterir.³¹⁰

Söz konusu kesinleşmiş mahkeme kararı, mahkemenin bildirimi üzerine, derhâl ve re'sen ticaret siciline tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilân olunur. (TTK m 353/V)

AET'nin 6.03.1968 tarihli, 68/151/AET sayılı Birinci Yönergesinde olduğu gibi, 21.10.2009 tarihli 2009/101/AET sayılı Direktifinde de, ilgililerin mahkeme kararının ilânından itibaren altı ay içerisinde butlan kararına itiraz edebilecekleri düzenlenmiştir.³¹¹

7.2.2. Tazminat Talep Edilebilmesi

TTK'da kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle şirketin feshedilmesi halinde tazminat talep edilebileceği açıkça düzenlenmemiştir. Ancak şirketin feshedilmeyip tüzel kişiliğin devamında dâhi hukukî ve cezaî sorumluluk gündeme geleceği için şirketin feshedilmesi halinde de tazminat talep edilebileceği kabul edilmelidir. (TTK m. 549/I)³¹²

Fesih davası ile birlikte tazminat talebi ileri sürülebileceği gibi ayrı bir dava ile birlikte de tazminat talebinde bulunulabilir. Ancak iki davanın kabul şartları birbirinden farklıdır. Fesih davası için davacının menfaatinin önemli ölçüde tehlikeye girmesi yeterli iken, tazminat davası için az veya çok bir zararın meydana gelmesi şarttır. Diğer yandan fesih kararı verilebilmesi için ihlâl veya tehlikenin önemli olması gereklidir. Tazminat talep edilmesi için zararın önemli olması aranmaz. Ayrıca fesih kararı verilebilmesi için kusur şart değildir. Ancak tazminat talebi için davalının kusurlu olması gerekir.³¹³

³⁰⁹ KIRCA/ÇELİK ŞEHİRALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 364.

³¹⁰ ŞENER, a.g.e, s. 341.

³¹¹ DİNÇ, a.g.e, s. 328.

³¹² DOMANIÇ, a.g.e, s. 331, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 32.

³¹³ ALIŞKAN, a.g.e, s. 133, DOMANIÇ, a.g.e, s. 331, DOMANIÇ, Hukukî Mes'uliyet, s. 32.

Üç aylık hak düşürücü geçtikten sonra da zarar gören kişilerin tazminat talep etmesi mümkündür. (TTK m. 549 vd.)

8. FESİH DAVASI AÇMA SÜRESİ GEÇTİKTEN SONRAKİ DÖNEMDE ŞİRKETİN SONA ERMESİ

Kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davası için öngörülen üç aylık hak düşürücü sürenin geçmesi halinde TTK'nın 210. maddesi gündeme gelebilir.³¹⁴ Bu maddenin üçüncü fıkrasında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketler hakkında, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açma yetkisi tanınmıştır. Söz konusu madde öğretide çeşitli açılardan eleştirilmektedir.

Düzenlemeye ilk olarak tüm ticarî şirketler üzerinde uygulanabiliyor olması yönünden eleştiri getirilmiştir. Buna göre şahıs şirketlerinin kamu düzenine aykırı olarak değerlendirilebilecek bir işlem gerçekleştirme olasılığı çok düşüktür. Bu sebeple, Bakanlığa sadece sermaye şirketleri için geçerli olacak şekilde fesih talep etme yetkisi tanınması daha yerinde olacaktır.³¹⁵

Ayrıca, TTK'da "ultra vires" ilkesi kaldırılmışken şirketin işletme konusu dışında kalan alanlarda faaliyet hazırlığında bulunulmasının şirketin feshi için dava sebebi olması eleştirilmiştir.³¹⁶ Madde metnindeki ifadenin gerekçesi³¹⁷ de göz önüne alınarak, işletme faaliyetlerinin, önemli ve etkili aykırılık oluşturan haller ile sınırlı olacak şekilde, dava sebebi olarak düzenlenmesi gerektiği ileri sürülmüştür.³¹⁸ Diğer yönden muvazaalı işlemlerin halihazırda geçersizlik yaptırımı ile karşı karşıya olması sebebiyle, muvazaalı işlem yapan şirketin

---

³¹⁴ Yarg. 11. HD. T. 27.11.2006, E. 2005/11703, K. 2006/12355, ERİŞ, Gönen, Ticari İşletme ve Şirketler Cilt II, Ankara 2013, s. 2449.

³¹⁵ GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 167.

³¹⁶ KENDİGELEN, a.g.e, s. 109.

³¹⁷ Madde gerekçesinde ultra vires ilkesinin kaldırılmış olmasına rağmen işletme konusuna aykırılığın fesih sebebi olarak düzenlenmesinin, önemli ve etkili aykırılıklarda boşluk yaratmamak görüşünden kaynaklandığı belirtilmektedir.

³¹⁸ BİLGE, a.g.m, s.266.

feshinin talep edilmesi isabetsiz bulunmuştur.³¹⁹ Bir diğer eleştiri konusu olan husus, madde metninde belirtilen bir yıllık sürenin niteliğinin belirtilmemesi ve mahkeme kararlarına bırakılmasıdır.³²⁰ Bununla birlikte hukuka ve kanuna aykırılık devam ettiği sürece söz konusu süre işlemeye başlamayacaktır.³²¹

TTK madde 210/III'ün uygulama alanının TMK'nın 47/II. maddesi karşısındaki durumu tartışmalıdır. Bir görüşe göre emredici nitelikteki kanun hükümlerinin kamu düzeni kapsamında yer aldığı kabulü halinde, emredici nitelikte bulunan TMK madde 47/II'ye aykırılık da fesih davasının sebebi olabilecek ve iki hüküm arasında doğal bir bağlantı oluşacaktır.³²²

Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise hukuka veya ahlâka aykırılık ile kamu düzeni kavramlarının içeriği tam olarak belirlenemese de hukuka aykırılığın kamu düzenini de kapsadığı söylenebilir. Dolayısıyla sırf kamu düzenine aykırılık hallerinde TTK madde 210/III uygulanacak, diğer tüm hallerde TMK'nın 47/II maddesi uygulama alanı bulacaktır.³²³ Nitekim iki hüküm arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. TMK madde 47/II'de düzenlenen dava için bir süre öngörülmemiş ve davayı herkesin açabileceği kabul edilmiştir. TTK madde 210/III'de ise dava, bir yıllık sürede ve sadece Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından açılabilir. Bu farklılıklar göz önüne alındığında iki davanın birbirleriyle bağdaştırılması mümkün değildir.³²⁴

Söz konusu davanın kabul edilmesi halinde dava geleceğe etkili olacak şekilde hüküm ve sonuç doğuracaktır. Diğer yandan, şirketin feshi durumunda TMK'nın 54/III. maddesinde yer alan hükmün uygulanıp uygulanmayacağı sorunu karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda şirketin tasfiyesi halinde kalan bakiye ilgili kamu kuruluşuna mı geçecek yoksa pay sahipleri arasında paylaşılacak mıdır? Şirketin feshinin, işletme konusuna aykırı faaliyetlerde bulunulması nedeniyle gerçekleşmesi halinde dava sebebi, pay sahiplerinin alacakları bir karar ile her zaman değiştirebileceği bir durumdan kaynaklanmaktadır. Bu sebeple tasfiye neticesinde kalan bakiye pay sahipleri arasında paylaşılmalı, TMK madde

---

³¹⁹ KENDİGELEN, a.g.e, s. 109.

³²⁰ GÜRBÜZ USLUEL, a.g.m, s. 168-169.

³²¹ AKIN, a.g.m, s. 226.

³²² AKIN, a.g.m, s. 226.

³²³ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 369.

³²⁴ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 369, dn. 130.

47/II'nin kapsamına girebilecek bir durumun bulunması halinde ise TMK madde 54/III uygulanmalıdır.³²⁵

TTK'nın 353. maddesinde düzenlenen fesih davası ile 210/III. maddede belirtilen fesih davası şartları itibariyle birbirinden farklıdır. 353. maddede düzenlenen fesih davasının konusu, kuruluşa ilişkin kanun hükümlerine aykırı kurulmuş anonim şirket iken, 210/III. madde de belirtilen fesih davası kuruluşa uygun kurulan ancak daha sonra işletmesi ve faaliyetleri kanuna aykırı hale gelen anonim şirketlerdir. Ancak tek bir durumda iki davanın çakışması söz konusu olabilir. Şirket esas sözleşmesinin kamu düzenine aykırı olan bir işletme konusu içermesi halinde iki dava da uygulama alanı bulabilecektir. TTK 353. madde kapsamında fesih davası açmak için öngörülen üç aylık sürenin geçirilmesinden sonra 210/III. maddede belirtilen bir yıllık süre dolmadan fesih davası açılabilir.³²⁶

9. SERMAYE ARTIRIMINDAKİ HUKUKA AYKIRILIĞA KARŞI DAVA AÇILMASI

Anonim şirket esas sözleşmesinde sabit bir rakam olarak ifade edilen şirket sermayesi, şirketin malvarlığının artması veya azalması ile kendiliğinden artmaz veya azalmaz. Sermayenin artırımı için esas sözleşmede belirtilen bu sabit rakamın değiştirilmesi gerekmektedir.³²⁷

Anonim şirketlerde sermaye artırımı bir hak olarak tanımlanmış olup, esas sözleşmede ayrıca belirtilmesine gerek olmadan, kanunda belirtilen şartlar dâhilinde şirket sermayesi arttırılabilir. Sabit ve şartlı sermaye sisteminde genel kurul, kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu sermaye artırımı kararını vermeye yetkilidir.³²⁸

TTK'nın 456. maddesinin 4. fıkrasında, 353. maddede öngörülen fesih davasının tüm sermaye artırımı türlerine kıyas yoluyla uygulanacağı öngörülmektedir. Buna göre tescil ile birlikte sermayenin artırımının butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak kanunda görülen istisnai hallerde sermaye artırımının feshedilmesi mümkündür. Sermaye artımının kanun hükümlerine

---

³²⁵ AKIN, a.g.m, s. 226.

³²⁶ KIRCA/ÇELİK ŞEHRİALİ/MANAVGAT, a.g.e, s. 366-367.

³²⁷ MOROĞLU, Sermaye Artırımı, s. 1.

³²⁸ MOROĞLU, Sermaye Artırımı, s. 4.

aykırı olarak gerçekleştirilmesi halinde alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamu menfaatinin önemli şekilde tehlike düşmesi veya ihlâl edilmesi halinde; yönetim kurulu, pay sahipleri, alacaklılar ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı söz konusu davayı açabilecektir. Dava, sermaye artırımının tescil ve ilanından itibaren üç ay içerisinde açılabilir.³²⁹ Ancak bunun dışında sermaye artırımının amacı ve konusunun, kanun veya ahlâka aykırı olması halinde butlan ile batıl olduğu ileri sürülebilir.³³⁰

---

³²⁹ ALIŞKAN, a.g.e, s. 170-171.

³³⁰ MOROĞLU, Sermaye Artırımı, s. 309.

SONUÇ

Anonim şirket; sermayesi belirli ve paylara bölünmüş, borçlarından dolayı sadece malvarlığıyla sorumlu olan, pay sahiplerinin yalnızca taahhüt ettikleri sermayeyi getirmekle sorumlu olduğu ticarî şirkettir.

Çok sayıda kişinin ve sermayenin bir araya gelmesiyle oluşan anonim şirketler pay sahipleri, şirket alacaklıları, yöneticileri, kamu menfaati ve bizzat şirketin kendisi olmak birçok çıkar grubunu bir araya getirmektedir. Özellikle şirketin, diğer çıkar gruplarından bağımsız bir menfaati olup olmayacağı öğretide tartışma konusu olmuştur. Bir görüşe göre, şirketin pay sahiplerinden, alacaklılardan ve diğer çıkar gruplarından bağımsız, ayrı bir menfaati olamaz. Diğer bir görüşe göre ise, şirketin bağımsız bir menfaatinin olması mümkündür. Ancak bu menfaatin somutlaştırılmasında kullanılacak ölçütler için görüş birliği söz konusu değildir. Şirket menfaatinin belirlenmesinde şirketin amacı, şirketin değerine katkı sağlanıp sağlanmadığı, pay sahiplerinin çıkarları ile paralellik bulunup bulunmadığı gibi farklı ölçütlerin dikkate alınması gerektiği ileri sürülmüştür.

Bu çıkar gruplarının şirket üzerinden ulaşmak istedikleri amaçlar birbirinden farklıdır. Dolayısıyla bu grupların karşı karşıya gelmeleri doğaldır. Bu durumda, tek bir çıkar grubunun ihtiyaçlarına öncelik tanınarak diğer grupların menfaatleri ihmal edilmemelidir. Önemli olan bu gruplar arasında bir denge oluşturabilmektir. Kanun koyucu bazı önemli çatışma noktalarında bir grubun lehine diğer çıkar gruplarının aleyhine olacak şekilde düzenlemeler getirmiş, söz konusu dengeyi bir gruptan taraf olarak muhafaza etmeye çalışmıştır. Tüm çıkar gruplarının nihayetinde ortak amacı, anonim şirketin başarılı olması ve varlığının devam etmesi noktasında toplanmaktadır. Bu sebeple, söz konusu menfaat dengesinin sağlanması tüm çıkar gruplarının lehinedir.

Anonim şirketlere hâkim önemli ilkelerden biri, devletin ilgilenmesi ilkesidir. Anonim şirketler tarihten günümüze ekonomik sistem içerisinde giderek önemini arttırmaktadır. Şirketin kötü yönetimi, şirket içerisindeki yolsuzluklar ve diğer olumsuzların, tüm ilgililere ve kamu kurum ve kuruluşlarına, nihayetinde ülke ekonomisine olan etkisi de önemli biçimde artmıştır. Bu etkilerin kontrol edilebilmesi amacıyla anonim şirketin kuruluşu, işleyişi ve sona ermesi

aşamalarına devletin müdahale edebileceği kabul edilmiştir. Bu ilke yeni TTK'da da oldukça etkili şekilde düzenlenmiştir.

Anonim şirketler üzerindeki kamu etkisi, temel olarak "Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın düzenleme ve denetleme yetkisi" başlığı ile TTK'nın 210. maddesinde kendisini göstermektedir. İlgili maddede Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na, ticaret şirketler, üzerinde tebliğler ile düzenleme yapma yetkisi verilmiş, kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde bulunan veya bu yönde hazırlık yapan ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketlerinin bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde feshini isteyebileceği öngörülmüştür. Ayrıca diğer kamu kurum ve kuruluşlarına da anonim şirketler üzerinde bazı yetkiler tanımıştır. Önemli olan devletin bu yetkisini anonim şirketin fonksiyonunu ortadan kaldıracak şekilde kullanmamasıdır. Ayrıca kanunla düzenlenmesi gereken hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkartılacak tebliğe bırakılmamalıdır. Diğer yandan Anayasa'da belirtildiği üzere kanunların nasıl uygulanacağını belirtme yetkisi, Danıştay denetiminden sonra çıkarılacak kanun hükmünde kararnamelerle yapılmak üzere Bakanlar Kurulu'na aittir. İlgili maddede ise bu yetki Danıştay denetimini ortadan kaldıracak şekilde Gümrük ve Ticaret Bakanlığına verilmiştir. Bu sebeple söz konusu hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu söylenebilir.

Yeni TTK'nın getirdiği en önemli yeniliklerden biri, anonim şirketin denetimine getirilen yeni sistemdir. Bu sistemde anonim şirketin, şirketin zorunlu organı olmayan ve şirketin dışında bulunan tarafsız ve bağımsız denetçiler tarafından denetlenmesi öngörülmüştür. Bu açıdan denetçilerin en önemli özelliği bağımsızlıktır. Denetçinin şirkete karşı bağımsız kalmasını sağlanmaya yönelik TTK'nın 400. maddesinde düzenleme yapılmıştır. Ayrıca denetçi, siyasî irade ve çıkar gruplarına karşı da bağımsızlığını korumalıdır. Bu bağlamda diğer bir bağımsızlık sorunu, bağımsız denetçi üzerinde denetim yetkisine sahip Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu açısından gündeme gelmektedir. Siyasî iradenin veya herhangi bir grubun etkisinde kalacak Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, yeni TTK ile getirilmeye çalışılan denetim sistemini işlevsiz bırakacak, sonuç olarak kamu menfaati zarar görecektir.

Anonim şirkete ilişkin kamu menfaatinin ön planda olduğu bir diğer ilke, kamunun aydınlatılması ilkesidir. Bu ilkenin temel amacı, tüm ilgililerin bilgi sahibi olmasını ve şirkete ilişkin hak ve yetkilerin sağlıklı şekilde kullanılmasını sağlamaktır. Diğer yandan kamunun aydınlatılması ilkesinin yerine getirilmesi ile ilgililerin bilgi sahibi olmasının ötesinde, şirket içerisinde denge muhafaza edilir, yönetimin rasyonel ve dengeyi gözetecek şekilde hareket etmesi sağlanır. Bu açıdan kamunun aydınlatılması ilkesi, başta kamu olmak üzere şirket içerisindeki tüm çıkar gruplarına yarar sağlayacaktır.

TTK'da anonim şirketlerin işleyişi ve sona erme aşamasında olduğu gibi kuruluşu da emredici şekilde düzenlenmiştir. Anonim şirketin pay sahiplerinin bir araya gelmeleriyle başlayan kuruluş süreci, şirketin tescili ve ilânı ile sona erer. Anonim şirketin tescili ile birlikte artık yokluğu ve butlanı ileri sürülemez. Bu kuralın temel amacı işlem güvenliğini sağlamaktır. Tescilin iyileştirici etkisi olarak ifade edilen bu kural mutlak şekilde düzenlenmemiştir. TTK'nın 353. maddesine göre, şirketin kuruluşunda kanuna aykırılık bulunması halinde alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlal edilmesi şartıyla, yönetim kuruluna, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na ve ilgili alacaklı veya pay sahibine fesih davası açma hakkı tanınmıştır. Bu bağlamda kuruluşu ilişkin hangi eksikliklerin fesih sebebi olacağına ilişkin Alman ve İsviçre hukuk sistemlerinin aksine TTK'da bir belirleme yapılmamıştır. Fesih davasının istisnaî nitelikte düzenlenmesi sebebiyle her eksiklik fesih sebebi olarak kabul edilemez. Bu açıdan özellikle şirket sermayesini bulandıracak veya tehlikeye düşürecek şekilde, anonim şirketin temel unsurlarına aykırı olan ve kamu menfaatinin ön planda tutulduğu şekli eksiklikler fesih sebebi olarak görülmelidir.

TTK'nın 353. maddesinin ilk cümlesinde belirtilen şirketin yokluğuna ve butlanına karar verilemeyeceğine ilişkin kurala rağmen, TMK madde 47/II ve bu bağlamda TMK madde 54/III'ün uygulanıp uygulanmayacağına ilişkin farklı görüşler söz konusudur. İlk görüşe göre hukuka veya ahlâka aykırı bir amaçla kurulan anonim şirket üçüncü kişiler ile işlem yapmış ise geleceğe, üçüncü kişiler ile herhangi bir işlem yapılmamış ise geçmişe etkili olacak şekilde sona ermelidir. İkinci bir görüşe göre, TMK'nın 47/II. maddesi hukuka veya ahlâka aykırı olarak kurulan anonim şirkete tartışmasız uygulanmalıdır. Ayrıca TTK'nın 353. maddesi

doğru şekilde kaleme alınmamış, TMK madde 47/II göz ardı edilmiştir. Bizim de katıldığımız görüşe göre, TTK'nın 353. maddesi TMK'nın 47/II. maddesinin anonim şirketlere uygulanmasına engel değildir. Ancak bu durumda şirket geçmişe doğru değil, geleceğe etkili şekilde sona ermelidir.

şirketin TMK'nın 47/II. maddesine göre sona ermesi halinde tasfiye, TTK'ya göre mi gerçekleşecek, yoksa TMK'nın 54/III. maddesine göre malvarlığı ilgili kamu kurumuna mı devredilecektir? Bir görüş, TMK madde 54/III'n uygulanması halinde hak sahiplerinin haklarının ihlâl edileceği gerekçesiyle ilgili hükmün anonim şirketlere uygulanamayacağını yönündedir. Karşı görüşe göre, TMK bir bütün olarak görülmeli ve uygulanmalıdır. Dolayısıyla TMK madde 47/II'ye göre sona eren şirketin malvarlığı ilgili kamu kurumuna geçmelidir. Bizim de katıldığımız görüşe göre, şirketin malvarlığı hukuka veya ahlâka aykırı amaç ile elde edilen kısım hariç tutularak, pay sahipleri arasında blştrlmelidir. Ancak hukuka veya ahlâka aykırı amaç güdülerek elde edilen malvarlığının ilgili kamu kurumuna devredilmesi gerekir.

Anonim şirketin yokluğuna ve butlanına karar verilemeyeceğine ilişkin istisna, ilk olarak Eski TTK'nın 299. maddesinde düzenlenen şirketin kurulmamış sayılması davasıdır. Bu madde geçmişe etkili olacak şekilde şirketin feshine neden olabileceği ve buna bağlı olarak tasfiyenin sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre gerçekleşeceği gerekçesiyle eleştirilmiştir. 559 sayılı kanun hükmünde kararname ile kaldırılan bu madde sonrası, ortaya çıkan boşluk öğretide büyük bir eksiklik olarak ifade edilmiş, yeni TTK'da ilgili madde bir takım değişikliklerle fesih davası olarak düzenlenmiştir.

TTK'nın 353. maddesinde düzenlenen fesih davasının açılmasının ilk şartı, anonim şirketin kuruluşunun kanun hükümlerine aykırı olmasıdır. Kanun hükümlerine aykırılık sadece TTK çerçevesinde düşünülmemelidir. nemli olmak koşuluyla, TTK dışında diğer kanun hükümlerine aykırı kurulan anonim şirketin de feshi talep edilebilir.

İlgili maddede fesih davasının şartı olarak sadece kanun hükümlerine aykırılık belirtilmişken, 353. maddenin 2. fıkrasında esas sözleşmeye aykırılıktan bahsedilmektedir. Bu durum esas sözleşmeye aykırı olarak kurulan şirketin de feshinin istenebileceğini akla getirmektedir. Eski TTK'nın aksine fesih şartı

olarak sadece kanun hükümlerine aykırılık görülmüştür. Kanun koyucunun fesih davasını istisnai bir yol olarak düzenlediği göz önünde bulundurulduğunda, maddenin geniş yorumlanması suretiyle esas sözleşmeye aykırılık fesih sebebi olarak düşünülmemelidir. Ancak madde içerisinde bu şekilde bir çelişki yaratılması doğru olmamıştır.

Kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davasının ikinci şartı; alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatlerinin önemli şekilde tehlikeye düşürülmesi veya ihlâl edilmesidir. Fesih davası için her türlü menfaat ihlâli veya tehlike yeterli değildir. Bu ihlâl veya tehlikenin “önemli” olması gerekir. Ancak bu kavramın içi doldurulmamıştır. Bu belirsizlik uygulamada birlik oluşmasına engel olacak şekilde, hukukî güvenliği tehlikeye düşürebilir. Bu sebeple, önemli olan ihlâl ve tehlikenin belirlenebilmesi için somut ölçütler getirilmelidir.

Madde metninde her ne kadar Bakanlık ve yönetim kurulu için “ilgili” olma durumu aranmasa da öğretide, hukukî yararın bulunmaması sebebiyle özellikle Bakanlığın, alacaklıların ve pay sahiplerinin haklarının ihlâlî veya tehlikeye düşürülmesi sebebiyle dava açmasının mümkün olmadığı ileri sürülmüştür. Bizim de katıldığımız görüşe göre, kanunda yönetim kurulu ve Gümrük ve Ticaret Bakanlığı için dava sebebi yönünden bir ayırım yapılmamıştır. Bu sebeple söz konusu ihlâl veya tehlike kim açısından gerçekleşirse gerçekleşsin yönetim kurulunun ve Bakanlığın dava açma yetkisi bulunmaktadır.

Yeni TTK'nın ilgili fesih davasıyla ilgili getirdiği en önemli yenilik, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na dava açma yetkisi tanınmasıdır. Bu durum çeşitli tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Konuya ilişkin en önemli eleştirilerden biri, madde metninde kamu menfaati kavramına yer verilmesine ilişkindir. Kamu menfaati kavramının belirsizliği ve ticaret hukukuna ait olmaması eleştirilerin kaynağını oluşturmaktadır. Bu belirsizlik, Bakanlığa tanınan dava yetkisinin keyfi olarak kullanılmasına sebep olabilir. Kanaatimizce kamu menfaati kavramının madde metninden çıkarılması yerine, bu kavramın somutlaştırılması daha yerinde olacaktır.

İdarî mekanizma içinde yer alan Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın bu yetkisinin siyasî nedenlere kullanabileceği akla gelebilir. Açılacak fesih davasının anonim şirket için sonuçları düşünüldüğünde Bakanlık tarafından siyasî nedenlerle açılacak fesih davası, başta kamu menfaati olmak üzere şirket bünyesindeki tüm çıkar gruplarına zarar verecektir. Bakanlığın bu yetkisinin siyasî iradedden uzak kullanmasını sağlamak için bazı önlemler alınması şarttır.

Kuruluştan doğan eksiklikler sebebiyle açılacak fesih davası tescilden itibaren üç ay içerisinde açılmak zorundadır. Bu süre hak düşürücü olarak düzenlenmiştir.

Açılacak fesih davasında mahkeme re'sen gerekli önlemleri almak durumdadır. Eski TTK'dan farklı olarak bu tedbirlerin alınması için tarafların talepte bulunmasına gerek yoktur. Bu tedbirlerin alınması mahkeme için bir zorunluluktur. Tedbir olarak şirketin malları ile defter ve belgelerin muhafaza altına alınması ve gerekirse şirkete kayyım atanması gündeme gelebilir.

TTK'nın 353/II. maddesinde göre mahkeme, taraflara eksikliklerin giderilmesi için süre verebilir. Mahkeme için süre verilmesi bir zorunluluk değildir. Ancak önemli olan, tescil ile tüzel kişilik kazanmış anonim şirketin varlığını devam ettirmesidir. Bu sebeple eksikliğin giderilebilir olması halinde, mahkeme mutlaka süre vermelidir. Verilecek süre söz konusu eksiklik için uygun bir süre olmalıdır.

Davacı ve davalı anonim şirket için, fesih davasının sonuçları itibariyle kısa sürede tamamlanması şarttır. Bu amaçla bazı usul hükümleri getirilmiştir. Buna göre, taraflar ancak somut olayın haklı göstermesi durumunda mahkemenin verdiği kesin sürede yeni delil gösterebilir. Aksi halde yargılama aşamasında tarafların yeni delil göstermesi mümkün değildir. Daha seri bir yargılama usulü olması sebebiyle ilgili dava, basit yargılama usulüne göre görülecektir. Ayrıca rastlaması halinde davanın adli tatilde de görülmesine devam edilir.

Davadan feragat, davayı kabul ve sulh, mahkemenin başkaca karar vermesine gerek olmaksızın davayı sona erdiren taraf usul işlemleridir. Ancak davayı kabul ve sulh, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri davalar için söz konusu olabilir. Davadan feragat için böyle bir sınırlama getirilmemiştir.

Bu sebeple davadan feragat halinde fesih davası da sona erecektir. Ancak kanaatimizce davanın kabulü halinde veya sulh durumunda aynı sonuca varılması mümkün değildir. Öncelikle anonim şirketlerin kuruluş, işleyiş ve sona erme aşamalarında devletin müdahale edebileceği öngörülmüş, davanın tarafı olacak şekilde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na yetki verilmiştir. Kanun koyucu ilgili davada kamu menfaatinin de zarar görebileceğini düzenlemiştir. Dolayısıyla söz konusu davanın kamu düzenini ilgilendiren bir yönü de bulunmaktadır. Etkisi birçok kesim üzerinde hissedilecek etkileyecek bu dava için tasarruf ilkesi kabul edilemez. Buraya kadar olan açıklamalarımız fesih davasının aslî sonucu olan, fesih talebine ilişkindir. Kanaatimizce tazminat talepleri gibi, fesih davasının fer'i sonuçları için kabul ve sulh mümkündür.

Fesih davasında, mahkemenin davayı kabul kararının kesinleşmesiyle birlikte anonim şirket geleceğe etkili olacak şekilde ortadan kalkar. Şirket tasfiyesi TTK hükümlerine göre yerine getirilir. Diğer yandan, fesih davasıyla tazminat talep edilebileceği gibi, davadan sonra da zarar görenlerin tazminat talebinde bulunması mümkündür.

Kuruluştan doğan eksikler sebebiyle fesih davası açılması için öngörülen üç aylık hak düşürücü sürenin geçmesinden sonra Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, TTK'nın 210/III. maddesine dayanarak anonim şirketin feshini talep edebilir. Bu durum ancak, şirket esas sözleşmesinin kamu düzenine aykırı olan bir işletme konusu içermesi halinde gündeme gelebilir.

TTK'nın 456/4. maddesine göre, sermayenin arttırılmasına ilişkin davalarda TTK 353. madde kıyasen uygulanacaktır.

KAYNAKÇA

AKDAĞ GÜNEY, Necla

:6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Kuruluş, İstanbul 2014.

AKIN, Murat Yusuf

:“İsviçre Hukuku Örneğinde Türk Medeni Kanunu Madde 47/II ile Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Madde 353 Üzerine Düşünceler”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 26, S. 1, Y. 2010, s. 175-227.

AKINCI, Şahin

:Borçlar Hukuku Bilgisi Genel Hükümler, Konya 2013.

ALIŞKAN, Murat

:Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davası, İstanbul 2007.

ANSAY, Tuğrul

:Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1982.

ARSLANLI, Halil

: Anonim Şirketler, İstanbul 1961.

BAHTİYAR, Mehmet

:Anonim Ortaklık Anasözleşmesi (Anasözleşme), İstanbul 2001.

BAHTİYAR, Mehmet

:Ortaklıklar Hukuku, İstanbul 2015.

BANK, C.

:Präventivmaßnahme börsennotierter Gesellschaften Abwehr feindlicher Übernahmeveruche in Deutschland und Großbritannien,

Peter Lang Verlag, 2006. (Naklen yararlanılmıştır.)

Michael Becker

:Zur Auflösung juristischer Personen wegen widerrechtlicher oder gemeinwohlgefährdender Zweckverfolgung nach schweizerischem und deutschem Recht, 1988. (Naklen yararlanılmıştır.)

BİLGE, Mehmet Emin

:“Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 3-4, Y. 2012, s. 261-294.

BROGGINI, G.

: Der unrechtmässige Erwerb von Liegenschaften in der Schweiz durch Ausländer, Eine Stellungnahme gegen die Auflösung von im Umgehung der schweizerischen Gesetzgebung über den Erwerb von Grundstücken durch Personen im Ausland gegründeten Immobiliengesellschaften und gegen die Beschlagnahme ihres Vermögens, 1988. (Naklen yararlanılmıştır.)

BUDDE W. D./ LAWALL L.

:“Übernahmerecht - Schützenswertw Interessen in der Zielgesellschaft”, Festschrift für Müller zum 65, Verlag C.H. Beck München, 2001, s. 27-65. (Naklen yararlanılmıştır.)

ÇELİK ŞEHİRALİ, Feyzan Hayal

:Anonim Şirketlerde Çıkar Çatışmaları Ekseninde Şirket Ele Geçirmelerine Karşı Önlemler, Ankara 2008.

ÇEVİK, Orhan Nuri

:Anonim Şirketler, Ankara 2002.

DİNÇ, İlhan

:“2009/101/At Direktifi ve Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Butlanı”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, C. 1, S. 3, Y. 2012, s. 299-331.

DOMANIÇ, Hayri

:Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II, İstanbul 1988.

DOMANIÇ, Hayri

:Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukukî Mes’uliyet(Hukukî Mes’uliyet), İstanbul 1964.

DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan

:Kişiler Hukuku, İstanbul 2004.

DURAL, Mustafa/ SARI, Suat

:Türk Özel Hukuku Cilt I, İstanbul 2010.

EREN, Fikret

:Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2015.

ERİŞ, Gönen

:Ticari İşletme ve Şirketler Cilt 2, Ankara 2013.

DUREY, J. N.

:Weitere Bemerkungen zum Urteil des Bundesgerichts vom 6 März i. S. Wohnbau AG Giswill c. Kanton Obwalden, 1986. (Naklen yararlanılmıştır.)

GÜNEŞ, Özlem

:“Sermaye Piyasası Kanunu Yönünden Bağımsız Dış Denetim Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.

GÜRBÜZ USLUEL, Aşlı E.

:“Yeni Türk Ticaret Kanunu Bağlamında Anonim Ortaklıklarda Kamu Denetiminin Değerlendirilmesi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 1, Y. 2012, s. 157-190.

HEİSER K. J.

:Interessenkonflikte in der Aktiengesellschaft und ihre Lösung am Beispiel des Zwangsangebots, LIT Verlag AG, 1991. (Naklen yararlanılmıştır.)

HIRSCH, Ernest E.

:Türk Hukuku Dersleri Cilt 2, İstanbul 1940.

HOPT K.

:”Aktionarkreis und Vorstandsneutralität”, Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht, 1991. (Naklen yararlanılmıştır.)

HÜFFER U.

:Aktiengesetz, 6. Auflage, Verlag C.H. Beck, 2004. (Naklen yararlanılmıştır.)

İMREGÜN, Oğuz

:Anonim Ortaklıklar, İstanbul 1974.

KABAALIOĞLU, Halûk A.

:Sermaye Piyasasında Kamuyu Aydınlatma İlkesi, İstanbul 1985.

KARAHAN, Sami

: Şirketler Hukuku, Konya 2012.

KARAMAN COŞGUN, Özlem

:“Anonim Şirketlerde Sermaye Kavramı ve Aynî Sermaye Değerinin Belirlenmesi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, Y. 2012, s. 333-347.

KARASU Rauf

:Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2015.

KARASU, Rauf

:“Yeni Bir Düzenleyici ve Denetleyici Kurum: Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu”(Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu), Amme İdaresi Dergisi, C. 47, S. 1, Y. 2014, s. 79-105.

KARASU, Rauf

:“6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi”(Emredici Hükümler İlkesi), Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, Y. 2012, s. 312-331.

KAYA, Arslan

:Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara 2001.

KENDİGELEN, Abuzer

:“Genel Hükümler ve Anonim Ortaklığın Kuruluşu”, Makalelerim Cilt 1, İstanbul 2006, s. 289-333.

KENDİGELEN, Abuzer

:“Sanayi ve Ticaret Bakanlığının İçticaret 1995/1 Sayılı “Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”inin Hukukî Açından Değerlendirilmesi”, Makalelerim Cilt 1, İstanbul 2006, s. 167-213.

KENDİGELEN, Abuzer

:Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011.

**KIRCA, İsmail/ ÇELİK ŞEHRİALİ,
Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar**

: Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1, Ankara 2013.

KORKUT, Ömer

:Anonim Şirketlerde İnançlı Yönetim Kurulu Üyeliği, Ankara 2007.

KORKUT, Ömer

:“Anonim Şirketin Kuruluşundaki Eksikliklerin Hukukî Sonuçları ve Tescilin Sağlığa Kavuşturucu Etkisi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 18, S. 2, Y. 2012, s. 411-129.

KURU, Baki/ ARSLAN,

Ramazan/ YILMAZ, Ejder

:Medenî Usul Hukuku, Ankara 2014.

KÜBLER F, ASMANN H. D.

:Gesellschaftsrecht, C.F. Müller Verlag Heidelberg, 2006. (Naklen yararlanılmıştır.)

MANAVGAT, Çağlar

:“Anonim Ortaklıklarda Bağımsız Denetiminin Kapsamı”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 30, S. 1, Y. 2014, s. 41-61.

MÜLBERT P. O.

:”Shareholder Value aus rechtlicher Sicht”, Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht, 1997. (Naklen yararlanılmıştır.)

MOROĞLU, Erdoğan

:“Anonim Ortaklık Anasözleşmesi ve Hukukî Niteliği”, Makaleler II, İstanbul 2006, s. 11-26.

MOROĞLU, Erdoğan

:Anonim Ortaklık Sermaye Artırımı (Sermaye Artırımı), İstanbul 2015.

MOROĞLU, Erdoğan

:“Fesih, İnfisah ve Tasfiye”, Makaleler I, İstanbul 2006.

OĞUZMAN, M. Kemal/

BARLAS, Nami

:Medenî Hukuku, İstanbul 2008.

OĞUZMAN, M. Kemal/

ÖZ, Turgut

:Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I, İstanbul 2014.

OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer/

ÖZDEMİR, Saibe Oktay

: Kişiler Hukuku, İstanbul 2010.

ÖZKORKUT, Korkut

:6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Anonim Şirketlerde Bağımsız Denetim, Ankara 2013.

ÖZKORKUT, Korkut

:“6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda Düzenlenmiş Bağımsız

Denetimin Geleceği Açısından Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun Bağımsızlığının Önemi", Vergi Sorunlar Dergisi, S. 285, Y. 2012, s. 50-63.

PASLI, Ali

:“Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (III) YTK Kitap 2 - Kısım 4 - Bölüm 1 “Kuruluşun Hükümleri” ”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 2, Y. 2012, s. 193-234.

PASLI, Ali

:“ Yeni Türk Ticaret Kanunu Anonim Ortaklık Hükümlerinin Tanıtılması (III) YTK Kitap 2 - Kısım 4 - Bölüm 1 “ Kuruluşa İlişkin Sisteme Yönelik Temel Değişiklikler ve Kuruluş İşlemleri” ” (Kuruluş Hükümleri), Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 28, S. 3, Y. 2012, s. 141-199.

PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Hakan/

ÖZEKES, Muhammet

:Medenî Usûl Hukuku, Ankara 2013.

POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/

ÇAMOĞLU, Ersin

:Ortaklıklar Hukuku - I, İstanbul 2014.

POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/

ÇAMOĞLU, Ersin

:Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul 2010.

PULAŞLI, Hasan

:Şirketler Hukuku Genel esaslar, Ankara 2016.

PULAŞLI, Hasan

:6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I (Şirketler Hukuku Şerhi Cilt I), Ankara 2015.

REİSOĞLU, Safa

:Türk Borçlar Hukuku, İstanbul 2012.

ŞENER, Oruç Hami

:Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku, Ankara 2015.

TEKİL, Fahiman

:“Yokluk Hükümsüzlük ve İptal Edilebilirlik Sorunları”, Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 1091-1114.

TEKİNALP, Ünal

:Anonim Ortaklığın Bilançosu ve Yedek Akçeleri(Bilanço ve Yedek Akçe), Ankara 1970.

TEKİNALP, Ünal

:“Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının Dinamikleri ve Bunlar Arasındaki ilişki”(Yeni Hukuk Politikaların Dinamikleri), Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 227-252.

TEKİNALP, Ünal

:Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Sorunları

(Yönetime Katılma Sorunları), İstanbul 1979.

TEKİNALP, Ünal

:“İşletme İlgililerinin Finansal Bilgi Elde Etme Hakkı”(Bilgi Elde Etme Hakkı), Muhasebe Enstitüsü Dergisi, S. 21-22, Y. 1980, s. 13. vd.

TEKİNALP, Ünal

:Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, İstanbul 2015.

TEKİNALP, Ünal

:Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları(Tek Kişi Ortaklığının Esasları), İstanbul 2012.

ULUSOY, Yasin

:“Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Bağımsız Dış Denetimin Fonksiyonları ve Denetçi Bağımsızlığı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, S. 2, Y. 2005, s.265-300.

UZAY, Şaban

:“Türkiye’de Denetçi Bağımsızlığı”, Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı, The 1st Annual International Accounting Conferance, İstanbul, s. 435-485.

YANLI, Veliye

:Sermaye Piyasası Hukuku Çerçevesinde Halka Açık Anonim Şirketler ve Kamunun Aydınlatılması, İstanbul 2005.

YASAN, Mustafa

:“Türk Ticaret Kanunu M. 353’e Göre Fesih Davasının Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Tarafından Açılabilmesinin Ticaret Hukuku Prensipleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 71, S. 2, Y. 2013, s. 449-478.

YILMAZ, Ejder

:Geçici Hukukî Himaye Tedbirleri, Ankara 2001.

YILMAZ, Zehra Sanem

:Sermaye Şirketlerinde (Anonim ve Limited Şirketlerde) Geçici Hukukî Korumalar (İhtiyarî Tedbirler), İzmir 2006.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim : ULUKAYA, Özge

Uyruğu : T.C

Doğum Tarihi ve Yeri : 31.08.1991- Ankara

Medeni Hali : Bekar

E-posta : ozge_ulukaya2832@hotmail.com

Eğitim :

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2009-2013
Lise	Ankara Anadolu Lisesi	2005-2009

Yıl	Yer	Pozisyon
2014-2016	Adalet Bakanlığı	Hakim Adayı
2016-Halen	Adalet Bakanlığı	Hakim

Yabancı Dil

Orta Seviyede İngilizce (Amerikan Kültür Eğitim Kurumları B1 Diploması)

Hobiler

Kitap Okumak, seyahat etmek, deneme yazmak, spor yapmak.